

הישיבה השלוש-מאות-ושבעים-וארבע של הכנסת השישית

יום שלישי, כ"ג שבט תשכ"ט (11 פברואר 1969)

ירושלים, הכנסת, שעה 16.03

א. הצעת סיעת המרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה

של ישראל להחלטת מועצת הבטחון אושרה לא רק על-ידי מנהיגי ישראל, אלא גם על-ידי נציגים רשמיים של בריטניה וארצות-הברית.

אדוני היושב-ראש, שר החוץ הכריז בשעתו מעל במה זו, כי כל תכנית מינימום שתובא בשלב זה הופכת לתכנית מקסימום שלנו. ב"דברי הכנסת" מופיעים הדברים שהשמיע שר החוץ מעל במה נכבדה זו ביום 1 באוגוסט 1967 – אני מצטט – "הדבר היחיד שלא אמרנו במפורש הוא: כיצד תיראה המפה החדשה של ישראל בזמן שלום... שהרי העניין הזה הוא בעצם מהותו דבר הצריך להיות נקבע במשא-ומתן, ומה בצע בכך שנתוכבד זה עם זה ונקיים ויכוחים גם עם מדינות אחרות, כל עוד הצד שצריך לקיים אתנו את הביטחון אינו בא לשלוחן הדיונים? יש מדינות שאינני מפקפק בדידותן, ושיריהן אומרים לנו: אמרו לי בלחישה מה הם הגבולות, מה היא המפה, מה הם התנאים שלכם? אני סבור כי בכל הידידות אין להיענות להצעה זו, כלומר, שגורם שלישי ילך מהכא להתם וימצא דגים, ואולי מוותרים, במשא-ומתן שטרם התקיים". ועוד אמר שר החוץ: "טרם ידעתי מקרה של הסכם שהמשא-ומתן לקראתו התנהל לאור זרקורי הטלוויזיה ובהש-תתפותם של עתונאים."

זו ההלכה. אבל המציאות? ב-27 בינואר פירסם השבועון הגרמני רב התפוצה וההשפעה "דר שפיגל" ראיין עם שר החוץ מר אבן, ובו כלולות בין היתר ההצהרות הבאות: "אבן: בכל מקרה יש לפזר את מערב הירדן. הגבול הפוליטי הרי אינו מוכרח להיות גם גבול הבטחון. גבול הבטחון צריך להיות בכל מקרה הירדן, הקו המערבי ביותר שבו מותר לו לצבא ערבי לחנות. מותנה בזה – כפי שמציעה תכנית אלון – שהחלק הגדול של מערב הירדן חוזר לירדן, ולו בגלל זה בלבד שאין לנו עניין להכריז את האוכלוסיה שלנו במיליון ערבים". לא אמת אמר שר החוץ בדברו על מיליון ערבים. ביהודה ובשומרון המספר הוא חצי מיליון, אבל זה רק חלק מהתכנית.

ועוד אמר שר החוץ באותו דאיון: "יש הצהרה של ראש הממשלה אשכול, כי הירדן, אף אם יהווה את גבול הבטחון שלנו, אין הכרח שיהיה גם גבולו הפוליטי. ואחר-כך ההבהרות שלי עצמי, ואלו של סגן ראש הממשלה אלון, אשר טבע את המימרה (ואדוני סגן ראש הממשלה, תהיה לך הזדמנות להוסיף עוד הכחשה היום אם טבעת את המימרה הזאת): בטחון מקסימלי יחד עם מינימום של תוספת טריטוריה ערבית; בית ואוכלוסיה ערבית לישראל". "טריטוריה ערבית; מינימום של תוספת טריטוריה ערבית" – מר אבן, מפי מר אלון.

"ולבסוף – מוסיף שר החוץ – יש גם הצהרה של מר דיין בניו-יורק, שלפיה צריך למסור בעבור השלום הרבה שטח. אימרה זו יש לה אפילו אספקט

חי"ר ק. לחז:

אני פותח את ישיבת הכנסת. על סדר-היום: הצעת סיעת המרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה. רשות הדיבור לחברי הכנסת שמואל תמיר.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אנו באים היום לקרוא לכנסת להביע אי-אמון לממשלה, כיוון שממ-שלה זו, בפי ראשיה ודובריה המוסמכים, הודיעה לכל הגורמים הבין-לאומיים, ובכלל זה לשגריר יארינג, ול-מדינות האויב, על עמדותיה הבאות: א. ישראל לא זו בלבד שאיננה תובעת לעצמה את יהודה ושומרון – אם מכוח הזכויות ההיסטוריות, אם מכוח שלימות הארץ ואם מכוח הצורך הבטחוני החיוני – אלא שהיא אף אינה מעוניינת במרבית שטחי יהודה ושומרון; ב. ישראל נכונה לוותר גם על רצועת עזה; ג. ישראל נכונה להעביר למצרים את מרבית חצי-האי-סיני; ד. ישראל נכונה להעביר לירדן את השליטה בהר-הבית.

הנכונות המוצהרת של ממשלת ישראל לנסיגות קיצוניות אלה ננקטת שעה שברור לכל הגורמים, לרבות ממשלת ישראל, כי אף תמורתן אין מדובר כל עיקר על-ידי הגורמים הערביים, או הבין-לאומיים, בשלום-אמת עם המדינות הערביות.

יתר על כן: מדבריהם של נציגים מוסמכים של הממשלה לגורמים בין-לאומיים אף השתמע, שבתמורה לכל אלה שוב אינה עומדת ישראל על חוזה שלום פורמלי ותסתפק בהסכם חוזי שיהיה יותר משביתת-נשק ויקבע הסדרים ישראליים-ערביים בעלי אופי יציב.

הממשלה נקטה ונוקטת צעדים אלה שלא על דעת העם, מבלי לשאול את פי הכנסת, ואפילו בניגוד לעמדותיה המקוריות המוצהרות עם תום מלחמת ששת הימים.

תהליך זה של הנסיגה המדינית מתבצע שלב אחר שלב, בטכניקה המקנית וזהירה – אף כי ברורה וחד-משמעית – ובדרך כלל עומדים עליו אורחי ישראל, וביניהם גם הכנסת, לא במישרין מפי ממשלה, אלא באמצעות העתונות הבין-לאומית.

נפנה להצהרות: לפני שלושה שבועות פירסמה נציגות מוסמכת של ממשלת ישראל הודעה, אשר לראשונה היא חד-משמעית ובלתי-מסוייגת כל כך, על קבלת ההחלטה של מועצת הבטחון, אותה החלטה אשר לפי כל הפירושים פוסלת "צידוף שטחים בעק-בות המלחמה" ומחייבת, בין היתר, נסיגה משטחים משוחררים.

ביום 21 בינואר בערב הודיעה שגרירות ישראל בלונדון, בתשובה לטענות אלה, את הדברים הבאים: "יש, לרוע המזל, נטייה להקנות לכוב הנשנה וחוזר מעמד של עובדה בלתי-מעוררת. בנסיבות אלה תמצאו דאי למועיל לקבל תזכורת, שהסכמתה (Acceptance)

"But it is not prepared to accept another temporary armistice".

ואם היה עוד ספק שאין לנו עניין עם פליטת-פה או קו אישי של שר זה או אחר, או אפילו של שר החוץ המוסמך לחתום על השטרות המדיניים הללו בשם הממשלה — הנה זכה הקם היהודי, וזתה מדינת ישראל, שראש ממשלתה קם ומכריז קבל עולם ומלואו כי "אין אנו רוצים אף חלק מן השטח המיושב בגדה המערבית — שכם, ג'נין וכו'". כי אלה הם — בדיוק אלה — הדברים שהשמיע ראש הממשלה לוי אשכול בראיון עם כתב ה"ניויוויק", אשר פורסם במוצאי-שבת. והריני קורא אל סגן ראש הממשלה: אל נא תתן אתה, יגאל אלון, את ידך לנסיגות החמקניים לברוח מעובדה זו דרך סדקים של תירוץ סרק, ששום בר-דעת לא יאמין להם.

לפני הנוסח החדש שהופץ היום בין סיעות הבית על-ידי משרד ראש הממשלה, ואשר ממנו מושמטים שני המשפטים הבאים אשר נאמרו על-ידי ראש הממשלה: "אין אנו רוצים אף חלק מן השטח המיושב בגדה המערבית — שכם, ג'נין וכו'". מה שאנו אומרים הוא כי נהר הירדן חייב להיות גבול בטחון לישראל עם כל הנובע מכך. צבאנו יוצב רק בצרועה שלאורך גבול זה". שני המשפטים הללו, החופפים את תכנית אלון, החופפים את דברי שר החוץ, החופפים את כל ההצהרות הקודמות — נשמטו בהודעה שפורסמה היום, אך היו בחזר שחולק לכל מערכות העתונים בישראל על-ידי לשכת העתונות הממשלתית ושודרו במוצאי-שבת ב"קול ישראל". ראש הממשלה, רבותי חברי הממשלה, אמר את הדברים האלה.

בשעה אחת לפנות בוקר שוחחתי טלפונית עם מר רוברט כריסטופר בניו-יורק. מר כריסטופר הוא העורך לענייני חוץ של "ניויוויק" והוא אישר כי הכתב שראיין את מר אשכול, מר ארגו דה-בורשגרייב, שהוא עורך בכיר של ה"ניויוויק", בעל ותק של עשרים שנה, הוא אחד האנשים האחרים והבכירים ביותר בעתון זה ולא יעלה על הדעת שלא ידייק בראיון כל כך חשוב, זה הראיון שבא להשלים את הראיון עם נשיא מצרים.

בהמשך השיחה זו שוחחתי הבוקר טלפונית עם הכתב עצמו, מר ארגו דה-בורשגרייב, העושה בפלמ"ה דה-מיוקרה שליד ספרד, והוא אמר לי מפורשות, כי מר אשכול אמר גם אמר לו את הדברים האלה. והוסיף: "וכי מה, המצאתי אותם? מר דה-בורשגרייב אף אמר לי טלפונית ברורות, כי לאחר הראיון אישר משרד ראש הממשלה לפרסום גם את הדברים הללו.

מה שלא ידעו שני העתונאים הנכבדים הללו הוא, כי לפני מר אשכול, ובמקביל לו, הצהירו על אותן עמדות השר פנחס ספיר ב"קול ישראל" ב-9 בנובמבר שנה זו, אשר אמר כי "יתור על יהודה ושומרון איננו ויתור אלא שיחורו מעול", ושר החוץ בדברים שהבאתי.

ואם עוד דרושה הוכחה, מי לנו כראש הממשלה בר-סמכא, ראש הממשלה שהצהיר בבית הזה ב-12 בנובמבר השנה, כי "לראש הממשלה לא יכולות להיות דעות אישיות במומבי בעניין כזה, ואפילו לא כדי להשיב על רצונם של ידידי הטובים, העתונאים, בכותרות ובסקופים".

כמותי. לאחר ההצהרות הפומביות האלו והבטחותיו ליארינג יהא זה מגוחך אם ממשלה ערבית כלשהי תטען... וכו'. ממש אותה נוסחה שאחזור אליה בעוד דקות מספר, ואשר ראש הממשלה השמיע באוזני "ניו-וויק".

ובסוף, ב"שפיגל": "כמובן צריך היה להעמיד את המקומות הקדושים של המוסלמים תחת אחריות המוסלמים. לאחר חוזה שלום תוכל ירדן, אשר היתה על פי המסורת שומרת את המקומות הללו, לקבל תפקיד זה מחדש". אילו הם המקומות הקדושים, אם לא הרהר הבית, שכבר עתה נאסר על היהודים להתפלל בו? וכבר לא מדובר על אקסטרטוריאליות למקומות הקדושים לרשות דתית מוסלמית, אלא שליטה חילונית מדינית לירדן. במלים אחרות: הסגרת חלק מירושלים העתיקה לירדן.

והרי כבר נקבע שראש הממשלה ושר החוץ הם המוסמכים לחתום על שטרות מדיניים קבל-העולם כולו, כפי שהחליטה הממשלה והכריזה במומבי.

לא שמעתי שבקשר לכל אלה הוגשה שאילתה בממשלה או שנמצאו בה עוררין. והרי כבר בהודעה זו כלולה כל החומרה שבהודעת ראש הממשלה ל"ניו-וויק".

ביום 5 בפברואר 1969 התפרסמה בארץ הודעתו של שר החוץ לעתון "פיגורו". לא אלאה את הבית בפרטים, אולם אציין כי שר החוץ אמר, שיש נושאים מסויימים בעניין הגבולות שאין אנו מוכנים לזוז מהם. הוא מציין את הנושאים שאין לזוז מהם: "חייבת להיות נוכחות קבועה של ישראל בשארם א-שייך; ירושלים תישאר תמיד מאוחדת, הגם שיש מקום לזווי-תורים אקסטרטוריאליים לירדן לגבי המקומות הקדושים; רמת-הגולן לא תחזור עוד לבעלות סורית". במלים אחרות: תכנית המקסימום שבהכרח תהיה לחכ-גית המינימום, כדברי שר החוץ, קבעה שלושה מקרי-מוח, והם בלבד: חלק מירושלים, רמת-הגולן, שארם א-שייך. אפילו רצועת עזה, שעוד לפני חודשים מספר לא היה לגביה ויכוח בציבוריות הישראלית, שוב אינה כלולה בין המקומות שמהם לא נזוז.

אדוני היושב-ראש, התוצאה העולה מכל אלה היא, שעוד בטרם הופעל עלינו לחץ ממשי מצד אר-צות-הברית כבר נוצרה כמעט תמימות דעים לגבי חובתנו, או נכונותנו, לסגת ממרבית סיני, מרבית יהודה ושומרון, רצועת עזה והר-הבית בירושלים. על כך מס-כימים הכל: המדינות הערביות, ברית-המועצות, צרפת, מועצת הבטחון, בריטניה, כנראה ארצות-הברית, ועתה — גם ממשלת ישראל. הווה אומר, שכאשר יטוש-היכוח, וכאשר נגיע אל מוקד הדיונים, אם נגיע, ואל-שעת הלחצים, לא יישארו במחלוקת אלא יתרת ירי-שלים המזרחית, הגולן, שארם א-שייך וכמובן נוסחת ההסדר. אדוני היושב-ראש, האם קשה לשער מה אופי יהיה לפשרה שאליה אנו עלולים להידחק ולהילחץ, כאשר אלו הן תודות המוצא המוצהרות של ממשלת ישראל בטרם לחץ?

ואכן, כבר עתה ידע ה"ניו-יורק טיימס" להסיק מדברי אנשי-שיחו המוסמכים מישראל ולהביע במאמרו הראשי ב-28 בינואר את הדברים הבאים: "Israel no longer insists on a formal peace treaty or direct negotiations at the start" והוא ממשיך ואומר:

אלמנטרית - ממשלה זו היא, כפי שאנו מצביעים ומתריעים זה עשרים חודש - ממשלה הנסיגה. ממשלה קטנה ונבוכה, שאינה מסוגלת להעפיל אל מרומי השעה, אליה הגיעו העם וצבאו.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. כל הכירוכים וההתרוצצויות והמחזות האלה כלפי השליטים הערביים, ועתה גם כלפי "אל-פתח", אשר אינם מרפים מעמדתם המוצהרת, אשר יעדה האחד והיחיד הוא השמדת יש-ראל - לא זו בלבד שאינם מקדמים אותנו אף פסיעה אחת לקראת השלום המיוחל, שהוא משאת נפשו העם מוקה והיוקדת של כל איש בישראל; אלא שבגלל מה-לכים גואלים ותבוסניים אלה אנו מחמיצים במו ידינו את השלום האחד אשר לאל ידינו לבצע כאן בארץ-ישראל, במרחביה הנוכחיים, עם האוכלוסיה הערבית השוכנת פה, במסגרת הריבונות הישראלית.

אתם מחפשים את השלום במקום שאיננו, ואתם מפסידים את השלום במקום שהוא בתחום השגתנו. זוהי מדיניות הדוחקת את ישראל למצב שעלול להביא עליה, ביום לא רחוק, מלחמה מחודשת.

במצאות ענומה ומרה זו, שעה שעוד פתוחות לפני מדינת ישראל אפשרויות לצעוד לקראת אפקים גדולים ונרחבים, לא נותרה עוד הצדקה כלשהי לגורמים לאומיים נאמנים לתת יד למדיניות הרסנית וחד-משמעית זו.

אנו קוראים איפוא לכל הכוחות שרוחם עמם - והם מצויים בכל פגלי ישראל, הם מצויים במפלגות העבודה, בגח"ל, במפד"ל, בליברלים העצמאיים, ובמפלגות אחרות - לא להיזקק לניסוחים חמקניים של בת-היענה, ולהקים אל מול ממשלה זו כוח לאומי עממי מלוכד, אשר ייאבק על מימוש הישגי הנצחון, על יצירת רקמת שלום בארץ-ישראל המאוחדת, על מניעת מלחמה, ועל קיימה, שלימותה ושלומה של ארץ-ישראל.

אדוני היושב-ראש, אנו מציעים לבית להביע אי-אמון לממשלה זו.

הי"ד ק. לוז:

רשות הדיבור לסגן ראש הממשלה.

סגן ראש הממשלה י. אלון:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הקשבתי רב קשב לטיעוניו של חבר-הכנסת תמיר ויורשה לי להעיר, כי לא רק שלא מצאתי בהם הצדקה להצבעה על אי-אמון לממשלה, אלא גם לא סיבה להגשת הצעת אי-אמון כזאת. אמנם הוא גייס לעוירתו שורה של ציטטים, שברובם אני שומעם בפעם הראשונה, כי בחומר שהוגש ליושב-ראש הכנסת להגמקת הצעת אי-האמון לא צירף את כל הציטטים הללו, ולפיכך לא יכולתי לבוא בדברים עם השרים הנוגעים בדבר על מנת לברר את מידת דיוקם במקור ובאזהרה הקשר נאמר. אבל גניח להגע שכל אשר הביא חבר-הכנסת תמיר הוא מדויק, גם אז אין בהם כדי להצדיק הצעת אי-אמון לממשלה. אמון הכנסת בממשלה נקבע עלי-י מדיניותה של הממשלה ולא לפי ראינות עתונאיים, שברוב המקרים, אם כי לא בכלם, הם נאמרים, כמקובל בארגון, על דעת השר הנותן את הראיון. איננו רוצה להיכנס בשלב זה לוויכוח אם נכון עושים אנחנו ששרים יכולים להביע דעה אישית בנושאים מדיניים, גם כשאין היא תואמת את מדיניות הממשלה. אבל עובדה זו קיימת בנוף

במקביל לראיון ב"ניוהויק" אמר ראש-הממשלה - ואני מצטט לא את "ניוהויק", אלא את "דבר השבוע" שבתל-אביב: "הייתי אומר שאם יבוא הצד השני ויהיה משא-ומתן רציני - יש על מה לדבר. אני מוכן להגיד שאין לי שום רצון לשלוט על שטחים המיושבים ביושב ערבי צפוף. זו הפורמולה שלי". האם תבואו להכחיש שאמר את הפורמולה שלו "ניוהויק" במקביל למה שאמר ל"דבר השבוע"? העיני אנשים תנקרו? האם את הבית הזה תעליבו?

בהמשך דבריו בראיון ל"דבר השבוע" אמר ראש הממשלה: "אני גם אמרתי שהירדן יהיה הגבול הבטחוני שלנו. אבל אל דברית על גבול מדיני. יש אנשים שבאים ואומרים לי: זה אמר כך וזה אמר כך. אני משיב להם: הוא אומר, אבל הוא לא ראש הממשלה".

אך עתה אמר זאת גם ראש הממשלה.

אדוני היושב-ראש, איוו משמעות מהותית יש לכך לגבי מי שרוצה לראות את העובדות נכונה ולא לחפש תירוצים - אם נפלה החלטת פורמלית בהרמת ידיים בממשלה אם לאו - שעה שממשלה זו, באמצעות כל שריה, המוסמכים לכך, וראש הממשלה בראשם, מנהלת בפועל ובהתמדה, לעיני העולם כולו ותוך מגעים עם האויב, מדיניות חד-משמעית ומוצהרת של נסיגה רבתי, מדיניות המולוכה לא לשלום תמורת נסיגה, אלא לנסיגה ללא שלום?

השר בגין התבטא פעם ואמר כי "יש יונים ויש ניצים. אבל יש עוף שלישי, בת-היענה, הטומנת ראשה בחול ומסרבת לראות את העובדות שהעולם כולו רואה אותן..."

ובכן: "אין לי שום רצון לשלוט על שטחים אלה" או בנוסח ל"ניוהויק": "אין אנו רוצים אף חלק מהשטח המיושב בגדה המערבית". מי זה "אנו", אדוני ראש הממשלה? - העם היהודי, אשר דורות על דורות נשא את עינו בכמיהה ובכיסופים לקראת היום הגדול בו ישוב אל השטחים האלה? מי זה "אנו", אדוני ראש הממשלה? - חיילי צה"ל אשר הסתערו על גבעות שכם וג'נין, ובדם לבם שיחררו אותם בקרבות המפוארים ההם אשר היו לצנחן האדיר ביותר בתולדות ישראל? מכוחה של אותה כמיהה בת שנות דור?

אדוני ראש הממשלה, בבית הזה עומדים מאחוריך רוב חברי הכנסת, ואילו אני נמנה עם סיעה אופוזיציונית בת מספר חברים בלבד. אולם היום הזה אני אומר לך, שהעם הזה, ואפילו אלה הנכונים לויתורים חלקיים תמורת שלום אמתי, העם הזה הזה רוצה בשטחים הללו אשר שוחרו במלחמת מגן ורצח; רוצה בהם בכל מאוזה; רוצה בהם מתוך הכרה שהם חלק בלתי-מופרד מבתו; רוצה בהם מתוך שיכנוע עמוק ששטחים אלה מקנים לו בטחון מירבי לעצם קיומו ולחיי בניו ובנותיו.

מי הסמיך אותך, ומי הסמיך את הממשלה על כל שריה, ומתי הוסמכתם, להודיע לחוסיין ונאצר - כפי שאמרת לסופר ה"ניוהויק" - "בדרכים שסירבת לגי-לותם" אותם "דברים מעניינים", כפי שכינית אותם, בשם כולנו?

אלא שלעומק האכזבה והטרדיה מסתבר שמא-שלה זו, מתוך התעטפות בגורמים לאומיים היושבים בקרבה - אשר הוברר בעליל שאין להם כל השפעה שהיא על מהלכי המדיניים, ואולי גם לא אינפורמציה

— הצעת סיעת המרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (אלון, לוז, טיאר, ש. תמיר) —

אברהם טיאר (המרכז החפשי):
אבל זה נאמר או לא ?

סגן ראש הממשלה י. אלון:

חברי-הכנסת תמיד הטריח את עצמו לטלפן למע" רכת "ניוורוק" בניו-יורק ואף לספרד הגיע, כדי להת- קשר עם אחד משני הכתבים. אבל משום-מה לא טרח להתקשר עם אחד משני הכתבים החי כאן בירושלים בקרבנו.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
טרח, ולא רצה לומר דבר.

הי"ר ק. לוז:

חברי-הכנסת תמיר, אני מבקש ממך, לא הפריעו לך.

סגן ראש הממשלה י. אלון:

אולם מזכירו המדיני של ראש הממשלה בדק שוב עם אחד מכתבי ה"ניוורוק" שראינו את ראש הממשלה, מר מיכאל אלקינס, החי בירושלים, והוא אישר בפניו פעם נוספת, כי הטופס המצוי בידינו הוא שהוגש לעיונו של ראש הממשלה בטרם הוברק מירושלים, ובטופס זה לא מצוי המשפט האמור.

חברי הכנסת, זה למעלה מעשרים חודש שאנו עומדים במערכה מדינית על השלום והבטחון של ישר- ראל. במערכה זו היו לנו שעות קשות, בהן נתגלעה אי-הבנה לצרכי בטחונה של ישראל, והיו לנו שעות של קורת-רוח ועידוד, כאשר הבנה כזאת נתגלתה בבי- רות שונות. אינני בא כאן לסקור את מערכותינו במשך עשרים חודשים אלה. אינני בא כעת לומר תחזיות לעתיד, אם כי נראה שאנו עומדים על סף תקופה שלא תהיה יותר קלה, אם לא יותר קשה. אומר רק זאת: מדינות ערב ומסיעיהן נכשלו בשלוש מגמות יסוד עויי- נות לישראל. ראשית — הודות לעירנותם וליעילותם של כוחות הבטחון של כל זרועותיהם לא עלה בדי אירגוני הטרור לערער את מהלך החיים התקין בישראל ובשטחים. האוכלוסיה בשטחים ברובה הגדול לא נגררה אחרי אירגוני הטרור הערבים ולא השתלבה במעשיהם הנפשעים. דומני כי העולם טרם ראה ממשל צבאי כה נאור, המקפיד כל כך על אי-התערבות בניינים המי- מים של התושבים ובמסגרותיהם הפנימיות החוקיות. השטחים פתוחים לכל עתונאי ולכל מבקר מן החוץ, ומעשי הממשל הצבאי גלויים לעין כל. לא זו בלבד שהתושבים מקיימים את חייהם החברתיים והדתיים באורח חפשי, אלא שנמצאו דרכים לקיים את החיים הכלכליים והחברתיים באווירת קדמה, מתוך שילוב מספר רב של אלה בשטחים שהוגדרו כפליטים. מעל לכל, הולך וגובר, זו הפעם הראשונה, מעין דו-שיח גלוי ומועיל בין יהודים לבין ערבים, כאשר קווי התייחסות הטריטוריאליים והפסיכולוגיים פתוחים למגע, לקשרי מסחר וכלכלה, ואף לגילויים ראשונים של קשרי תד- בות, תוך הענקת האפשרות לערביי השטחים לקיים קשריהם עם העולם הערבי הסובב אותנו.

ניתן לומר שמסך-החול, שהיה קיים במשך עש- רים שנה בין ישראל לבין העולם הערבי, דומה שנבקעו בו בקעים ראשונים, ולו גם מזערם לפי שעה. לו זכינו והעולם הנאור כולו היה מסייע למאמצי השלום של ישראל — ייתכן שרושם קורות העתים היה מצוין ני- צנים אלה כמלמדים על ראשית תהליך של שיתוף פעולה בין ישראל ושכנותיה.

המדיני שלנו זה שנים רבות. אינני זוכר תקופה שלא היה כך. נראה לי כי יש בכך משום ניצול לדעה של הזכות השמורה כמובן לכל חבר כנסת להביע אי- אמון לממשלה, שלא על יסוד מדיניותה המוצהרת והמקיימת.

הי"ר ק. לוז:

כל סיעה ולא כל חבר כנסת.

סגן ראש הממשלה י. אלון:

כל סיעה. אבל יש לנו כמה סיעות שיש בהן רק חבר כנסת אחד.

הי"ר ק. לוז:

אסור להם.

סגן ראש הממשלה י. אלון:

למדתי פרק נוסף בפרלמנטריסם. עכשיו גדלה סיעתו של חבר-הכנסת תמיר.

הנה אם כן, בכתב ההגמקה ששיגר חבר-הכנסת תמיר ליושב-ראש הכנסת, ואשר הועבר לחשומת-לבי, מבאי חבר-הכנסת תמיר טיעון מרכזי: "הצעת אי- האמון מתבססת בין היתר על העובדה כי ממשלת ישר- ראל הודיעה למדינות ערב שאין ישראל מעוניינת אף בחלק אחד מן האזורים המיושבים של יהודה ושומרון, כגון שכם, ג'נין וכו'". הוא מצטט זאת מהשבועון "ניוורוק", כפי שפורסם בעתונות אתמול.

הוסמכתי איפוא על-ידי ראש הממשלה להדיע לכנסת, כי טענתו של חבר-הכנסת תמיר, שממשלת ישראל הודיעה למדינות ערב כי ישראל אינה מעוניינת אף בחלק אחד מן האזורים המיושבים של יהודה ושומ- רון, כגון שכם, ג'נין וכו', אין לה שחר. הודעה כזו לא נמסרה מעולם ולא יכלה להימסר. לכנסת מחזור וידוע, כי עד כה לא החליטה ממשלת ישראל על עמדתה בדבר העתיד המדיני של שטחי יהודה ושומרון במסגרת חוזה שלום. אינני יודע אם חבר-הכנסת תמיר מבקש בהגשת הצעת אי-האמון שלו לנגח את ממשלת ישראל כולה, או רק להבדיל סיעה מסוימת בממשלה, שיש לו יחס מיוחד אליה. אבל דבר אחד הוא מעבר לכל ספק, כי פירושים מעוותים הניתנים למדיניות הממשלה יש בהם משום נזק חמור למאבק על השלום ועל היציבות בשטחי הממשל הצבאי.

באשר לראיון של ראש הממשלה שפורסם ב"ניו- וויק" האחרון, אני רואה חובה לעצמי להדיע כי אמש עיינתי יפה בנוסח שהוגש לאישורו של ראש הממשלה על-ידי כתיבי ה"ניוורוק" בטרם הוברק הראיון מירי- שלים לג'ני-יורק. בנוסח שהוגש לאישורו של מר אש- כול לא נכללה הפיסקה האמורה, וכן אין בנוסח זה כל ההתייחסות לעתיד המדיני של שטחי יהודה ושומרון. אין זה מן הנמנע כי המשפט האמור על ג'נין, שכם וכי' ראה אור בכתבה כתוצאה מהתרגומות הכתבים מדבריו רקע שנאמרו במהלך השיחה שארכה יותר מש- עתיים. ונוסח זה, כאמור, לא הוגש לאישורו של ראש הממשלה.

שיחה זאת ארכה, כאמור, כשעתיים ורבע. לא נרשם בה פרוטוקול מצדו של ראש הממשלה, והשיחה לא הוקלטה ברשמקול, וכל זאת מתוך הסתמכות על הודעת הכתבים, כי הנוסח הסופי של הראיון יימסר לעיונו של ראש הממשלה והערותיו בטרם יראה אור.

גבולות מדיניים, בטוחים ומוסכמים. נמשך לבצע את מעמדנו ככל שמתחייב מצרכי הבטחון ומאבקנו המדיני. לא נחמיץ שום הזדמנות להגיע להידברות עם מדינות ערב ועם האוכלוסיה הערבית שבתחומי הממשל הצבאי.

אנו מאמינים כי שלום של כבוד, ללא מנצחים ומנוצחים, אינו חסר אלא נכונותן של ממשלות ערב. אי לזאת, חברי הכנסת, איני רואה כל סיבה מדוע תשלול הכנסת את אמונה מממשלה השוקדת על מדיניות שאושרה על-ידי הכנסת עצמה. יתירה מזו, נראה לי כי הממשלה ראויה להבעת אמון מיוחדת של הכנסת, באשר הוכיחה כושר עמידה ללא תקדים בנסיבות דומות בשנים שעברו. כעשרים חודש חלפו מאז יוני 1967, ומעמדנו איתן וסיכוינו המדיניים אתנו. לכן קורא אני לחברי הכנסת, לכולם, להביע אמונם לממשלת ישראל.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
שפה אחת בבית ושפה אחת בחוץ.

הי"ד ק. לוז:

רשות הדיבור לחברי הכנסת גרוס, ואחריו לחברי הכנסת חוץ.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. בעקבות הדיונים בכנסת אחרי מלחמת ששת הימים ובעקבות הדיונים החוזרים ב-13 בנובמבר, כפי שהוכיח גם סגן ראש הממשלה, וגם ב-30 באוקטובר 1967, הונחו על-ידי הכנסת שתי אבני-יסוד המציגות את דרכנו למציאת פתרון של שלום באזורנו. ואלה שתי אבני היסוד: (א) אין נסיגה מהשטחים ללא שלום; (ב) אין שלום בלי משא-ומתן ישיר על-ידי שולחן הדיונים.

מסביב לעקרונות אלה התאחדה בשעתו הכנסת כולה, חוץ ממיעוט קטן, כמדומני רק"ח ואולי עוד חבר כנסת אחד. כולנו מאוחדים היינו שעקרונות יסוד אלה מדברים ללב האומה ותואמים את מגילת האו"ם ואת המשפט והנוהג הבין-לאומי, המקובל בסיכסוך בין עמים. עקרונות אלה עשויים להתקבל, במוקדם או במאוחר, על דעת עמי העולם כיסוד לכינון השלום באזור, בתנאי שנעמוד על עקרונות אלה ונתמיד בהם.

חברי הכנסת, עקרונות אלה, שנתקבלו בכנסת על דעת כולנו, מחייבים בראש וראשונה את הממשלה על כל שריה. אין אני נוטה לתת פירוש צר להחלטת הכנסת, כאילו אסור לה בממשלה לדבר עם נתונאים, או להעניק ראויות או למסור הצהרות על בעיות מדי-ניות או בטחון. אפשר לדבר כמובן על כל עניין בקווים כלליים, אבל בלי ספק מגבילה החלטת הכנסת את השרים למענות על שאלות מהותיות ומלקבוע עובדות לגבי שאלות כה עדינות ורגישות השנויות במחלוקת בממשלה עצמה, בכנסת ובציבור כולו. ואיני יכול לקבל בפשטנות את דברי סגן ראש הממשלה שאמר, כי מותר לשר בממשלה למסור הודעות בניגוד למדיניות המוצהרת של הממשלה. איני מקבל זאת במיוחד כאשר המדובר בעניינים עדינים ורגישים כאלה. ועל אחת כמה וכמה שראש הממשלה אינו יכול להרשות לעצמו לדבר על עניי-נים אלה — כי בסופו של דבר הוא מדבר בשם הממשלה — כאשר הם בניגוד לעמדות המוצהרות של הממשלה, ובעיקר בניגוד להחלטת הכנסת.

שנית, לא עלה בידי מדינות ערב ובדית-המועצות גם יחד לרכוש את דעת הקהל הבין-לאומית לתמיכה בדוקטרינה העקרה, התובעת חזרה למצב הרה-הסכנות שמ לפני יוני 1967. ישראל יושבת איתנה לאורך קווי הפסקת האש.

שלישית, על אף מאמצי השיקום והחימוש הגדו-לים של צבאות ערב, ולמרות התנכלות אירוגי הטרור, ניתן לומר כי אין לתת אמון בשמועות הזוועה המופצות במתכוון ברחבי העולם על מלחמה הניצבת, כביכול, בפתח. ישראל ערוכה תמיד לקראת כל סכנה. אך היא מזהירה מפני הליכת שולל אחר הפצת אימים והיס-טריה מלחמתית במגמה לגייס לחץ בין-לאומי על ישראל לווייתורים אף ללא הסכם של שלום.

חברי הכנסת, אנו מצויים על התייחסות ריאליס-טית למציאות. ובד בבד עם מאמצי השלום הבלתי-נלאים שלנו ופעולתנו לרכישת הבנתן של אומות לזכויותיה של ישראל, אנו שוקדים על קיום עוצמתנו הצבאית המרתעת ומקימים עירנות בטחונית מלאה בכל תחומי שליטתנו.

כבוד היושב-ראש, ב-13 בנובמבר 1967 סמכה הכנסת את ידה על המדיניות של ממשלת ישראל, האומרת "לאור הדיונים בעצרת ה-22, כבמושב המיוחד של העצרת, רושמת הממשלה לפניה בצער את העובדה כי מדינות ערב מחזיקות בעמדתן שלא להכיר במדינת ישראל, לא לבוא עמה במשא-ומתן ולא לכרות עמה חווי שלום. ממשלת ישראל מביעה תקוותה, כי עמי העולם וממשלותיהם לא יתעלמו מעובדה חמורה זו, העומדת בניגוד גמור למשפט הבין-לאומי ולעקרונותיה של מגילת האומות-המאוחדות. נוכח עמדתן זאת של מדינות ערב, תוסיף ישראל לקיים במלואו את המצב כפי שנקבע בהסכמי הפסקת האש, ותבצר מעמדה, בהתחשב עם הצרכים החיוניים של בטחונה והתפת-חותה. ממשלת ישראל חוזרת ומדגישה כי רק בשלום של קבע, על יסוד משא-ומתן ישיר בין מדינות ערב לבין ישראל, טמון הפתרון לבעיות האזור". עד כאן ציטוט החלטת הכנסת.

למרבה הצער לא נשתנתה המדיניות של מדינות ערב. לצערנו לא הופעלו מאמצי שיכנוע מספיקים מצד מדינות שוחרות שלום על מנת להביא את שליטי ערב להידברות עם ישראל, גם לא בחסותו של השגריר יארינג. ולא זו בלבד, אלא שגורמים מדיניים רבי-משקל, כבדית-המועצות וצרפת, גם מעודדים, ולו עם בעקיפין, את שליטי ערב להתמיד בסירובם העיקש לשלום ובהכנותיהם לתוקפנות חדשה.

בנסיבות אלה, חברי הכנסת, עומדת בתקפה ללא שינוי כלשהו המדיניות הבסיסית של ממשלת ישראל, אשר הכנסת סמכה ידה עליה, כאמור, ב-13 בנובמבר 1967.

מהלכיה של ממשלת ישראל, ביצור מעמדנו בד-רכים שונות במרחב הפסקת האש הנתון לשליטתנו, הסיוע לשליחותו של השגריר יארינג, ותכנית השלום הישראלית שהוצגה על-ידי שר החוץ בעצרת אירגון האומות המאוחדות ב-8 לאוקטובר 1968 — כל אלה גובעים מהחלטה בסיסית זאת. בהתאם למדיניות זאת נוסיף לכבד את הסדרי הפסקת האש על יסוד של הדדיות, עד שיומרו בחווי שלום מלווים הסדרי בטחון אפקטיביים, וכן נחזיק בקווי הפסקת האש עד שייקבעו

עדים להם בזמן האחרון ביהודה, בשומרון ובצורת עזה גיונות בחלקן מהצהרות אלה ומדיבורים פומביים על ויתורים. המתפרעים שואבים עידוד מכך, כאילו הוויתור הוא כבר בכיסם ויש רק לזרז את הביצוע. כך מתקבל הרושם.

לעומת זאת, שליטי ערב והירים ועקביים יותר. הם מדברים בעקשנות רק על הפסקת מצב הלוחמה וגם לנוסחה מעורפלת זאת ממחר שליט מצרים לתת פירוש מוחשי, והוא ממשיך ואומר כי זכותם של הפלשתינאים להמשיך במלחמתם. לשם כך הוא נותן להם גיבוי פומבי, נשק ותמיכה מוסרית לאידוגני הטרור.

לפי העתון "גיווויק", אמר ראש הממשלה: "אם ירצו לדבר אתנו אנשי 'אל-פתח' במישרין, לא נענה בשלילה". קשה להבין מה דחף את ראש הממשלה להגיד דברים אלה ומה התבונה בדיבורים אלה. האם חשב ראש הממשלה לצרף צד שלישי לשולחן הדיונים? אני מתפלל על כך. לפי כל הסימנים רחוקים אנו עדיין מלשבת על-יד שולחן הדיונים ולנהל משא-ומתן ישיר עם עמי האזור. עמי האזור חולמים עדיין על חיסול מדינת ישראל ועל השמדה טוטלית, חס וחלילה. הם שינו נוסח דיבורם, אבל לא שינו את עורם ומזימתם.

עלי לציון בצער ובדאגה, כי מקדישים אצלנו בחוגי צמרת השלטון יותר מדי מחשבה לחשבונות אישיים, לקטנות דמוחין, מפצים מכתבים אנונימיים בחוגי משרד הבטחון כאילו סיעה אחת רוצה לדחוק את רגליה של סיעה אחרת, מפצים חוברות בשם "לקט" כדי להנמיך דמויות בצמרת הבטחון. לא בדקתי זאת, אולם יש בעניין זה יום יום פירסומים בעתונות. לא הבעיה האישית מעניינת אותנו, אולם אנו מודאגים מהפירסומים המרובים על החיכוכים הפנימיים וההתנגדות לחשויות במשרד הבטחון, משרד זה, שכולנו מעוניינים שהוא יעמוד מוחץ לכל שמץ של פוליטיזציה וחיכוכים פנימיים.

אדוני היושב-ראש, אין אנו יושבים בממשלה ואין אנו מתייחסים אליה באמון, ולא דווקא בגלל נושא זה בלבד. יש לנו בעיות מיוחדות, המונעות מאתנו להתייחס באמון לממשלה. חשוב חשבנו כי אחרי ההתערבות הגדולה, שהיתה אחרי מלחמת ששת הימים, תשנה הממשלה את עמדתה לגבי כמה עניינים חמורים, כמו חילולי השבת המתרבים והולכים. לא חשבנו כי בשעה חמורה זו יעלו שוב את הנושא מי הוא יהודי, כאשר אנחנו מבדדים בעולם ויש לנו רק יד אחד — העם היהודי. אנחנו עומדים לפני מבחנים קשים.

הי"ר ק. לוז:

זמן עבר, ולכן אבקשך לסיים.

שלמה יעקב גרס (אגודת ישראל):

סיעתנו חשה באחריות ציבורית בטחונית גם כאשר אנו נמצאים באופוזיציה, ולכן איננו חושבים שהשעה כשרה להביע אי-אמון לממשלה על נושא מדיני-בטיחותי, וזאת על אף הטענות שיש לנו לממשלה. אצלנו מכריע השיקול הבטחוני, ולכן נמנע סיעתנו מלהצביע בעד אי-אמון לממשלה בנושא זה.

הי"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת חזן, ואחריו — לחבר-הכנסת לנדאו.

בעניינים מהותיים ויסודיים אין הבדל, אדוני סגן ראש הממשלה, אם הדברים נאמרים בצורה חיובית או בצורה שלילית. אין שום הבדל אם מדגישים שעל ירושלים, רמת הגולן ושרם-א-שייך לא נוותר, או אם אומרים במפורש שעל מקומות אלה ואלה נוותר, כי מכלל לא אתה שומע הן. ובמיוחד אינני בטוח, כפי שאמר זאת סגן ראש הממשלה, אם ראש הממשלה לא אמר או לא הזכיר במפורש את ג'נין ושכם. הוא אמר זאת על רקע השיחה והם כתבו זאת על רקע השיחה. ועל כך נאמר: חכמים, היהרו בדברכם. אני מבין מדברי סגן ראש הממשלה, כי ראש הממשלה אמר דברים אלה, אך לא לפרוטוקול. ואין זה חשוב אם אמר זאת לפרוטוקול או לא. אם אומרים דברים כאלה לעיתונאים, חוקה עליהם שיביאו אותם לידיעת הציבור, לפומביות, ולכן לא היה צריך להגיד דברים אלה גם אם לא אמר אותם לפרוטוקול. אם אומרים: על שטחים אלה לא נוותר — משתמע מכך שעל שטחים אחרים נוותר. הצהרות מעין אלו נוגדות את החלטת הכנסת, האומרת שכל הבעיות הללו יש לפתור ליד שולחן הדיונים, תוך משא-ומתן ישיר, ואילו לגבי גורלם של השטחים לא נתקבלה בכנסת שום החלטה.

יתר על כן, כאשר ראש הממשלה נשאל מדוע אין הממשלה מגבשת מדיניות ברורה לגבי החזרת השטחים או אי-החזרתם, השיב ראש הממשלה בהזדמנויות שונות וגם מעל במת הכנסת, כי אין זה מן התבונה לשחק שחמט עם עצמנו אנו, בשעה שהצד השני אינו מוכן לעשות שום צעדים לקראתנו. זאת ועוד. ראש הממשלה אמר פעם בחוג מצומצם כי אנשים, כי כל הכרזה פומבית על ויתורים עלולה רק להזיק לנו, כי אם נגלה טפח של ויתור — כך אמר ראש הממשלה — הרי זה כבר בכיסם של הערבים, הוויתור כמונח בכיסם של הערבים, ועל-יד שולחן הדיונים יתחיל הלחץ על ויתורים נוספים. זו עמדה נבונה, אך הוא לא שמר על עמדה זו.

אם ראש הממשלה שינה בינתיים את דעתו ויש לו רעיונות חדשים, הרי המקום המתאים ביותר לבוא להדיע על כך הוא — במת הכנסת. כאן לא היו מס' לפים את דבריו, כאן היו מתווכחים עליהם. זה לגיטימי, הוא יכול היה להגיד ששינה את דעתו. אלא מה? אילו היה אומר את הדבר מעל במת הכנסת, לא היה זה בגדר סנסציה כה גדולה בשביל העתון "גיווויק" כדי שיפרסם זאת בכותרת גדולה.

לפי העתון "גיווויק", העביר ראש הממשלה ליד שליט מצרים ונציגים ערבים אחרים, בצינוורות שאין באפשרותם לגלותם, כי ישראל אינה מעוניינת בשטחים המיושבים ביהודה ובשומרון. ואין זה חשוב באיזו צורה הביא זאת לידי ביטוי. אבל דבר אחד ברור: ראש הממשלה שחק שחמט עם עצמו, כי לא שמעתי שהיתה איו יזמה או תשובה מן הצד הערבי.

מצטער אני לקבוע כי מאז מלחמת ששת הימים לא פסקו הפיטפופים, מתן הצהרות וראיונות של שרים שונים בממשלה, כאילו קיימת התחזות על תמונת השער בעתונות הבין-לאומית או ברכישת מסכי הטל-וויזיה בעולם. הדיבורים המיותרים והתכניות המרובות מחלישים את מעמדנו בוירה הבין-לאומית ומחבלים בכוח המיקוח שלנו, כאשר יבוא פעם המועד לזון בבעיות האזור. דבר נוסף: ההפגנות וההתפרעויות שאנו

חדשים, אשר לא יהיו זהים עם הגבולות של ה-4 ביוני ועם הגבולות של הפסקת-האש.

הממשלה או שרים שונים של הממשלה חזרו והדגישו לא פעם מה הם הדברים שהממשלה לא תוותר עליהם בשום פנים ואופן: בראש וראשונה, ירושלים; הרמה; רצועת עזה. לא נאמר — ובוודאי שמן הלא נשמע גם הן — על מה מוכנים לנהל משא-ומתן.

ובכן, לא היה כאן חידוש. ראש הממשלה אמר מה שאמר; שמענו את הודעתו של סגן ראש הממשלה, היתה שיחת רקע והיה אחר-כך קומוניקט מוסכם. גם הקומוניקט המוסכם אומר שראש הממשלה קובע — וזה בהתאם לקווים היסודיים של הממשלה — כי יש דברים שאנחנו לא נוותר עליהם בשום פנים ואופן, ועל היתר ננהל משא-ומתן, כדי להגיע לשלום.

חברי הכנסת. אנחנו נתונים, לפי דעתי, באחת התקופות הקשות ביותר במדיניות החוץ שלנו. אינני חושש להשתמש במלה שהיא אולי פתטית ולומר, שהמאבק המדיני עכשיו לגבי עתידה של מדינת ישראל הוא לא פחות גורלי מאשר המאבק הצבאי בשעתו, כי הוא לא רק יקבע מה יהיו גבולותיה של מדינת ישראל, הוא יקבע, למעשה, מה יהיה בטחונה האמיתי של מדינת ישראל ומה תהיינה הסכנות הצפויות לה בעתיד, כי הרי איש מאתנו אינו משעשע את עצמו בתקוות שווא שגם אם נגיע לשלום אמתי, לשלום חתום עם חוויים, תיעלם הסכנה מאפקי חיינו. אנחנו צריכים להיות מוכנים תמיד להגן על חיינו. עלינו רק להגיע לתנאי שלום כאלה שהיה לנו קל יותר להגן על בטחוננו ועל קיומה ובטחונו של מדינת ישראל. הסכנה המאיימת היום עלינו היא סכנה של שלום כפוי. יש ברית בלתי-קדושה בין צרפת לבין ברית-הלעצנות. איננו יודעים לקראת מה היא תתפתח. אני חושב, שאיננו צריכים להשתעשע באשליות, שאין שום סכנה, שאכן לא יגיעו להסכם, שאכן לא יטילו או לא ירצו להטיל עלינו שלום כפוי על חשבוננו. עלינו לנהל עכשיו מערכה מדינית, שראשית כל תרחיק מאתנו סכנה זו, ואת הסכנה הזאת אפשר להרחיק לא על-ידי כך שנסתגר במצודתנו, לא נאמר דבר ונחכה להתקפה. צריך להגיח מהמצודה, צריך לומר מה מדינת ישראל רוצה, לאיזה שלום היא מוכנה — כדי להוציא את הרוח מהמפרשים.

חברי הכנסת, אין זה משחק שחמט עם עצמנו. כבר היתה תגובה מקהלה, שנתנה לעצמה שחמט על ההודעה של ראש הממשלה. באה הודעה של ראש הממשלה שאנחנו מוכנים למשא-ומתן, מוכנים לוותר על שטחים למען משא-ומתן, וכבר באה הודעה שאינם מאמינים לישראל, שלמעשה רוצה להתרחב מן הפרת עד הנלווה, עד נחל מצרים, וכל מה שראש הממשלה אמר — זה רק כיסוי ואשליה ונסיון לרמות את הכלל. אני חושב שזה נצחון דיפלומטי גדול למדיניות הישראלי. אני מצטער מאוד, שהחבר-הכנסת שמואל תמיר מנסה להוציא מידיו את הנצחון הזה על-ידי הוויכוח הזה שכפה על הכנסת. אני חושב שהיום, יותר מאשר תמיד, חייבת הממשלה לגבש עמדות ברורות, להיות אקטיבית במערכה המדינית, לא לחכות עד אשר יתקיפו אותה, כי אם להתקוף. להעמיד את העולם, את המעצמות הגדולות ואת העולם הערבי בפני תכניות שלום ישראליות. לא יקבלו אותן — הדימוי של ישראל כמדינה הרוצה בשלום ילך ויתבסס, מאבקנו יהיה קל

יעקב חזן (המערך, עבודה-מפ"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. למעשה לא היתה זו הבעת אי-אמון לממשלה, כי אם נסיון מחודש להביע אי-אמון לסיעת גח"ל בממשלה, כי הממשלה, בהופעתו של ראש הממשלה, לא חידשה שום דבר. ראש הממשלה הביע עמדות התואמות לחלוטין את עמדותיה המוצהרות של הממשלה עד היום הזה. לא היה בהן שום חידוש. אולי הסגנון היה נמרץ יותר, אולי היו שם דברים שאמנם לא חידשו שום דבר מבחינה מהותית, אך הדגישו דברים שונים, אבל למעשה היה זה המשך של המדיניות הממשלתית.

אמנם הממשלה לא קבעה מדיניות ברורה, מוגדרת, ובוודאי לא שירתה מפות, אבל לגבי המדיניות שלה קרה מה שקורה לגבי חוקת היסוד של מדינת ישראל, הניתנת לנו מגילות מגילות. גם מדיניות הממשלה ניתנה לנו עד היום מגילות מגילות. המגילות של חוקי היסוד מצטרפות לחוקת יסוד, והמגילות הבודדות של מדיניות החוץ מצטרפות לקו ברור של מדיניות הממשלה.

לא פעם ולא פעמיים חזרו ואמרו ראש הממשלה, סגן ראש הממשלה, שר החוץ, בא"כחנו באו"ם, שהממשלה מקבלת את החלטת מועצת הבטחון מה-22 בנובמבר כיסוד וכמסגרת כללית למשא-ומתן, בתנאי שזומשא-ומתן יהיה כולל, יתנהל על הכל, ובתנאי שכל הדברים, אשר יגיעו עליהם להסכם, יוצאו אל הפועל יחדיו לאחר חתימת הסכם השלום. זוהי עמדתה המוצהרת של הממשלה. הממשלה חזרה וקבעה בצורות שונות, ועשה זאת לאחרונה שר החוץ בנאומו באו"ם, כי אנו מוכנים למשא-ומתן על הגבולות, שלא יהיו זהים עם הגבולות של ה-4 ביוני וגם לא עם הגבולות של הפסקת האש. זוהי הגדרה ברורה, שכל אחד מבין למה היא הכוונה. כאן לא יכולה להיות שום אשליה.

שרים שונים חזרו ונתנו ביטוי יותר ממשי לעמדה זאת. אסתפק רק בדברים שנאמרו בזמן האחרון: שר הבטחון הודיע בטלוויזיה באמריקה, כי הוא מוכן לתת הרבה הרבה שטח בעד השלום. משום-מה לא מיהר חבר-הכנסת שמואל תמיר להביע לו אי-אמון, כי מדי-ניות החוץ אצלנו — ולצדדי הרב אפילו בימים אלה — היא שפחה חרופה למדיניות פנים, לפעמים אפילו לא למדיניות פנים, כי אם לתכני פנים.

התפרסמה תכנית השלום של סגן ראש הממשלה יגאל אלון. היא לא התקבלה על-ידי הממשלה, היא לא אושרה על-ידי הממשלה; היא התפרסמה על אחר-ידיו של סגן ראש הממשלה. התכנית הזאת — המפה שהתפרסמה בעיתונים רבים — לא הוכחשה אף פעם. אינני קובע אם אני מסכים לה או לא, על מה אני חולק ולמה אני מסכים, אבל אני מצוין כי היא בנויה על הנחה, שאם יהיה שלום, חלק גדול, 60% משטחה של הגדה, יוחזר לירדן עם כל האוכלוסיה, כי בשטח שנקבע לפי תכנית סגן ראש הממשלה יישארו 4-16 אלף תושבים ערביים.

ראש הממשלה אמר ב"דבר השבוע" מה-31 לינואר השנה: אני מוכן להגיד שאין לי שום רצון לשלוט על השטחים המיושבים בישוב ערבי צפוף. גם כאן הוא לא חידש שום דבר, כשם שלא חידש דבר בראיון שלו ל"העוויק". למעשה נתן בטיא לעמדתה היסודית של הממשלה, כי היא מוכנה לנהל משא-ומתן על גבולות

ויתר. נוכל להילחם ולעמוד מול סכנות השלום הכפוי. לא הייתי רוצה שנגיע לעימות כזה עם המעצמות הגדולות. אני חושב שלא נגיע לעימות כזה, אם מול הסכנה הזאת גופיע אנחנו בתכניות שלום ברורות, תקיפות, האומרות ככל האפשר דברים ברורים יותר. עד היום אינני מציע שממשלת ישראל תשרטט בפומבי מפות, אבל לומר דברים ברורים מה אנחנו מוכנים לשלם בעד השלום — צריך. אני מברך את ראש הממשלה על אשר אמר את אשר אמר. לדעתי, העמדה של ממשלת ישראל איננה די לוחמת. יש בעיה של ממשלת הליכוד הלאומי. חברי הכנסת, כבר אמרתי פעם מעל במה זו — ואני חוזר ואומר עכשיו: אני חי בהרגשה ובהכרה שעמנו נמצא עדיין במצור. אני חושב שהמצב הזה מחייב את קיומה של ממשלת ליכוד לאומי, בתנאי שהליכוד הזה לא יפריע בעד הממשלה להכריע הכרעות, לקבוע עמדות לוחמות על השלום. אני מבין שזה מעמיד את סיעת גח"ל לפעמים במבחנים קשים. אני בטוח שאילו אנחנו, חברי מפ"ם בסיעת המערך, היינו עומדים בתנאים דומים, לפני מבחנים כאלה, היינו מקבלים עלינו את עול הכרעותיה של הממשלה, כי היינו אומרים שהליכוד קודם לכל. אני מברך את סיעת גח"ל, שעד היום נושאת בעול הזה. זה בשבילה, לדעתי, עול כבד, כי אפשר לומר את הכל על ממשלת ישראל, אבל היא לא ממשלה של "אף שעל אדמה". היא ממשלה המוכנה לנהל משא-ומתן על גבולות חדשים, וכל אחד יודע מה זאת אומרת לנהל משא-ומתן על גבולות חדשים.

אני חושב שסיעת גח"ל לא צריכה לקבל את הצעת אי-האמון של חברה לשעבר. היא צריכה להמשיך להיות בממשלה. הממשלה חייבת לקבוע את עמדתה. באומץ. אני חושב שהמציאות הקרובה תתבע מממשלתנו עמדות ברורות יותר ויותר, אם תרצה לצאת בהתקפת נגד. גם במלחמה דיפלומטית יש התקפת נגד. יש מלחמה מונעת לפני שמתקיפים אותך. המלחמה המונעת שלנו: תכניות שלום ברורות. השלום, לדעתי, אפשרי. הוא איננו ודאי. המלחמה, לדעתי, אפשרית. היא איננה בלתי-נמנעת. עלינו לנהל את מלחמתנו ואת מאבקנו המדיני על השלום כאילו השלום הוא ודאי. עלינו להתכונן למלחמה כאילו מלחמה היא בלתי נמנעת. עלינו, בשני הצדדים ובשני הכיוונים, לרכז את כל כוחנו, גם במיתקפת השלום וגם באימוץ כל כוחנו, כדי לעמוד במבחן ולהביא לידי כך שלא נצטרך לעמוד במבחנים נוספים, כי אם נהיה חזקים, וככל אשר נהיה חזקים יותר, לא נצטרך לעמוד לפני מבחנים כאלה.

אני חושב שראש הממשלה זכאי לקבל מאתנו איחולים להבראתה. הממשלה זכאית לקבל מאתנו אמון מלא. אני מקווה שהבית יביע לה את האמון הזה ברוב גדול ומכריע.

היו"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת לנדאו, ואחריו — לחבר-הכנסת בן-מאיר.

חיים לנדאו (גח"ל):

אדוני הישכב-ראש, חברי הכנסת. לפני עשרים חודש יומה גח"ל את הקמתה של ממשלת הליכוד הלאומי והצטרפה לממשלה זו בתנאים מיוחדים, כאשר נגד עיניה מטרה אחת: לפרוץ את המצור הצבאי סביבנו

זכינו, וזכינו ושיחררנו את ארץ-ישראל המערבית. הגענו לגדות התעלה והסרנו את הסיט של הטרור המתמיד אשר ברמת-הגולן. עמנו הגיע, זו הפעם הראשונה מאז קום המדינה, לגבולות של בטחון, לקיום בטחוני בלתי-מעורר.

לאחר הנצחון הצבאי ללא תקדים המשכנו להשתתף בממשלה, בממשלת הליכוד הלאומי, כשלגד עינינו מטרה אחת ואין בלתי, והיא: שמירת פרי הנצחון הצבאי, ביצור בטחונו תוך שאיפה לשלום, לשלום-אמת ובר-קיימא.

זו המטרה העומדת לנגד עינינו גם היום, ואני יכול לומר במיטב ההכרה והשיכנוע, כי את שתי המטרות — זו של ראשית יוני 1967 וזו שלאחר הנצחון — את שתיהן שירתנו, הן בשטח הבטחוני והן בעמידה במערכות המדיניות.

חברי הכנסת, תרמנו — ולא במבוטל — להחלטה המדינית המכרעת שממשלת הליכוד הלאומי קיבלה בזמנו, לאמור, שפתרון הסיכסוך באזור באחת דרכו: חווי שלום חתומים כדי, שניתן להשיגם בדרך אחת — על-ידי משא-ומתן ישיר. ומי יודע לאן היינו מגיעים והיכן היינו עומדים כיום בלעדי החלטה זו. אני מביע תקוותי, כי החלטה זו, התביעה לחווי שלום חתומים לסיום הסיכסוך, המושגים על-ידי משא-ומתן ישיר, תהיה אבן-יסוד של כל ממשלה בישראל — היום ומחר.

המדיניות שאנחנו, גח"ל, קבענו לעצמנו מיד לאחר הנצחון, מוצהרת ולגילה. היא נתקבלה על-ידי החלטה משותפת של שני מרכזי גח"ל, לאמור: יש לשלול ללא סייג כל תכנית או הצעה שתוצאתה היא חלוקה מחדש של ארץ-ישראל. זכותו של עמנו על ארץ-ישראל קשורה ומשולבת בזכות לבטחון ולשלום. אין להפריד בין חווי שלום שניתן להשיגם רק במשא-ומתן ישיר ובין תנאי בטחון. תנאי בטחון אלה קשורים, מכוח הנסיון והמשפט, בקיום שליטתנו במרחבים אשר שימשו לאויבנו בסיסי תוקפנות.

ולהלן נאמר באותה החלטה מדינית: להתנחלות, עירונית וחקלאית, בקנה-מידה רחב בתבלי יהודה, שומרון ועזה, ברמת-הגולן ובסני, נדרעת חשיבות עליונה. למפעל ההתנחלות הלאומי הזה יש להעניק עדיפות בתכניות הפיתוח של המדינה.

זו המדיניות ואותה קיימנו בתוך הממשלה ונקיים אותה בין שנהיה בה ובין שנהיה מחוצה לה. זו היא, לפי הכרתנו, הדרך היחידה לעתיד קיומה של מדינת ישראל. ואני רוצה לומר, לא בפעם הראשונה, לכל התוקעים בשופרות הנסיגה חדשים לבקרים, ללא כל צורך וללא כל תועלת, אני חייב להזהיר אותם שוב ושוב, כי ראשיתה של כל נסיגה, בו ביום שתחל, זה יומה הראשון של המלחמה המחודשת.

מה שאויבנו רוצים מאתנו כיום הוא דבר אחד. הם קוראים לו "פתרון מדיני", מאחר שאין ביכלתם לחדש עלינו מלחמה. הם באים בתביעה אחת, עליה

כתב חסנין היכל מפורשות: להם דרושה מפה אס' טרטיגית נוחה יותר. כלומר, מה שדרוש להם הוא מה שחבר-הכנסת חזן כמה לו בדרכו לשלום שאינו אלא אשליה; מה שדרוש להם הוא: שובם לבסיסי התוק-פנות שמלפני ה-5 ביוני, כדי שאפשר יהיה מתוכם להכין מלחמה חדשה בת-סיכוי לנצחון. על כן לא נלאה מלהזהיר: כל ויתור, כל נסיגה — הם ראשיתה של מלחמה חדשה בישראל.

הדרך המדינית אשר אנו הצענו, והיא הדרך היחידה, להבטחת קיומנו הבטחוני, אמנם לא נתקבלה בממשלה, אך השתתפותנו בה מנעה החלטות שליליות ומסוכנות. והיו נסיגות כאלה, ולפיתחה של ממשלה הליכוד ארבו לא פעם סכנות של החלטות מדיניות הוות אסון. מקצת מהן שמענו היום מפי חבר-הכנסת חזן.

מנענו הכרעות הוות אסון, ועל-ידי כך מנענו הידרדרות מסוכנת. לפי מיטב הכרתנו, הסכנה הגדולה ביותר הרובצת כיום לפתח בטחוננו אינה סכנת הנסיגה הפיסית; אין סכנה כזאת כיום. גם אלה המעוניינים בה, ואשר אולי ינסו לכפות עלינו פתרונים שהנסיגה ביסודם, אף הם יודעים כי אין זה באפשרותם להזיז אותנו, ולו סנטימטר אחד. מקווי הפסקת האש. לא זו איפוא הסכנה כיום. חברי הכנסת, הסכנה היא אחרת — הסכנה היא בהחלטה מדינית על ויתור או על נסיגה. זוהי ראשיתה של החטאת. נזכור את מערכת סיני ומה שאירע אחריה — ההחלטה המדינית על הנסיגה קבעה את הנסיגה הפיסית. זו הסכנה. וסכנה זו מנענו מעמנו. מכאן שאין עתה סכנה לנסיגה פיסית.

תרמנו — שוב, לא במבוטל — להחלטה מדינית שנייה, אף היא מכרעת: שאין הממשלה דנה במפת שטחים ואין היא מציעה פתרונות טריטוריאליים, כפי שחלק בממשלה אמנם רצו, או כפי שהציע כאן קודמי, חבר-הכנסת חזן. הוא כמה למפות, הוא כמה לזיטות, לאופציות. כאילו המדובר ב-Real estate, בנכסי דלא ניידי. אין אופציות, חבר-הכנסת חזן; אדמת המולדת איננה Real estate ואין לבניה אופציות. זה איננו עניין של מסחר. והממשלה קיבלה בעניין זה החלטה ברורה: אין דגים ואין מחליטים על שינויים טריטוריאליים כלשהם. הדענו לעולם כולו: אנחנו מוכנים למשא-ומתן ישיר, ולשולחן המשא-ומתן רשאי כל צד להביא מה שהוא יחליט להביא. אבל עד אז לא תזוזה ממשית וגם לא תזוזה מבחינת החלטה מדינית.

נכון, למרות החלטה זו, השנייה, נשמעו קולות רבים אשר נגדו אותה. מזור הדבר — שרים אשר היוזמה הפרטית זרה לרוחם והם לרומים בה בהתמדה, דווקא בעניין זה גילוה, ובמפורז. שמענו קולות רבים, הצהרות רבות והצעות רבות — כולם מיתרים. כולם לא שירתו כל מטרה שהיא, כולם הביאו רק נזק. מי ידע אם אי-פעם לא יוגשו לנו עוד שטרות אלה לפר-עון. מי ידע? בודאי נעמוד מולם ואומר: יוזמה פרטית זו איננה מחייבת את הממשלה. ובדין נאמר זאת. גם איננו מבין "יוזמות פרטיות" אלה לאור הסיכומים שהיו בממשלה. כי הרי איוות היא להציע ויתורים כלשהם ההופכים מיד למקסימום מבחינתו ואצל אויביו הם לפי ההגיון המינימום. בו הם מתחילים. מה חכמה מדי-נית בדיבורים אלה? — ואמנם סוכם בממשלה לחדול מהם. איננו מבין עד היום למה היו כל הדיבורים האלה. יש אומרים: תכסיס לרגע, אך מתברר כי יש עירבוב

חיים לנדא (גח"ל):

הדויע היום סגן ראש הממשלה בשם הממשלה, כי הדברים הללו, אשר נאמרו לעתונאי של השבועון "ניוויק" לא נאמרו בשם הממשלה. נכון שהדברים לא נאמרו בשם הממשלה; אבל אני חייב לומר בכל הכנות, שגם אם אין הדברים משקפים את עמדת הממשלה, גם אם הם נוגדים את החלטת הממשלה — וכאלה הם — יש בהם חומרה רבה.

שר-המשפטים י. ש. שפירא:

הם אינם נוגדים את החלטת הממשלה.

חיים לנדא (גח"ל):

אדוני שר המשפטים, אם הממשלה החליטה שאין היא מציעה מפה ואין היא מחליטה על הצעות של שינויים טריטוריאליים, הרי מי שמציע אותם, אומר מה שאומר בניגוד לעמדה המוצהרת של הממשלה. וטוב שייאמרו הדברים במפורז. זה טוב לישראל. אינני בא לאמור אותם למען פולמוס, אין לי עניין בהתפלמסות.

אני חושב שלא טוב הדבר, שראש הממשלה נותן ראינות בבעיות שנויות במחלוקת בלי שיקבל לכך סמכות מהממשלה, ומה עוד להביע דעה בניגוד להחלטת הממשלה. והרי — אני חוזר ואומר — ראש הממשלה אמר בזמנו, שאין לגלות שום תכנית בטרם משא-ומתן. אני רוצה לשבח את ראש הממשלה על עמדתו הנבונה בפגישתו עם נשיא ארצות-הברית ג'וני סון, כאשר נלחץ על-ידי הנשיא ג'ונסון ונשאל: אנא, תאמר מהי המפה הישראלית שאתה רוצה לראות? ראש הממשלה לא השיב, ובצדק, ועמד במבחן; לא תמיד נוח ונעים לעמוד במצבים כאלה. אני משבח

— הצעת סיעת המרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (לנדאו, שם-טוב, שוסטק, ש. תמיר, אלון) —

מטרה זו בשבתנו בממשלה, או שיהיה עלינו לשרת אותה מחוצה לה?

אני רוצה להביע סיפוק, שסגן ראש הממשלה איזכר היום את החלטת הכנסת מנובמבר 1967, לפיה אנו עומדים בקווי הפסקת האש ומתבצרים בהם ויוצרים בהם את מציאות קיומנו ובטחוננו הישראלית החדשה. אני מביע סיפוק מהודעתו, באזכרו אותה החלטה, כי ישראל עומדת ותעמוד על זכותה לפתרון בעיית האזור רק על-ידי חווי שלום חתומים ועל-ידי משא-ומתן ישיר.

אבל, כפי שצינתי, לפנינו שאלה רצינית. ואני רוצה להודיע: לא בדי סיעת גח"ל בכנסת לקבל הכרעה בבעיה. אין זה מסמכותה. חברי הכנסת, אין אנו מתייחסים ברצינות להצעה שהוצעה להביע אי-אמון לממשלה. לא זו הבעיה העומדת לפנינו כעת. לפנינו עומדת בעיית השתתפותנו בממשלה מבחינת שירות למטרה. אינני מתייחס להצעת אי-האמון ברצינות, מסיבה פשוטה: מציגה ציטטו את ראש הממשלה; אני יכול לצטט את מגישי הצעת אי-האמון, אשר רק לפני שנתיים, במאוס 1967, הציעו — ובגלוי — חווה שלום עם חוסיין בלי ירושלים, בלי חברון, בלי יריחו, בלי בית-להם ובלי ג'נין. אני חושב שלגביהם שר החוץ הוא אכספנסיוניסט, והודעתו האחרונה של ראש הממשלה — אכספנסיוניסטית.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
לא קרה שום דבר במשך השנה וחצי?

חיים לנדאו (גח"ל):
על כן אני אומר: לא זו הבעיה שאליה אנו מת-ייתסים היום. לא לכך.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
גם שותפיכם הליברלים היו באותה דעה.

חיים לנדאו (גח"ל):
אנחנו גם לא מייחסים חשיבות למאמרים ראשי-שיים. הבוקר התפרסם בעתון מכובד מאמר ראשי התובע מאנשי תנועת החירות נאמנות לרעיון שלמות המולדת. אותו עתון תבע, במאמר ראשי לפני שנתיים, את פירוק גח"ל בגלל זה שאנחנו דבקים ברעיון של-מות המולדת.

סגן ראש הממשלה י. אלון:
מה שם העתון?

חיים לנדאו (גח"ל):
אני מציע לך לנחש. אני סומך על האינטליגנציה שלך שתמצא את התשובה.

יורשה לי לצטט בהקשר זה את שקספיר, שאמר ב"המלט": "יש דברים בשמים ובארץ שהפילוסופים שלכם אפילו לא חלמו עליהם". ניתן להחיל מימרה זו על מערכת אותו עתון נכבד, שמעמידה את תנועת החירות היום במבחן נאמנותה לרעיון שלמות המולדת. קשה באמת שלא לכתוב פליטון על מאמר ראשי זה. אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. גח"ל עומדת לפני בירור והכרעה, וסיעתה החליטה להצביע היום נגד הצעת אי-האמון בממשלה. אנחנו כעת בממשלה, ונביע לה אמון. אולם הסיעה תעביר את ההכרעה בבעיה

אותו על עמידתו ההיא. אז, לגיוסו, לא השיב, ולכתב "ניוזוויק" — דווקא השיב. אני חייב להביע תמיכה על כך.

ולגופו של עניין: איננו מעוניינים ביהודה ובשומרון? — קודם כל אני חייב לקבוע עובדה, ואני חושב שבעניין זה אני מביע את דעתי של רוב עמנו: יהודה ושומרון הם חלק מארצנו, חלק ממולדתנו; ביהודה ובשומרון בטחון עתידנו. נכון שיש גורמים מדיניים שרוצים כי ניסוג מהם. אבל לנו צריך להיות ברור מה פירושה של נסיגה זו מבחינת בטחוננו וקיומנו.

עלינו לקבוע מעל במה זו — ולא באמצעות ה"ניוזוויק" — כי יהודה ושומרון הם חלק בלתי-נפרד של מולדתנו; הם חלק של ארץ-ישראל המערבית שלנו. ראש הממשלה אמר דבר שני, — שהוא מוכן לשאת ולתת עם "אל-פתח". לא אכנס לפולמוס. אני רוצה לקבוע את עמדתנו בשאלה זו: מדובר באירגון של טרור שהוא זרוע מלחמתית של אויבות ישראל — מדינות-ערב. בלעדיו לא יוכל להתקיים; ללא סיוע ותמיכתו הוא נופל. אני חושב שיש לנו לגבי "אל-פתח" שפה אחת ויחידה, מפגש אחד ויחיד: להכות בו ולפורר אותו. איך אנו יכולים לומר שעם אירגון טרור, ששאפתו המוצהרת להשמידנו — והוא חוזר על כך השכם והערב — איך נוכל לומר שעם גורם כזה מוכן ראש ממשלת ישראל לנהל משא-ומתן? אני חושב שנאצר רוצה בדיק בכך, כי הוא מחלק את המלחמה בנו לשני שלבים: בשלב הראשון הוא רוצה להשיג את פתרון בעיית 1967, כלומר נסיגה מהשטחים ששיח-דרנו; ולאחר מכן הוא אומר: ינהל את המערכה אל-פתח, כדי "לפתור" את הבעיה של שנות 1947/48. זהו קו מדיניותו של נאצר היום במלחמתו נגד ישראל. עלינו לדאות איפוא את הסכנה אשר בהכרה באל-פתח כגורם מדיני. מה שיש לעשות הוא להכות בו ולחסלו; רק בשפה זו עלינו לדבר עמו, ולא ליצור גולם מדיני חדש שאיננו קיים ואשר מהווה זרוע של אויבי ישראל.

על כן יש ודאי חומרה בהודעתו של ראש הממשלה ביחס אל-פתח.

חברי הכנסת, אני רוצה לומר שלפנינו לפני סיעת גח"ל, עומדת לא רק הודעתו של ראש הממשלה, שאינה דומה להודעת שרים אחרים.

ויקטור שם-טוב (המערך, עבודה-מפ"ם):
שר הבטחון אמר דבר לא פחות חמור.

חיים לנדאו (גח"ל):
הוא אשר אני אומר: אינה דומה הודעת שר להודעת ראש הממשלה.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):
גם השר ברזילי אמר זאת.

חיים לנדאו (גח"ל):
זה לא כה חמור...

לאור ראיון זה עומדת לפני סיעת גח"ל שאלה רצינית: הנוכל עוד לשרת את המטרה שלמענה יומנו והצטרפנו לממשלת הליכוד הלאומי — ולפי מיטב הכרתנו משרתים אותה עד היום ביעילות — הנוכל עוד לשרת

— הצעת סיעת המרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (לנדאו, לוז, בן-מאיר, האוזנר) —

מתוך הכרה באתגרים ובסכנות הרציניות שעמדו לפנינו לפני מלחמת ששת הימים הוקמה ממשלת הלי- כד. והכל ידעיים ומודים שעומדות לפנינו גם כיום בעיות חמורות ועומדים לפנינו קשיים מדיניים חמורים מאוד. טובת המדינה דורשת גם היום איחוד והסכמה, ולא ויכוחים חסרי תועלת, היוצרים חילוקי דעות עק- רוניים ללא צורך. ההגיון מחייב לחזק את הממשלה לקדמת ההיערכות הבאה. בל ישיאנו היצר, יצר הפילוגים ויצר הדיבורים, להביא להחלשת אחדות האומה.

השאלות שהועלו בראיון עם ראש הממשלה עק- רוניות ומצפוניות הן. אילו היתה מתקבלת הכרעה בממ- שלה בשאלות אלו, היתה סיעה שהכרעה זו נוגדת את מצפונה מסיקה מסקנות. אולם לא נתקבלה הכ- רעה כזאת. ואין שום צורך במצב הקיים להגיע להכ- רעה כזאת.

פנינו לשלום. רוצים אנו שלום בכל נימה שבלבנו. שואפים אנו לשלום. אולם הדבר אינו בידינו. מדי יום ביומו מתברר הדבר יותר. והתגובה האחרונה של נאצר מוכיחה עד כמה שכנינו אינם מתכוונים בכלל לשלום שלום של קבע. והדברים שהם מציעים אינם מיועדים לפתור את הבעיה, ולא בכנות הם מציעים אותם.

במצב הנוכחי אין לנו שום צורך להגיע להכרעות. מה שהזכרתי, היה הכרחי. הכרעה מיידית של איחוד ירושלים וסיפוחה למדינת ישראל — כפי שהדגיש ראש הממשלה גם בראיון — היתה טבעית ובראיה. אי-אפשר היה להשהותה. ירושלים, כפי שאמר ראש הממשלה, היא ליבם של המדינה והעם. אולם לגבי בעיות אחרות, בינתיים אין שום נזק בדבר שאנו מחכים ואיננו מקב- לים שום הכרעה. על תנאי השלום, אם אפשר לדבר על ויתורים או אי-אפשר, איננו צריכים להכריע היום. זה נכון גם כלפי אלה המאמינים שאי-אפשר לדבר על ויתורים, וגם כלפי אחרים החושבים שאולי יהיה צורך להביא את הקרבן הזה.

על כן, במצבים אלה, האחדות היא מחויבת המ- ציאות. וחובת כלנו, הנמצאים בממשלה, להמשיך לשאת באחריות לגבי המאבקים הקשים הקיימים, ואלה שאנו רואים אותם באופק. הדבר מוטל על כלנו למען העם והמדינה, בטחונה ועתידה. ונעשה זאת באחדות ובאיחוד מקסימלי.

הי"ד ק. לוז :

רשות הדיבור לחבר הכנסת האוזנר, ואחריו — לחבר הכנסת חביבי.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. נתמזל מזלנו וויכוח רחף ויכוח; כאילו גמרנו אומר לחפש כל נסיון להשמיט את הבסיס לאחדות הלאומית, שהושגה בשעת סכנה ושמתקיימת על פי רצון הרוב המכריע של העם.

היום אנו דנים בראיון עם ראש הממשלה שנת- פרסם ב"ניוויק". אומר בראשית דבר, כי אפשר להת- ווכח על ניסוח פסוק כזה או אחר, על נוסחה כזאת או אחרת, באותם דברים שנתפרסמו. אבל אי-אפשר להת- ווכח על כך שהדברים בכללותם כפי שנתפרסמו מפי ראש הממשלה — הם הם הדברים שהכנסת התוותרת כמדיניות המדינה והממשלה. המדיניות המוצהרת שלנו היא, כי אנו שואפים לגבולות מוכרים ומוסכמים. "מו- כרים" פירושו — מוכרים קבל עולם; "מוסכמים"

אם להמשיך בקיום ממשלת הליכוד הלאומי או לעזוב את הממשלה, למוסדות המוסכמים של גח"ל, ולכן החליטה לבקש את הנהלת גח"ל לכנס בהקדם את המוסדות המוסכמים שלה.

הי"ד ק. לוז :

רשות הדיבור לחבר הכנסת בן-מאיר, ואחריו לחבר הכנסת האוזנר.

ישראל שלמה בן-מאיר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. חמורים מאוד הדברים שפורסמו ב"ניוויק" בשם ראש הממשלה. אנו מקבלים את הודעת סגן ראש הממשלה על דעתו של ראש הממשלה, שמדיניות הממשלה לא השתנתה ושהיא תואמת את החלטת הכנסת. הדברים שהתפרסמו בשם ראש הממשלה — כך נאמר לנו — נאמרו על רקע שיחת גיתוח של רעיונות ודעות הקיימים במדינה ומ- חוצה לה. לא בשם הממשלה הם נאמרו ולא כהצהרה מדינית הם ניתנו. ובכל זאת העניין חמור ביותר.

כמה פעמים התרועעו נציגי סיעתנו נגד הודעות בלתי-מוסמכות של שרים על תכניות פוליטיות ותכ- ניות שלום שתועלתן מפוקפקת ביותר והנזק שבהן נראה לעין. ואם על הודעות שרים כך — על הודעת ראש הממשלה על אחת כמה וכמה. דברי ראש הממ- שלה מחייבים. מאוינים להם יותר ומתחשבים בהם יותר.

צר לי לומר שהפירסום, בכלל זה החלק שלא אושר לפירסום ובכל זאת פורסם, כבר גרם לנו נזק בל ישוער, גם בהחלשת מעמדנו הבינ-לאומי, ובמיוחד בין ידידנו, שהוכיחו הבנה ואהדה לדרישתנו לא לדון על תנאי שלום אלא במשא-ומתן ישיר, וגם באותו חלק מהאולוסיה בשטחים שאינה ששה להחזרת השלטון הירדני או המצרי, אולם מפקדת להביע דעתה בגלוי בנוק, שמא שטחם בכל זאת יוחזר.

על כן יש להבהיר קבל האומות ומדינות העולם, בדרך הברורה ביותר, מה שנאמר כאן על-ידי סגן ראש הממשלה, על דעת הממשלה ועל דעת ראש הממשלה. הדברים בראיון ל"ניוויק" לא בשם הממשלה נאמרו, והם אינם מחייבים אותה. מדיניותנו נקבעה על-ידי החלטת הכנסת, ואין בה שינוי.

יש חילוקי דעות בינינו על מה אפשר לדבר, להציע ולקבל במשא-ומתן ישיר. יש בינינו כאלה שהם בדעה שאין לשלום ממשלה הזכות והסמכות המוסרית לוותר על מורשת אבות ומולדת העם, הארץ אשר נקבעה בשביל העם היהודי על-ידי בורא עולם, ואשר שובנו אליה וחיזוש מדינתנו בה הובטחו לנו על-ידי הנביאים. ברם יש חושבים שאילו על-ידי כך היינו יכולים להגיע לשלום כן ובר-קיימא, שגם יבטיח בטחונו לעתיד, יש ויש לשקול גם ויתורים אפילו על חלקי הארץ שהם היום בידינו.

מאידך גיסא הודיעה הממשלה, ולא רק פעם אחת — והודעה זו תואמת את החלטת הכנסת — שאין אנו מוכנים לדון ולהתדיין על תנאי שלום כל עוד שכנינו אינם מביעים רצונם ונכונותם לחזור לשלום כן, צודק ובר-קיימא. הוכחה ראשונה לרצון זה היא ההסכמה למשא-ומתן ישיר בין הצדדים על הבעיות העומדות לפנינו. כל זמן שאין נכונות כזאת, והיא אינה קיימת — כל ויכוח על תנאים וויתורים רק ויכוח סרק הוא.

של צד בשיחות אתנו? לשכירי החרב המקבלים שכר לגולגולת בעד כל הרוג יהודי, כדרכם של הוגנסטרים מן העולם התחתון? עם אלה המלשינים האחד על חברו כשהם נתפסים בכף המפעילים נשקם נגד אוֹ-רחים חסרי מגן, נגד נשים וילדים? עם אלה נשב למשא־ומתן או לשיחות? תמה אני מדוע צריך להכיר בהם כשותפים לשיחות כלשהן. אין שיחות עם איר-גוני חבלה. המפגש אתם הוא צבאי. ידם היתה על התחתונה, וחזקה על צה"ל שידע להדביר אותם בכל מפגש שהוא. אם נכיר בחבלנים כשותפים לשיחות אתנו, יכולים גם אחרים להכיר בהם כצד לגיטימי למגע מדיני כלשהו.

הנה כי כן, אדוני היושב-ראש, במערכת ההסברה שלנו ודאי מוכרחים להיחלץ מפעם לפעם ראש הממ"שלה ושרים הממונים על כך לדיונים, לראיונות, לווי-כוחים ולהתייצב לפני נציגי עתונות. לכן חובה כפולה ומכופלת עליהם להיזהר בכך שדבריהם לא יפורשו שלא כהלכה.

אני מקווה בכל לבי שממשלת הליכוד הלאומי, שקמה בשעת סכנה ושמטקיימת בשעת מאבק כבד, תוסיף להתקיים, ואני קורא לנח"ל, שהתכנסה לדיוניה והכ-רעותיה, שתוסיף לשאת בעול האחריות הלאומית המשותפת.

היו"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת חביבי, ואחריו — לחבר-הכנסת שוסטק.

אמיל חביבי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. לסיעתנו הקומו-ניסטית אין אמון בממשלת מר אשכול, ממשלת המל-תמה וההתפשטות הטריטוריאלית. אולם אנו דוחים בכל ותוקף את עמדתם של המרכז החפשי ושל כל הגורמים הקיצוניים בממשלת הליכוד הלאומי ומחוצה לה. המנ-סים להסיח את דעת הקהל נגד כל מחשבה נבונה של ויתור על שטחים כבושים תמורת שלום. הם מקי-מים מארב למהלך ההתפתחות ההיסטורית הבתלתי-גמונת בכיוון העצמאות הלאומית של כל העמים, בכון סיפוק הדרשות החוקיות של עם ישראל והעם הערבי הפלשתינאי ובכיוון השלום. הואיל וזהו עמד-תנו, לא נותר לנו בדיון הזה אלא להימנע מההצבעה על הצעת אי-האמון המוצעת על-ידי המרכז החפשי-כנסת נכבדה, לצערנו אין אנו יכולים לראות בהצ-הרותי האחרונות של ראש הממשלה לשבועון האמרי-קני "ניוהוויק" צעד המקדם את הסדר השלום עם הארצות הערביות. ההמולה, המוקמת על-ידי חוגים קיצוניים נגד הצהרותי האחרונות של ראש הממשלה, תקשה על העם להבחין בכך שמדיניות הממשלה, על כל חלקיה, היא לא מדיניות של חתירה לשלום, אלא מדיניות של חתירה להתפשטות טריטוריאלית.

בהכרזותי ל"ניוהוויק" עומד ראש הממשלה על בסיס ההתפשטות הטריטוריאלית — דבר שמשמעותו הברורה היא דחיית החלטות מועצת הבטחון מ-22 בנובמבר 1967. ראש הממשלה הכריז: היתה מלחמה וניצחנו. ראש הממשלה מבקש, בניגוד גמור להחלטות מועצת הבטחון, הישגים טריטוריאליים תמורת נצחון זה. הבסיס של "היתה מלחמה וניצחנו" הוא בסיס מסוכן מאוד. הוא טומן בחובו לא שלום, אלא המשך המלחמה.

פירוש — מוסכמים עלינו ועל הצד השני. אין גבולות מוסכמים שרק צד אחד מסכים להם. למען גבולות מוסכמים, שמאחוריהם ישכון ישראל לבטה, מוכן העם להקריב קרבנות רבים. זהו שיא הכיסופים — כלשון מציני הצעת אי-האמון — של העם הזה, לזכות בשלום ובברכת השלום. ברור שבעד השגת השלום אנו מוכנים לשלם מחיר, אם ישבו לעשות את השלום.

מפלגתי הכריזה כי היא מתנגדת לשניים: היא מתנגדת להכרזה שאין לוותר אף על שעל אדמה אחד, כשם שהיא מתנגדת לוותר אף על שעל אדמה אחד ללא השגת שלום תמורתו. מה תביא לנו היום הכרזה שלא לוותר אף על שעל אדמה אחד? לא נחזיר כוח משלנו לכל שטח חדש, לא נבדיר בטחוננו בכל מקום נוסף; לא נביא נזכחות ישראלית לכל מקום שבו איננה קיימת היום. אבל נבודד את עצמנו; נרחיק ידיים; ובסופו של דבר נישאר בודדים במערכה הבין-לאומית הכבדה שאנו עומדים בה.

הקו של ממשלה זו צבר אשראי בין-לאומי, שהוא חיוני לישראל. דרושים לנו לא רק ידיים. דרושים לנו — וזאת אולי נזכיר למציני הצעת אי-האמון — גם מקורות להספקת ציוד ונשק, שבלעדיהם לא יתכן לאורך ימים כל הכרזה בבית הזה או במקום אחר. הכרזה שתיתן סיפוק לנו או למישהו פה, אם היא תסתום או תשלול מקור אספקה של נשק מגן — בעוכרנו היא.

באור זה אנו רוצים לראות את דבריו של ראש הממשלה. כדי להזים את העלילה על רצון הכיבושים והקולוניאליסם של ישראל, וכדי לשים סייג לגל העכור של השקרים ודברי הבלע המשתפן משידורי התעמולה של דודי קהיר ודמשק על כוונותנו, יש צורך להבהיר מדי פעם מה כוונותינו האמיתיות. צריך שיהיה ברור, שרק באשמת הצד השני לא ניתן לנו עדיין להגשימן.

עם זאת ימצאו כאלה שיעדיפו את הניסוחים שנתפרסמו בעבר מפי ראש הממשלה. בעינינו זה, לפי הנוסח שנתפרסם ב"ניוהוויק", הדגש שלנו תמיד היה בפתרון בדרך של השגת שלום. זוהי המטרה שלמענה אנו מוכנים להסכים להיערכות חדשה של קווי הגבולות ולהיערכות חדשה של הצבאות. לשם כך היינו מוכנים לקבל מפה מדינית חדשה, שונה מזו של היום, שונה מזו של ה-4 ביוני. לניסוח זה יש חשיבות מרובה גם כדי להבהיר את עמדתנו, באופן שתהיה מובנת לכל, גם לגבי אותו יום נכסף שידור בו על השלום. ואם ביתנים נגזר עלינו להישאר בכל המקומות שבהם אנו יושבים, יש בתוכנו המשוכנעים שמעו יצא מתוך וכי האיבה הערבית, השוללת היום כל הסכם ומוציאה כל הסדר, היא המשאירה אותנו בכל שטחי החזקתנו, תביא בסופו של דבר את פרי ההתקוות, את אפשרות יצירת ראש-הגשר עם אוכלוסיה ערבית גדולה, אפשרות של הסתכלות והסתגלות לאוכלוסיה ערבית גדולה. האיבה הערבית הצמיחה לנו תמיד בסופו של דבר תועלת כלשהי.

נזכורת זו תקנה לנו גם אפשרות לבסס את עצמנו מבחינה בטחונית, ליישב בהקדם את כל המקומות שצריך ליישבם ולסתום פרצות בטחוניות.

ברם לא מובן לי אותו קטע בדברי ראש הממשלה הקובע שאנו מוכנים לדון או להסב לשיחות עם הנצי-גים של ארגוני החבלה. למי אנו צריכים להעניק מעמד

הדמויות היסטוריות להוצאת הסיכסוך הישראלי-ערבי מקפאנו האומלל ולהתקדם לקראת השלום המיוחל. הנסיגות של הידברות בין-לאומית לקראת ביצוע החל-טת מועצת הבטחון מ-22 בנובמבר 1967 יוצרים אווירה בין-לאומית נוחה יותר. בארצות הערביות מחרף המאבק בין שוחרי פתרון של הסדר שלום צודק והוגן לבין הרפתקנים שובניים.

אנו, הקומוניסטים הישראליים, גאים בסולידריותם של הקומוניסטים בארצות הערביות עמנו, עם מאבקנו למען הסדר שלום צודק, שיבטיח את זכויותיהם בטוחה ועתידה של מדינת ישראל, ואת זכויותיהם ועתידם של העם הערבי הפלשתינאי ויתר העמים הערביים. סולידריות זו מצאה ביטוי בוועידה השש-עשרה של מפלגתנו הקומוניסטית.

הסכמת ממשלת ישראל לביצועה הנאמן של החלטות מועצת הבטחון תיצור בסיס להסדר שלום, בכלל ומש-אומתן להסדר שלום, ותרכוש לישראל אהדה ותמיכה, כפי שמפלגתנו הקומוניסטית רוכשת בקרב כוחות השלום והקידמה בעולם הערבי, בעולם הסוציאליסטי ובעולם כולו.

הוויתור על הכיבושים הטריטוריאליים, בכלל זה כיבושו של החלק הערבי של ירושלים, ייצור בסיס לפתרון שאלת היחסים בין שני חלקי ירושלים, לרבות עניין הגישה החפשית של כל בני הדתות אל מקומותיהם הקדושים.

הנסיגן האכזרי הוכיח, כי עם ישראל והעם הערבי הפלשתינאי מגינים בגבורה על זכויותיהם. אנו תקווה כי שני העמים גם יגנו בגבורה על זכותם הקדושה ביותר — על זכותם לחיות בשלום ובהבנה הדדית בארצם.

הי"ד ק. לוז:

רשות הדיבור לחבר הכנסת אליעזר שוסטק, ואת-רו לחברת הכנסת גולדה מאיר.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים. סגן ראש הממשלה בא להוכיח לבית, שלא רק שאין מקום להבעת אי-אמון לממשלה, אלא שכלל לא היה מקום אפילו להצעת אי-אמון לממשלה. וציפינו שהוא באמת יוכיח שעורבא פרח, שום דבר לא קרה ואין שום מקום להצעת אי-אמון. מה שסגן ראש הממשלה הוכיח בדבריו הוא שלא רק שהיה מקום להצעת אי-האמון — אלא שיש מקום להבעת אי-אמון לממשלה.

הוא לא הכחיש שום דבר. הוא אישר בדיוק מה שנתפרסם מפי ראש הממשלה. ומה שמודיע ראש הממשלה — זוהי מדיניות הממשלה. הוא איננו מחויב לציון ולהדגיש: אני מדבר את מה שאני מדבר בשם הממשלה. ראש ממשלה תמיד מדבר בשם הממשלה. אנחנו חושבים שגם שר תמיד אחראי, בכל מקום שהוא מדבר, על דבריו ועל מחדליו. אבל ראש ממשלה — מה שהוא אומר, הוא אומר בשם הממשלה. זוהי מדיניות. ההתחכמות הזאת איפוא, שאין החלטה פור-מלית בממשלה, היא ממש ערמה, כלפי העם וכלפי עצמנו.

אם ראש הממשלה הודיע מה שהודיע — בשם ממשלת ישראל הוא הודיע זאת. מהו בדרך כלל הוויכוח עם עתונאים? קודם כל, חברי הכנסת תמיד הוכיח

אנו קוראים לממשלה לראות, ולתת לעם לראות, מהו כיוון ההתפתחות באזורנו ובעולם כולו. הנסיגות של הידברות בין-לאומית לקידום הפתרון של המשבר אינן נסיגות של כפיית פתרון, אלא מאמץ לבצע חובה בין-לאומית של מניעת הידרדרות אלי תהום, של מלחמה נוספת, העלולה להמיט שואה עולמית. נסיגות אלה לא באו במקרה. הם באו כתוצאה מכשלון התכניות שהאימפריאליסטים תלו במלחמת יוני ובתוצאותיה. המלחמה לא הביאה להתפוררות המשטרים האנטי-אימפריאליסטיים בארצות הערביות, אלא הגבירה את המאבק האנטי-אימפריאליסטי בעולם הערבי. ההתעלמות ממאמץ הכוחות הבין-לאומיים הוכיחה פעם נוספת, כי היא דבר הרפתקני וכושל. מזור בעינינו שראש הממשלה, בהכרזתו האחרונה, ממשיך לתלות את הקולר בעזרה הישראלית למעמד של מה שקרוי "המערב", "העולם החפשי" במזרח התיכון. ראש הממשלה הכריז בראיון ל"ניו יורק": "אף כי לחמנו לבדנו, שיפרה מלחמת ששת הימים את מעמדו של העולם החפשי במזרח התיכון". אכן לשם זה תמך "העולם החפשי" הזה במלחמת יוני וניצל את הסיכסוך הישראלי-ערבי ניצול מחפיר ונפשע, למען חיוזק מעמדו במזרח התיכון. לא איכפת לו ל"עולם החפשי" הזה שיילחם בעד עמדותיו החמסניות במזרח התיכון עד החייל היהודי והחייל הערבי האחרונים.

אולם "העולם החפשי" הזה אינו רואה הצלחה במעשיו — לא בוייטנאם ולא במזרח התיכון. רצון העמים, עם וייטנאם, העמים הערביים, ועם ישראל — בשלום וכחופש, ההגנה האיתנה של ברית-המועצות על עניין השלום והחופש לכל העמים, כל אלה מכשילים את התכניות של האימפריאליסטים האמריקאי. זהו כיוון ההתפתחות באזורנו ובעולם כולו, אשר ראש הממשלה מתעלם ממנו ופועל נגדו.

אנו קוראים לממשלה לראות, ולתת לעם לראות, את המצב האמיתי בשטחים הכבושים. לא שר זה או אחר, לא מפלגה זו או אחרת, הם הקובעים אם שטחים אלה הם "משוחררים", "מוחזקים" וכדומה. כאשר אפילו תלמיד בתי-ספר יוצאים נגד הכיבוש, זהו הדבר הקובע. לא העם בשטחים הכבושים רוצה להיות עם כבוש ולא העם בישראל ירצה להיות עם של כובשים. אנו קוראים לכל האנשים הנבונים בישראל להבין, כי המשך הכיבוש רק מגביר איבה בין העמים, מגביר את הסכנות לבטחון ומרחיק את השלום. ברצוננו להתרועע נגד הגברת הדיכוי בשטחים הכבושים. הגליית נערים, תלמידי בתי-ספר, מבתיים וממולדתם — זה לא דבר המקנה יוקרה לשלטון הכיבוש. ההכרזה של שר הבטחון, כי יהיה צורך להפסיק את המדיניות "הליברלית" כביכול בשטחים הכבושים, היא נסיון לחפות על כשלון מדיניות הכיבוש בשטחים אלו — מדיניות הריסת בתים וכפרים שלמים, הגליות, מאסרים המוניים וידיות קט-לניות על נשים מפגינות.

אנו בדעה אחת עם כל אלה בישראל היוצאים ביתר שאת נגד המשך הכיבוש, לטובת ישראל קודם כל, לטובת השלום.

אנו מזהירים מפני דעות כמו זו של שר הבטחון, אשר בראיון לטלוויזיה "קולומביה" בארצות-הברית הכריז: "לא נחזור לבולות ה-4 ביוני אפילו תמורת הסדר שלום אמתי". עודנו מחזיקים בדעה, כי קיימת

שלטת ישראל? האם זוהי החלטת הכנסת? לא. — זוהי החלטת מועצת הבטחון. הם משתמשים בביטוי הזה. אבל למה מדבר ראש הממשלה אשכול בראיון הזה על גבולות בטוחים? האם מזה לא ברור שזוהי הודעה ברורה על נסיגה?

סגן ראש הממשלה י. אלון:

על גבולות בטוחים ומוסכמים דיברה הכנסת.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):

לא הכנסת. רק מועצת הבטחון קיבלה נוסח זה. ועוד דבר: כשאתה קורא ב"ניוהויק" דברי אשכול, אתה רואה שאיננו עומדים על שום דבר. כאילו אמר: נסו אותנו ותופתעו מדרגת "תן וקח" שאנו מוכנים לה. ולא היתה שום דרישה לפירוז סיני. ורק בסוף הוא אומר: "באשר לרמת-הגולן — אנו פשוט לא נוותר עליה. וכן גם בעניין ירושלים. כאן אין כל גמישות". מה מבין מזה כל העולם? כאן אין שום גמישות, אבל בכל יתר הדברים — יש. האם אין זו הודעה ברורה על ויתורים ונסיגה?

אומר חבר-הכנסת לנדאו, שהוא קיבל היום סיפוק על ידי נוסחה גואלת, ואתם יודעים שבמדינה שלנו צריך רק למצוא את הנוסחה הגואלת. חבר-הכנסת לנדאו כבר מצא את הנוסחה הגואלת, ומוצא סיפוק בדברי סגן ראש הממשלה, אשר ציטט לחברי הכנסת את החלטת הכנסת. אילו היה אשכול מצטט ב"ניוהויק" את החלטת הכנסת וחבר-הכנסת לנדאו היה מקבל סיפוק מזה — עוד הייתי מבין. אבל לקבל סיפוק על ידי זה שמצטיינים בכנסת את החלטת הכנסת... יבושם לחבר-הכנסת לנדאו; יקבל סיפוק. לא צריך להפש נוסחאות כאלה. כשרוצים להישאר לשבת בממשלה — יושבים. צריך רק לעשות את החשבון קודם, לא למתוח כל-כך את הציבור: הנה, הנה, אנו עוזבים. קודם כל בגלל עניין תשע הנקודות של אבא אבן. מתח גבוה. עוזבים. ולא עוזב. אחר כך — בגלל הקמת "מורום", — עוזבים. תחזיקו אותי. ושוב לא עוזבים. היום שוב מתח גבוה כזה. לא צריך מלכתחילה למתוח, ואז יהיה הרבה יותר קל לסגת.

אבל אם נכון מה שאמר חבר-הכנסת לנדאו, שלא בנסיגה פיסית טמונה הסכנה, אלא בנסיגה מדינית — הרי הנסיגה המדינית קיימת. דברי ראש הממשלה מחייבים. כל בר-דעת בעולם יקבל את ההודעה הזאת של ראש הממשלה כמדיניות מוסמכת וקובעת של מדינת ישראל, ובוודאי יודע ראש הממשלה שלפחות תשעה-עשר שרים יש לו בעד המדיניות הזאת. מה הוא צריך ישיבה פורמלית, כדי שירימו את הידיים? הוא יודע שיש לו בשביל זה רוב ברור בממשלה.

מי שרוצה לרמות את עצמו, יכול להסתפק בדבר זה, אבל את הציבור אי-אפשר לדמות. לכן אני חושב, כי מי שמאמין שיש משום סכנה בנסיגה המדינית הזאת, חייב להסיק את המסקנות. מי שאיננו מסיק את המסקנות היום, ידע שהוא נתן היום הכשר מראש לממשלת ישראל לעשות מה שהיא כבר החליטה. יותר משברים כאלה ומתיחויות כאלה כבר לא יצליחו, כי אף אחד אפילו לא ישים לב אליהם. הוא נתן היום את ההכשר.

משום כך, כל מי שרואה בכך סכנה, עליו לתמוך בהכעת אי-האמון לממשלה ולעבור למאבק. ואז יהיה

מפי האיש שקיבל את דברי ראש הממשלה, שהדברים האלה נאמרו על-ידו, והם אחראים לכך. ואני בטוח שגם העתון "ניוהויק" יעמוד על כבודו; הוא לא יסכים שינעשו אותו שקרן. להבדיל אלף הבדלות — לפני שבוע היה ראיון עם נאצר. גם הוא השתדל שבמצרים יתפרסם אחרת ממה שמתפרסם בעולם. האם מישהו קיבל את הדבר הזה ברצינות? הכלבנטינים נהיינו? האם בזה נתחכם, שפיסקה מסוימת — כפי שאומר סגן ראש הממשלה — לא הובאה לאישור על-ידי ראש הממשלה? סגן ראש הממשלה לא אמר שהמשפט המסוים לא נאמר. אלא הוא אמר: בהגהה זה לא הובא שוב לאישור. ואילו הובא הדבר לאישור, וראש הממשלה היה אומר: תעשו לי טובה ואת הפיסקה הזאת תוציאו — האם זה היה משנה איזה דבר? אבל זה פורסם, והרי זהו הדבר היחיד החשוב לעולם בכל הראיון. מה עוד חשוב? ההתפלמסות וההתפלפלות שנחל מצרים איננו הנילוס אלא נחל אל-עריש? האם זה מעניין מישהו? המשפט הזה, שישיראל אינה רוצה לשלוט על החלקים שיש בהם ערבים, הרי זוהי הנשמה של כל הראיון. אמנם יש עוד דברים מסוכנים בראיון, אבל הרי זה העיקר. ואתם רוצים להגיד לעתונאים כל-כך מנוסים: תפרסמו הכל, אבל את המשפט הזה אל תפרסמו? לשם מה הוא צריך את הראיון בלי המשפט הזה?

האם נשחק כאן במשחק של משפט שלמה? ידוע לכם אותו סיפור בתלמוד, שפלוגי נשבע שהחזיר לאלמוני את הכסף. מפני שלפניו שהלך להישבע — היה מחזיק את הכסף במקל חלול וביקש את התובע להחזיק את המקל, ואז הוא נשבע בפני שלמה שבאמת החזיר את הכסף. וזאת הרי היתה ערמה ורמאות.

סגן ראש הממשלה י. אלון:

אולי תשקול בכל זאת את המלה "רמאות"?

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):

ערמה. אני חושב שזוהי ערמה.

"דבר" כתב היום מאמר ראשי, בו אמר שדברי ראש הממשלה מבטאים את מדיניות הממשלה. גם שר המשפטים אמר דברים אמיצים. הוא אמר שהוא מוכן להגן על זה. וזאת מדיניות הממשלה שהוא מוכן להגן עליה, והיא לא בניגוד להחלטות. זאת אני מבין. אך למה לעטוף את הדבר הזה בצורה אחרת — שהפיסקה לא אושרה לפירסום?

עכשיו, הדבר השני. אומר סגן ראש הממשלה: ההודעה לא נמסרה לארצות ערב, האמנם לא נמסרה? הרי כאן בבנסת סיפור שר החוץ לנו, שהצעות ישראל נמסרו לשגריר יארינג והוא מסר אותן לארצות ערב. את תכנית אלון פירסם ה"טיים". בדרך כלל המדיניות של ישראל עכשיו היא בשביל הקונצרנים של "טיים" ו"ניו-הויק". תכנית אלון — דרך ה"טיים"; ותכנית אשכול — דרך "ניוהויק". אך האם באמת לא מסרנו תכנית לארצות ערב? רק מתוך אחריות ממלכתית גדולה אין אנו אומרים כל מה שאנו יודעים. אבל באחריות מלאה, אדוני סגן ראש הממשלה, ובמיוחד כלפיך, אנו אומרים שזה נמסר ישירות למדינות ערב על-ידי נציגי ישראל. אז למה שוב ההכתשות האלה? ממתי חוסר אומץ-הלב הזה להגן על מדיניות כזאת? עצם השימוש הזה בראיון במלים "גבולות מוכרים ובטוחים" — האם זוהי החלטת ממשלה?

חברת י"ז, ישיבה ש"ד

— הצעת סיעת המרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (שוסטק, לוי, מאיר, טיאר, ש. תמיר, חזן, טובי) —

גבולות מוסכמים, ואז הייתי מבינה את הוויכוח הזה. הוויכוח הזה לא היה.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
היה.

גולדה מאיר (המערך, עבודה-מפ"ם):
לא היה.

לא היתה גם הצעת אי-אמון לממשלה מדוע קיבלה הצעה כזאת. ואיני יודעת כמה פעמים חזרה הממשלה על הניסוח הזה, וכמה פעמים חזרה הכנסת על הניסוח הזה. לא היתה הצעת אי-אמון. מה קרה ?

אנו עומדים במקום שאנו עומדים.
ולנציג סיעת רק"ח: אני מאחלת לעמי ערב, גם לפני השלום. שיוכו לפרלמנטים שבו יכול לקום חבר פרלמנט, במצרים או בכל מדינה "אנטי-אימפריאליסטית" סוציאליסטית ערבית" ולדבר כך נגד הממשלה ולדבר כך בעד שלום עם ישראל, כמו שחבר רק"ח יכול לקום בפרלמנט הישראלי ולדבר כפי שהוא דיבר כאן —

יעקב חזן (המערך, עבודה-מפ"ם):
ולהישאר בפרלמנט...

גולדה מאיר (המערך, עבודה-מפ"ם):

— ולהישאר בחיים ולא להיתלות בכיכר ציבורית, בכיכר שיחזור אנטי-אימפריאליסטית. ואני גאה על כך. עם כל ההתמרמרות וההתקוממות שיש אצל כל אחד מאתנו כאשר שומעים מלים כאלה, אני גאה על כך שבפרלמנט יהודי זה אפשרי. ואין שום פרלמנט — לא ערבי סוציאליסטי ולא סוציאליסטי ברוח רק"ח — שאפשר לעשות זאת בתוכו. יבוא יום וגם שם זה יהיה אפשרי.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
את יודעת שבסוריה יש גם שרים קומוניסטים ?

גולדה מאיר (המערך, עבודה-מפ"ם):

אספר לך סוד. במוסקבה כל השרים הם קומוניסטים, ואי-אפשר בסובייט העליון, שהוא על טהרת הקומוניסטים, להגיד מלה נגד הממשלה. מה אתה מדבר ? באמת, מה הדיבורים האלה ? אני בטוחה שכל שרי ממשלת עיראק הם אנטי-אימפריאליסטים ועושים מה שעושים. אני לא שמעתי מפיכם אף מלה נגד הממשלה הזאת. אבל אין זה חשוב, לא על כך אנו דנים.

אנו דנים במצב עשירים חדש אחרי המלחמה. לא אנו רצינו במלחמה הזאת. לא הלכנו לכבוש שום דבר. היינו מאושרים בתוך הגבולות שלנו, וכל מה שרצינו — לחיות בשלום, לקלוט יהודים, לבנות, לפתח את המדינה ולחיות בשלום עם שכנינו ועם העולם כולו. זוהי השאיפה היחידה בלב כולנו. כאשר הכריזו אותנו לצאת להגן על חיינו ועל קיומנו — אז ציינו זאת, ותודה לאל בכשרון רב — מיד לאחר זאת התחלנו לדבר על שלום. לא היתה בארץ שמחה על כך שאנחנו עכשיו גדולים יותר מאשר היינו קודם, לא אצל הלוחמים שחזרו מן החזית ולא אצל אלה שנשארו בעורף. שמחנו שניצלנו ממה שמדינות ערב רצו לבצע כן; זה נכון. שמחנו שהצלחנו להעביר את המלחמה לשטח האויב; זה נכון. אולם מיד לאחר זאת — שלום.

אמת במה שאמר חבר-הכנסת לנדאו, שתפקידנו למנוע סכנות והחלטות מסוכנות. כאן יש עוד תקווה שהוא ימנע זאת. בממשלה — השניים לא ימנעו כל החלטות נגד התשעה-עשר.

היו"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת גולדה מאיר, ואחריה לחבר-הכנסת קלמן כהנא.

גולדה מאיר (המערך, עבודה-מפ"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. שוב היה קשה לי להרגיש איזה צער בדברי חבר-הכנסת תמיר על מה שאמר ראש הממשלה. היתה הורגשת הרבה יותר השמחה, שהנה אפשר לקום כאן ולגה משהו ולהעמיד אותו במבחן, בביכול. כל אחד לפי טעמו ותענוגותיו, מותר לו ללכת בדרכו. אבל מה הצעקה הגדולה הזאת — שווה ממשלת נסיגה ?

זר שהיה בא לבית הזה יכול היה להניח, שהנה לחבר-הכנסת שמואל תמיר היה חלק מכריע בממשלת נצחון, ואחרי ממשלת הנצחון שלו באה ממשלת נסיגה. והנה עשירים חודשים היא בנסיגה.

זה כמעט כמו הסיפור העממי על האשה שבפעם הראשונה בחייה באה לתחנת רכבת לנסוע ברכבת. היא לא כל כך ידעה איך נוסעים. חשבה שהתחנה בעצמה היא הרכבת. יושבת, יושבת ויושבת, ואומרת: פלא פלאים, אני יושבת והיא נוסעת.

אנו נסוגים, ואחרי שמונה-עשר חודשים עומדים, ברוך ה', בדיוק באותו המקום שעמדנו בו ב-11 ביוני 1967. מה הצעקה הזאת ? סוף סוף, זוהי כנסת ישראל והווי עם ישראל. נוסעים קצת בארץ הזאת, יודעים בארץ הזאת איך נוסעים. למי נחוץ לספר סיפורי אימה כאלה ? הלא אף ילד לא ייבהל מהו.

אברהם טיאר (המרכז החפשי):
אנו לא גן-ילדים כאן.

גולדה מאיר (המערך, עבודה-מפ"ם):

זה נכון. סוף סוף הגענו להסכם. זה קצת לא חינוכי להפחיד ילדים בגן-הילדים, אבל להפחיד מבוגרים, חברי כנסת ? חבל על הטרחה.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

חברת-הכנסת מאיר, אני מאחל לכולנו שתוכלי לחזור על מלים אלה בעוד שנה או שנה וחצי.

גולדה מאיר (המערך, עבודה-מפ"ם):

לו היו נאמרים הדברים ברצינות, הייתי מבינה את חבר-הכנסת שמואל תמיר וסיעתו — אז יותר קטנה, היום יותר גדולה, — לו היה מביע אי-אמון לממשלה באותו הרגע שהממשלה סיכמה לעצמה מדיניות על גבולות בטוחים ומוסכמים, לפי מהלך מחשבתו של חבר-הכנסת תמיר, היה צריך לקום או ולהציע תיקון: "בטוחים", ולמחוק את המלה "מוסכמים", מפני שגם על דעתו של ילד בגן-הילדים, חבר-הכנסת טיאר, לא מתקבל שמצד אחד נגיד שאנו רוצים שלום — ואנו באמת רוצים שלום — ומצד שני נגיד: גבולות מוסכמים ונפרס את המפה בזמן המשא-ומתן, ונאמר על קווי הפסקת האש שאלה יהיו גבולות מוסכמים. משהו כאן מאמין בזה ? יכולים להיות חילוקי דעות, אם נחוצים

כפי שאמרת, הרבה יותר מן הצער על כך, שהממשלה עושה דברים איומים כאלה, היתה השמחה שאפשר לנגח במקצת במי שהיה אתמול חבר ולהגיד לו: גו, נראה אותך? אני שמחה שחברי גח"ל לא נפלו בפח הזה. אינני חושבת כי מישור צריך ללמד פטריוטיות את מישור מאתנו, ואינני חושבת שיש חוקף מוסרי למישהו מאתנו להעמיד מישהו אחר במבחן נאמנותו והפטריוטיות שלו למדינת ישראל. כל אחד מאתנו הוכיח את עצמו, פחות או יותר, ואם הוא לא הוכיח את עצמו עד היום, שום להטוטם כבר לא יעזרו לו. אני משבחת את חברי גח"ל שלא נפלו בתוך הפח הזה.

אני משבחת את הממשלה הזאת, שהחזיקה מעמד יחד כפי שהחזיקה, בוודאי לא מתוך כך שאין חילוקי דעות בין חבריה. יש חילוקי דעות, אולם תבונתה הקולקטיבית ותבונתו של כל אחד מחברי הממשלה, ואגיד עוד יותר: האחריות, הרגשת האחריות של כל חבר הממשלה, במצב הנוכחי שבו אנחנו נמצאים, הספיקו כדי להגיד לעצמנו: אמנם יש לנו חילוקי דעות, אבל הם יופיעו בעת הצורך. חברי הכנסת, אני רוצה להגיד עוד דבר: הלוואי וכבר היו מופיעים. מה אני רוצה להגיד בזה? פידוש הדבר שהם יופיעו כאשר באמת נשב עם הערבים סביב השולחן. כאשר נתווכח עם הערבים על הסכם שלום, אז עלולים להופיע חילוקי דעות. לצערי הרב, היום הזה החוק, לפי מה שאנו שומעים מפי שליטי ערב. ואם זה כך, תבוא ברכה על הממשלה הזאת, אשר הבינה שבטרם יש זיק תקווה של שלום עם הערבים לא להביא למלחמת יחידים, כי כל ההגיון שבהצעה שהו-עמדה היום לפני הבית להביע אי-אמון לממשלה הזאת, קודם כל, להביא למלחמת יהודים. אין לי שמץ של ספק, שכמעט כל הבית ידחה את ההצעה הזאת ויתן אמון לממשלה הזאת בשלמותה, להמשיך בדרך שבה הלכה עד עכשיו.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

לא אמרת אף מלה אחת על הודעת ראש הממשלה וכל המשתמע ממנה. זה קל מאוד.

גולדה מאיר (המערך, עבודה-מפ"ם):

אתה חושב שאתה אמרת מה שאני רציתי שתאמר?

היז"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת כהנא, ואחריו לחבר-הכנסת אבנרי.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. מאז תום מלחמת ששת הימים נמשך מטר ההצהרות מפיוותיהם של שרים במדינת ישראל. לצורך ושלא לצורך מנסה לא אחד להצהיר הצהרה אשר תישא את שמו על גלי הרדיקל או בטלויזיה, או תנציח אותו על גבי דפי עיתון בין לאומי, פחות או יותר מפורסם. מטר הצהרות זה גרם לא פעם תגובה חריפה מצד חברי הבית הזה. שותף לגינוי ההצהרות היה ראש הממשלה, אשר הביע לא פעם צער שאין הוא יכול להתגבר על יצר הדיבור שהשתלט על רבים מאתנו. על כן יש להצטער צער רב על הראיון שפורסם לאחרונה בשם ראש הממשלה והמשמש עילה כעת להצעת אי-האמון לממשלה. יש להצטער במיוחד שראש הממשלה, אשר תוך חודשים הרבים נזהר מהצהרות פזיזות, נכשל לאחרונה בראיון הנדון.

הממשלה אמרה: גבולות בטוחים בהחלט גם בזמן שלום. קודם כל, נדאג לכך שהגבול יהיה בטוח, מפני שמדינות ערב חתמו על הסכמי שביתת נשק, אך מה הן עשו אחרי החתימה הזאת? — כולנו יודעים. הן חתמו על הסכמי הפסקת אש; איך הן מתנהגות? — אנחנו יודעים. גם בזמן שלום וחתימת הסכם שלום אנחנו נחליט מה הם הגבולות הבטוחים ההכרחיים שבלע-דיהם אין שלום.

אולם גם אמרנו: גבולות מוסכמים, באשר אנחנו רוצים שלום, באשר כל נער וכל ילד ידע שגבולות מוסכמים אינם הגבולות שאנחנו עומדים בהם היום. פירוש הדבר, חברי-הכנסת תמיר, גמישות. מה הצעקה עכשיו?

נכון, נדמה לי שאין זה סוד, אינני חברה בממשלה, אולם כאזרחית מדינת ישראל סברתי ואני סבורה עכ-שיו, כי אחרי שהממשלה אמרה שהיא בעד גבולות בטוחים ומוסכמים, עד היום הזה לא היתה תשובה ברורה חד-משמעית מאיזו מדינה ערבית שהיא, תשו-בה פשוטה: מוכנים לשלום, או לא מוכנים.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

היתה תשובה: לא. היתה ועידת חרטום.

גולדה מאיר (המערך, עבודה-מפ"ם):

אינני רוצה להזכיר לך את הפתגם היהודי. עוד לא גמרתי את המשפט.

(צחוק באולם)

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

זה לא מצחיק, זה רק לא סגנון.

גולדה מאיר (המערך, עבודה-מפ"ם):

התשובות שבאו מקהיד ומרבית-עומן — מדמשק בכלל אין תשובה, לא מדבריהם שם, משם רק מנסים לירות — התשובות היו כאלה שלא השתנה אצלם דבר. ניסו פעם, ניסו פעמיים, ניסו שלוש פעמים, אך נאצר אומר שיש לו זמן. 20 שנה, 30 שנה, 40 שנה, אלפים ועשרות אלפי חיילים שלו ימותו אולם האידיאל שלו הוא לא חיי העם המצרי, האידיאל שלו הוא — מוות לעם ישראל. וניסו עוד פעם, וכל זמן שזה האידיאל שלהם, לא יעזור שום דבר.

יש עוד דבר. איש אינו מעלה על דעתו כי מישור, — ארבעה, שלושה, שניים, אחד או מאה עשרים וחמישה יכולים לכפות עלינו הסכם. הסכם מוכרח לבוא לא בינינו ובין ארבעה, לא בינינו ובין שלושה, לא בינינו ובין ארבעה ששניים מהם כבר הגיעו להסכם על חשבו-נו, כי אם משאי-ומתן בינינו ובין שכנינו מעבר לגבול, רק עם אלה שיש לנו גבול משותף, רק עם אלה ששלוש פעמים היתה לנו מלחמה אתם, רק עם אלה שגרמו לשפיכות דמים של אלפי בנינו, רק עם אלה יש לנו רצון להסכם לצורך בהסכם, ורק הסכם כזה יש לו איהו ערך שהוא.

כאשר העם כולו והכנסת כולה כנציגת העם מס-כימים, תמימי דעים על דברים יסודיים, כאשר הממ-שלה ה"נחשלת" הזאת, עשרים חודש אחרי המלחמה, נוכח כל מה שיש בעולם, מחזיקה מעמד וצה"ל עומד במקום שהוא עומד, מה הרעש? באיזו רשות מוסרית, באיזה חוקף מוסרי מציעים אי-אמון לממשלה כזאת?

תיחום קווים ברורים אלה, מתוך זה, שכאמור, עדיין אין לנו עם מי להתדיין. אבל אפילו לגבי דידם של אלה הסבורים שיש מקום לדיונים ולבידורים ואף לגבי קיטת עמדה של ויתור, הרי מן התבונה היה שהדבר ייעשה רק אחרי בירור מלא, שאכן ישנה תמורה לוויתור כלשהו מצדנו, ולא שתישמע הדעה כאילו חס וחלילה אנו איננו מעוניינים בארץ-ישראל כולה, בארצנו אנו. רק אם יבורר להם שלקיומו של העם, שלשלומה של המדינה, נחוץ לוותר ויש מי שמוכן להכיר בערך הוויתור, יהיה מותר להם לבוא בדברים על ויתור, ואז עלול עוד להתפתח ויכוח על גבולותיו של הוויתור, על תבונתו ועל ערכו. אבל כיום כל דיבורי הסרק האלה על ויתורים הם הם המקשיחים את האויב ומדרכים את החושבים הערביים גם בשטחים המשוערים לחוק את כוח התנגדותם הפסיבית והאקטיבית כאחת.

מתוך הסתמכות על הדברים שנאמרו כאן על-ידי סגן ראש הממשלה, מתוך הדברים שהובאו לידיעתנו על-ידי משרד ראש הממשלה בקשר לראיון הנדון, ומתוך כך שאין אנו באים לדון את הממשלה על-פי הצהרות מסוימות ופירסומים בעתונות, אלא על-פי מעשיה, מתוך הכרה שאין כעת הזמן לעורר זעזועים בהנהגת המדינה — לא ניתן דינו להצעת אי-האמון בממשלה. יחד עם זאת, נשנה ונשלש את בקשתנו לעומדים על-יד ההנהגה, שעם כל רצונם המובן לתת לא פעם ביטוי לרחשי לבם ואולי אף לקדם את השלום, יהיו זהירים בדבריהם ולא יצרו מצבים לא נוחים כמצב אשר נוצר כעת. "שומר פיו ולשונו, ישמר מצרות נפשו".

הי"ר מ. סרדינס :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי, ואחריו לחבר-הכנסת מיקוניס.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. נצביע בעד אי-אמון לממשלה, כי בכל הצבעה אחרת היינו עושים שקר בנפשנו.

אין לנו אמון בממשלה זו. אין לנו אמון אף באחד מהפגלים המהומיים ממשלה זו. אין לנו אמון בשר בגין, אין לנו אמון בשר ברזיל, אין לנו אמון בכל הסופר-מרקט של מפלגת העבודה — מאשכול עד דיין ומאלון עד אבן.

כבוד היושב-ראש, אין לנו שום עניין להכניס את ראשו למיטה החולה של הליכוד הלאומי. אין אנו צד במריבות המשפחתיות בין פורשי חירות וחסידי בגין, או בין גח"ל ושאר בני משפחת הליכוד הלאומי. הוויכוח הפרובינציאלי הזה על כתבה עתונאית בודאית אינו נוגע לנו. אותנו מעניין רק הצד המדיני של הוויכוח, ומבחינה מדינית אין הבדל בין הצדדים.

אנו טוענים שמבחינה מדינית מעשית אין שום הבדל של ממש בין תכנית השר בגין, שאנשי המרכז החפשי שותפים לה, לבין תכנית אלון, אשר סביבה מלוא כדים, פחות או יותר, כל שאר שרי הממשלה.

השר בגין מציע בגלוי לספק לישראל את כל השטח-חיים המוחזקים. תכנית זו מובילה לקץ הדמוקרטיה בישראל; להפיכת מדינתנו לרודיזה יהודית, בעלת מיעוט ערבי עצום ועויין, שיהפך במהרה לרוב בה; למלחמת נצח בין ישראל וכל העולם הערבי, עד כדי התאבדות אטומית חדידת. תכנית זו אינה מצטיינת בראיית הנולד, אך לפחות היא מצטיינת ביושר ובגילוי-לב.

אני רוצה להדגיש מראש: אנו לא נצטרף להצעת אי-האמון שהוצעה כאן, וזאת מפני שלגבינו לא דווקא דיבורים קובעים; יותר חשובים הם המעשים, אף שלפ-עמים דיבור הוא כמעשה והשלכות מעשיות לו; ואף שאנו חוששים שהדיבור האחרון הנדון כאן יוכל להיחשב אף הוא כמעשה ואנו עוד עלולים לסבול ממנו, הרי לא התחלוקת חד-פעמית צריכה להביא אותנו להצעת אי-אמון או למילוג של ממשלת הליכוד הלאומי, שהיא צו השעה, כעת כמו בעבר. בשעה קשה זו לעם ולמדינה, מבחינה מדינית ובטחונית, אין אנו יכולים להרשות לנו את המותרות של זעזועים פנימיים.

עם זאת, רצוני להביע מורת רוחנו על מה שנאמר, והממשלה נמנעה לקבוע קו מדיני ברור ולומר בדיוק למה היא מוכנה או איננה מוכנה. הממשלה השאירה כל מיני אפשרויות. אין אנו מתעלמים מכך, שנאמר כבר על-ידי רבים ואחרים, שאנו מוכנים לשלם הרבה בעד השלום, אבל כל זה עדיין אינו מצדיק את הסברו של חבר-הכנסת חוק, שהממשלה, במגילות-שנתנה על-ידי הצהרות שריה, אשר לא פעם סתרו אחת את רעותה, הסכימה כבר לויתורים טריטוריאליים ברורים, כפי שזה עלול להשתמע מתיאור הרקע או תיאור השיחה שניתן ב"ניוויק". עלינו לומר ברורות: אין אנו מסכימים בשום אופן עם הנוסחה האומרת, שאין אנו מעוניינים בשטחיה של ארץ-ישראל. אלפי שנים שמרנו אמונים לשטחים הללו; היינו קשורים בהם ואנו ממשיכים להיות מעוניינים בהם. זאת ארצנו היעודה ולאין יעודה זו אנו שואפים. אין אנו אף מסכימים לנוסחאות האומרות שכשם שיש לנו זכויות על הארץ הונאת כן ישנן זכויות כאלה אף לאחרים. הזכויות ההיסטוריות, הזכויות אשר יועדו לנו בתורה מפי הגבורה, הן הן העומות לנו ומתוכן אנו מעוניינים בכל שטחה של ארץ ישראל. לצערנו, לא יכולנו להגיע אליה, ואף בשעה שהשלמנו עם החלוקה, הדחידו באוזנו דבריו של יואל הנביא, אשר ציטט אותם בקשר לחלוקה האדמו"ר הזקן מגור רבי אברהם מרדכי אלתר זצ"ל: "וקיבצתי את כל הגויים, והורדתי אל עמק יהושפט, ונשפטי עמם שם על עמי ונחלתי ישראל, אשר פזרו בגויים, ואת ארצי חילקו".

זהו יסוד מוסד לנו. אמנם יש לפעמים כוונה, אבל יש להבינו רק ככוונה, ואין כל מקום לדבר על ויתורים אשר אנו מוכנים לוותר.

לצערנו, אנו נמצאים במצב שעדיין לא נמצא כל פרטנר המוכן לנהל אתנו משא-ומתן. לצערנו, אנו נמציים במצב שעדיין אין מי שמוכן לדבר אתנו על שלום. לצערנו, אנו במצב שעדיין אין מישהו המוכן לדרוש מאתנו אפילו ויתורים — את הכל הם דורשים. ומה ערך יש להשמעת דברים על נכונות לויתורים מפי רבי המדינה? נסכים פעם לוותר על כך שניראה כהומניסטים ונסכים פעם לוותר על כך שישבחו אותנו מדינאי העולם.

אם חושבים מעצבי מדיניות החוץ שלנו, שיש הכרח לומר מה אנו חושבים על פתרון הבעיות, הרי הדרך הנלוצה ביותר היא להביע זאת טיפין וטיפין ומגילות-מגילות. יהיה העוז לממשלה להעמיד את הדברים להכרעה ברורה וייאמרו הדברים באורח ברור, וכך שהעם יוכל לנקוט עמדה ברורה לגביהם.

אני סבור שמציאותנו כיום אינה תובעת דורשת

— הצעת סיעת המרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (אבנרי, אלון, אליעד, סרדינס) —

שומעים אנהנו מליצות מצלצלות ברוח "לא ניתן ו"רק על גופנו יקום הדבר" וכיוצא באלה. אך גיבורי המליצות אינם מסבירנו לנו איך נילחם במלחמה הבאה, זו שהם מבטיחים לנו, בלי ה"פאנטומים" של ארצות-הברית, ואיך נקיים את הייצור המלחמתי שלנו בלי הכספים הזורמים אלינו בעזרת מס ההכנסה האמריקאי. אלה הם דיבורים בעלמא.

אנו מזהירים את הבית מפני חומרת התכונה האמריקאית-סובייטית להסדר כפוי, חומרה שעמדת עליה בשיחות עם בעלי יומה זו בווינגטון לא מכבר. אנו עלולים לעמוד לפני תהליך של דה-גולויציה של ארצות-הברית, של אבדן השותף האחרון שנותן לנו בעולם. אם נאבד את ארצות-הברית — על מי נשליך את יבנו? על מאלאווי? על דואנדה-אודוגי?

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
עליך.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
אצרך לזה אוהרה שנייה: גם במרחב עצמו יש התפתחות הרת אסון. כשאמרתי בבית זה לראשונה, לפני למעלה משנה, כי אירגוני החבלה הפלסטינים עומדים ליהפך למעצמה מספר אחד בתוך העולם הערבי, צחקו מקיר אל קיר. עתה נכנע נשיא מצרים, בשבוע שעבר, בפני מנהיג ה"פתח", חוסיין עומד מולו חסר אונים, ואפילו מר לוי אשכול מוכן להכיר בו כצד למשא-ומתן, דבר שיש לו, אולי, השלכה משפטית לגבי מעמד שבויי מלחמה.

מבחניה צבאית עומד צה"ל במשימה, בהצלחה שאין לה תקדים. אולם ראשי צה"ל, האמונים על מחשבה צלולה, ושלעולם אינם מולזים באויב, מכריזים בפה מלא כי אין פתרון צבאי. הסכנה האמיתית של אירגוני החבלה אינה בטחונית בטווח קצר. הסכנה היא בגריפת העולם הערבי כולו לעמדות הקיצוניות ביותר של פלסטיין השלמה — בשעה שישראל נגרפת למערבולת ארץ-ישראל השלמה.

מול כל הסכנות האלה עומדת ממשלת הליכוד הלאומי, יחד עם האופוזיציה של הליכוד הלאומי, אובדת עצות וחסרת אונים. היא מתעלמת מן הבעיות ומן הסכנות, ומשתעשעת לה בגיבוב תכניות-סרק, הצהרות-סרק והצבעות סרק.

בזה אחר זה מתמוטטות עמדותיה המוצהרות: היא כבר ויתרה על עקרון המשא-ומתן הישיר; היא מוכנה להעניק הכרה רשמית ב"אל-פתח"; היא מוכנה לפרסם מפה של גבולות — ולמעשה כבר פרסמה אותה. הכל מתמוטט — מתמוטט מפני שהיה בנוי מלכתחילה על בלימה.

לממשלה זו אין בפינו אלא פסוקו של אוליבר קרומול, עליו נחזור שוב ושוב: "You sat here too long for any good you have been doing. In the name of god — Go!" — "זמן רב מדי ישבתם כאן בהשוואה לכל תועלת שהבאתם. בשם אלוהים — לכו!"

ה"ר מ. סרדינס:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מיקוניס, ואחריו — לחבר-הכנסת פרס.

תכניות אשכול, אלון ודיין מתיימרות להיות שונות. הן מתיימרות להיות תכניות שלום, תוך החזרת "הרבה, הרבה שטחים". על כך חזרו האדונים אשכול, דיין, אלון ואבן עד בוש, ואין כל חידוש, כל חידוש שהוא, בדבריו שנאמרו על-ידי ראש הממשלה באותו ראיון לשבועון "ניוזוויק".

יחד עם זאת הבהירו כל הדוברים האלה כי ממשלת ישראל לא תוותר בשום אופן על סיפוח שטחים נרחבים. בראיונו עם השבועון "דר שפיגל" בחודש שעבר הגדיר השר אבא אבן בפירוש את השטחים האלה כלהלן: כל רמת-הגולן, כל רצועת עזה, "עמדות מסוימות בגדה המערבית", — כלומר, כל עמק הירדן והחוף ים המלח — וכמובן ירושלים.

השר אלון מסר לשבועון "טיים" את תכניתו המפורטת...

סגן ראש הממשלה י. אלון:
לא מסרתי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
ובכן: תכניתו של השר אלון נמסרה בדרך מסתורית לשבועון "טיים". היא כוללת סיפוח כל השטחים האלה, נוסף על כל צפון סיני עם אל-עריש, כל חוף ים-סוף ושארם-א-שייך. ראש הממשלה והשר אבן הגידו את עצמם כתומכי תכנית אלון, וגם השר דיין רוצה להכניס בה רק שינויים קלים לגבי תיחום שטחי הסיפוח בשומרון.

אין זאת תכנית שלום, כי אם תכנית מלחמה. בעלי התכנית יודעים — שהרי אינם כסילים — שאין אדם אחד בכל העולם הערבי, לרבות בעם הפלסטיני, המסוגל לעשות שלום על סמך תכנית כזאת, או אף לפתוח במשא-ומתן על תכנית כזאת. הכרזותיו של מר אשכול, שהוא מוכן לטוס לקהיר, בעקבות קודמו, שגם הוא לא טס לקהיר — ושהוא מוכן לנהל משא-ומתן עם יאסר עראפאת, הן אחיות עיניים. הן אינן אווזות את עיני הערבים, הן אינן אווזות את עיני ידידיו בעולם. הן אווזות רק את עיני השר בגין וחסידיה מאתמול, בעלי הצעת אי-האמון.

מכיוון שאין שום אפשרות ששום ערבי יקבל את תכנית אלון, ומכיוון שברור כי ישראל לא תיסוג משום שטח ללא שלום, הרי התוצאה של תכנית אלון היא בדיוק כתוצאת תכנית בגין: הישארות נצח בשטחים, מלחמת נצח בינינו לבין העולם הערבי. מבחינה זו בודאי אין שום סיבה לפירוק ממשלת הליכוד הלאומי. להיפך, הייתי מציע לצרף אליה גם את המרכז החפשי, על כל ארבעת חבריו פוזרי גח"ל, שגם להם מגיע לפחות סגן שר אחד בלי תיק. זה בודאי יתרום להרגעת הרוחות, ומי כראש הממשלה אמון על הרגעת רוחות וחלוקת פירורים מהשולחן הגדול.

אולם, כבוד הישיב-ראש, תכניות אלה מתגבכות בחלל ריק. בעליון חיים מחוץ למסגרת הזמן והמרחב. אשליה גדולה היא לחשוב כי העולם יעמוד מנגד מול התפתחות המובילה בודאות גמורה למלחמה חדשה במרחב ולאפשרות של עימות גרעיני בין שתי מעצמות-העל.

מי שאינו פועל למען שלום רצוי, מי שאינו מוכן לשלום מצוי — סולל את הדרך לשלום כפוי.

שמואל מיקוניס (מק"י):

מהגילוס ועד הפרת. דוגמה לשלילה היא ההתייחסות המפורטת והבלתי-נכונה לשאלת הפליטים הערביים. דוגמה לדברים מיותרים ואף מזיקים היא הבעת הנכונות לדבר ישירות עם "אל-פתח". החסר בראיון הוא מה שחסר לכלל ממשלת הליכוד הלאומי — הכרעה עקרונית, מוסמכת וחד-משמעית בבעיית המשבר הישראלי-ערבי הנוכחי.

דובר ממשלת מצרים, מוחמד חסאן אל-זיאת, מצא, למשל, כי דברי ראש הממשלה מהווים סירוב ברור לקבל את החלטת מועצת הבטחון מ-22 בנובמבר 1967. אין כל פלא בכך. הם לא יקבלו כל דבר שאינו משולב בכוננות ישראלית לסגת אל קווי ה-4 ביוני 1967. זה להם העיקר. וכפי שהודיע נשיא מצרים לאחרונה, הרי עם נסיגת ישראל לקווי ה-4 ביוני יעבור העניין ל"אל-פתח" ולאירגוני טרור אחרים, שיקבלו את כל העזרה הדרושה, כדי להמשיך בחיסול תוצאות מלחמת 1948. גם בכנסת בוקע כל פעם קול דומה האומר, כי נסיגת ישראל אל קווי ה-4 ביוני — לפי, כפי שהוא קובע, החלטת מועצת הבטחון — "תסלול את הדרך לפתרון כל השאלות ולהשגת שלום" ... הקול הזה יודע הוא עצמו שזהו קול של רמייה, שזה נסיון עלוב להוליד שולל את העם, כי את העם הזה קשה להוליד שולל.

על כל פנים, עם ישראל מקשיב בכל הרצינות לקול המקורי המגיע מקהיר גופא, מבלי לדבר כבר על קולות המלחמה וההשמדה המגיעים מדמשק, בגדאד ואלג'יר; וכל הקולות האלה מדברים על "פתרון זמני" ועל "פתרון סופי" — בדרכים מדיניות או בדרכים צבאיות.

הוסיפו לכאן את המהלכים האחרונים של ארבע המעצמות הגדולות, שאין בהם נחת ואין סיכוי לנחת רוח מהם. ידוע הדבר, כי לארבע המעצמות האלה אינן טרסים גדולים — אזוריים, עולמיים. הסכנה היא, שעל מזבח האינטרסים הגדולים יופקר עניין השלום בינינו לבין שכנינו, יופקרו זכויות הקטנים יותר והחלשים יותר.

מצבנו, אם כן, באור ובועלם הוא מסוכן מאוד ועדין מאוד, אם כי לא חסר תקווה. אך במצב הנתון הכרחית מדיניות גבישית ממש, מדיניות עקרונית וחד-משמעית, העשויה לשמש נשק חשוב בידינו במערכה המדינית המתחוללת סביבנו. המדיניות הנוכחית, על כל סתירותיה וגיגותיה, היא לנו בעת הזאת מזיקה יותר ומסוכנת יותר מאי-פעם; היא מפוררת את מאמצי העם; היא יוצרת הרגשה של אי-נוצא.

מפלגתי הקומוניסטית עומדת על העקרון של כדחת הסכמי שלום והסדרי בטחון עם שכנינו על יסוד של חסינות. לדעתנו, ללא שלום אין נסיגה. ראינו ורואים הנהגות, העשויה לשמש נשק חשוב בידינו במערכה המדינית המתחוללת סביבנו. המדיניות הנוכחית, על כל סתירותיה וגיגותיה, היא לנו בעת הזאת מזיקה יותר ומסוכנת יותר מאי-פעם; היא מפוררת את מאמצי העם; היא יוצרת הרגשה של אי-נוצא.

מפלגתי הקומוניסטית עומדת על העקרון של כדחת הסכמי שלום והסדרי בטחון עם שכנינו על יסוד של חסינות. לדעתנו, ללא שלום אין נסיגה. ראינו ורואים הנהגות, העשויה לשמש נשק חשוב בידינו במערכה המדינית המתחוללת סביבנו. המדיניות הנוכחית, על כל סתירותיה וגיגותיה, היא לנו בעת הזאת מזיקה יותר ומסוכנת יותר מאי-פעם; היא מפוררת את מאמצי העם; היא יוצרת הרגשה של אי-נוצא.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. אמונע מהצבעה על הצעת אי-אמון לממשלה מטעם סיעת "המרכז החפשי" לרגל הראיון של ראש הממשלה ב"ניוהויק", כיוון שמצד אחד דוחה מפלגתי הקומוניסטית בתכלית הדחייה את כל הנימוקים של תאבי הסיפוחים הטריטוריאליים, וכיוון שמצד שני לא נענתה הממשלה עד היום הזה להביעת מרבית העם להכריע באופן ברור וחד-משמעי נגד קו הסיפוחים ובעד קו השלום.

"המרכז החפשי" וכלל קהל הספחנים בממשלה וביציבור מצאו נכון להסתער על ראש הממשלה בגלל נכונותו המוצהרת לויתורים טריטוריאליים, כפי שבאה לידי ביטוי בראיונו ל"ניוהויק". הספחנים ממשיכים בהסתערתם גם לאחר ההודעה מלשכת ראש הממשלה, כי בנוסח שאושר ל"ניוהויק" אין כל התייחסות לעתיד הגדה המערבית. ואם גם קיימת בראיון התייחסות לעתיד הגדה המערבית, כפי שצוטטה על-ידי חברי-הכנסת שמואל תמיר, הרי היא הרבה יותר חיובית וסימפתית מן המלל הכיבושי של מביא הצעת אי-האמון. תאבי הסיפוחים הטריטוריאליים עמלים להשכיח את הודעות ראש הממשלה ושר הבטחון ביום הראשון למלחמת ששת הימים, כי לא יצאנו למלחמה למען כיבושים טריטוריאליים, אלא למען הגנת קיומנו וריבונותנו הלאומית. תעמולת הספחנים מנוגדת למדיניות הישראלית המוצהרת, המצדדת במשא-ומתן ובשלום. ברור למדי, כי מי שטען להנצחת הכיבושים הטריטוריאליים משמיט בכך את הקרקע מתחת לכל משא-ומתן. לכל הסכם שלום, בכל זמן שהוא. בדעתנו באופן ברור את מגמות המלחמה והחיסול כלפי ישראל מצד שליטי ארצות ערב ואירגוני הטרור שבחסותם, הרי — במה שנוגע לנו — מגמות תאבי הסיפוחים הטריטוריאליים, לו נתממשו, היו מוליכות באופן בלתי-נגמנע למלחמת נקם רבתי מצד הארצות הערביות נגד ישראל מבודדת במזרח ובמערב כאחד.

כאשר אנחנו עושים את החשבון הישראלי הפנימי שלנו, הרי עושים אנו אותו בהתאם למיטב האינטרסים הלאומיים והבטחוניים הלאומיים, בהתאם לרצון השלום של העם ולסיכויי השלום הזה. חשבון כזה — השלכותיו והשפעותיו על דעת הקהל באזורנו ובזירה הבינ-לאומית — תהיינה בהכרח חיוניות ומועילות. תעמולת הספחנים בישראל ובחוץ-לארץ שירתה עד היום הזה את השוני ביניות הערבית הקיצונית ביותר, את אויבי ישראל בעולם כולו. תעמולה זאת אף מרתיעה את ידידי ישראל ומוליכה אותם להסתייגות חמורה, אם כי הם עדיין חרדים להבטחת חוכיות הצדקות שלנו, אך ללא קיפוחי החוכיות הצדקות של הצד הערבי. תעמולה זאת של "אף שעל" מעודדת גם את השוביניזם הערבית הקיצונית בשטחים המוחזקים; התדמית אשר תעמולה זו משווה לישראל, נסיונה "ליישר את הקו" ולהידמות למחנה הערבי הקיצוני ביותר, אינה מלבבת ביותר.

חברי הכנסת, מנקודת ההשקפה של הספחנים בממשלה וביציבור קיימת בראיון של ראש הממשלה ל"ניוהויק" ותרותו, המרחיקה — רחמנא ליצלן — את הסיכויים לשלום. מנקודת ההשקפה שלנו יש בראיון דברים חיוניים, דברים שליליים, וכן דברים מיותרים. הראיון לוקה גם בחסר. דוגמה לחיוב היא דחיית ההאשמה של שליטי ערב, כאילו זוממת ישראל להתפשט

— הצעת סיעת המרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (מיקוניס, סרדינס, אלון) —

ליבה של מדינתנו". עד כאן דברי ראש הממשלה, דב־רים שאינם משתמעים לשתי פנים.

וכן גם בהודעתו של שר החוץ, שעד רגע זה לא ראיתי את הנוסח שלה, אבל הבינוני שהמדובר במעמד דתי במקומות מקודשים לאיסלאם, כמו לדתות אחרות במקומות המקודשים עליהן בשטחי ארצנו, ובירושלים במיוחד. בין מעמד דתי לבין מעמד ריבוני־משפטי — רב המרחק.

הערה לגבי "אל־פתח". חוששני שהדברים כפי שנאמרו על־ידי ראש הממשלה ונתפרסמו ב"ניו־וויק" בנושא זה לא פורשו כהלכה על־ידי כמה חברי כנסת, ולא רק מהאופוזיציה. הרשו לי איפוא לקרוא את תשובתו ולהסבירה כפי שהיא נראית לי: "שאלה: האם אתה רואה באנשי הקומנדו הפלשטינאים, "אל־פתח" והפדאיון, גורם פוליטי פוטנציאלי חשוב במזרח התיכון? תשובה: אינני רוצה להתרברב, אך הפדאיון איבדו הרבה אנשים. רבים עוזבים את התנועה ברוח נמוכה. אינני מאמין שהפדאיון יהיו כה חשובים כפי שכמה אנשים בארצות המערב חושבים עליהם. אבל אם "אל־פתח" ירצה לדבר עמו ישרית, לא נאמר לאן. אם יום אחד הם יפילו ממשלות ערביות קיימות, כי אז יהיה לנו אויב חדש — אני חוזר: אויב חדש — ומצב חדש. אבל, מוסיף מר אשכול ואומר: "אינני מאמין שזה יקרה, כי הם חשים טוב יותר כ"פרי לגסדים" ואינם תאבים כלל לקחת על עצמם עולה של ממשלה".

חברי הכנסת, לא אחת אמרו דוברי הממשלה, כי אין בכוננתו להתערב בענייניהן הפנימיים של מדינות ערב. ולכן כוונה כנראה השאלה ועל כך ניתנה התשובה. מכל מקום, התשובה בעניין זה בהירה לגמרי. לא מדובר בתנועת טירור שאין אתה מדינה ואין היא מייצגת עם כלשהו, אלא מדובר במקרה היפוטיטי, שמה תנועה מדינית או תנועת בהצגת מחתרת זו או אחרת בארצות ערב — ורבות הן התנועות הללו, לא רק שתיים שמונים אותן בשמותיהן — יגיעו לשלטון בדרך זו או אחרת.

אבל כיוון שכבר הזכרתי את "אל־פתח", אני רוצה שלא תהיה אי־בהירות כלשהי בנושא זה. אנחנו איננו רואים באירגוני הטרור הערביים תנועה לשיחרור לאומי. ואפילו יש גילויי גבורה בין שורותיהם, אין פירושו של דבר שהם ראויים לתואר הנעלה של לוחמי שיחרור לאומי. קודם כל, משום שהעם, שאותו הם רוצים כביכול לשחרר, אינו משתף אתם פעולה. שנית, אלה הם אירגונים שאינם מסתפקים בהצגת מחתרת של שיחרור עם, אלא רוצים בחורבנו של עם אחר, היינו עמנו שלנו. שלישית, שיטות הלוחמה הנקוטות בידיהם הן שיטות של רצח וחבלה ללא הבחנה. אירגונים מזוינים, אשר שמו לעצמם כל עולל וכל זקן כמטרה צבאית נבחרת, אינם ראויים לשאת את התואר של לוחמי שיחרור. ואינני יודע מה הסיבות הפנים־ערביות או הכל־ערביות המניעות שליט ערבי זה או אחר להתייחס אליהם בסלחנות או להתפייס אתם, ואינני יודע לכמה זמן יתפייס אתם. אני יודע רק זאת, שהסדרי הפסקת האש מחייבים את הצדדים להסדרים לשאת באחריות לכל פעולה צבאית הנערכת מעל אדמתם מול הצד השני. ישראל לא הסתלקה מעולם מאחריותה לפעולות העונשין וההרתעה הננקטות על־ידי צה"ל, ולא נתפתנו

פתרון גם שאלת השיט החפשי במצרי טיראן ובתעלת סואץ, ושאלת ההסדר הצודק של בעיית הפליטים הערביים — משנות 1948 ו־1967 כאחת.

מה שהוא חוקי והגייוני לכל עם ולכל מדינה — חוקי והגייוני לישראל. הרצון בשלום, ההתעקשות על פתרון יסודי של הסיכסוך הישראלי־ערבי בדרכי שלום ועל בסיס צודק, החתירה להסכמי שלום בינינו לבין שכנינו — כל זה אינו בבחינת "חוצפה יהודית" מיוחדת במינה, כפי שמישהו בעולם טוען כלפינו. זוהי "חוצפה", אם בכלל חוצפה, שבה גוועים כל העמים, כל שוחרי השלום בעולם. למה זה ימנע מאתנו דווקא?

אך כל עוד אין השלום נראה באופק, כל נאחר, אף לאחד עצתנו מלפני עשרים חודש, לגשת לפתור בעיות בשטחים המוחזקים, בעלי אוכלוסיה של מיליון ערבים פלשטינאיים. וגם כאן — לא חצאי אמצעים, ולא סינתזיה של "מקל נועם ומקל חובלין", ולא נראג־מאטיסם, אלא גישה עקרונית תקלה למטרה. אין גישה עקרונית אחרת לבעיה, אם רוצים אנו לבטל את היחסים בינינו לבינם, יחסים של כובשים וכבשים, אלא הבטחת זכות ההגדרה העצמית של העם הערבי באותם השטחים. על יסוד עקרון זה ועקרון דו־הקיום בשלום עלינו לעשות מאמצים וליצור את התנאים, כדי שעם זה יוכל לבחור את נציגותו הלאומית הדמוקרטית, שתכנס למשא־ומתן עם ממשלת ישראל, על כל הבטיות התלויות ועומדות בין שני הצדדים. זה דורש אורך רוח, הינזרות מהיסוסים, מלחישות חוץ שונות, מאי־סבלנות.

דרך מדינית כזאת, המותנית בפירוק ממשלת הפירוד הלאומי, והמשולבת בכוננות הגנתית, עשויה לתרום רבות להכשלת ה"לאווים" של חרטום, להחדרת התודעה בדעת הקהל העולמית בדבר צדקתה של ישראל, להכשרת התנאים לקראת יום השלום בין ישראל לערב, שהוא משאת נפשם של עם ישראל והעמים הערביים גם יחד.

היז"ר מ. סרדינס :

בכך תם הוויכוח. רשות הדיבור לסגן ראש הממשלה, לדברי תשובה.

סגן ראש הממשלה י. אלון :

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה. אין בדעתי לשאת נאום שני, אבל אינני יכול שלא להגיב ולהעיר על כמה מהדברים שנאמרו היום, כדי למנוע אי־הבנות, להעמיד דברים על דיוקם ולהבהיר את מדיניות הממשלה בגקודה אחת או שתיים.

חברי הכנסת תמיר, וכן חברי כנסת אחדים בעקבותיה, החשידו את הממשלה כאילו היא עומדת לוותר על ריבונותה בחלקים מסוימים של ירושלים המזרחית. אבל מעניין שחברי הכנסת תמיר לא ציטט לצורך זה את הודעתו החד־משמעית של ראש הממשלה, דווקא בראיון בשבועון "ניו־וויק". אעשה זאת אני במקומו: "אשר לדמת הגולן — אמר ראש הממשלה — אנו פשוט לא נוותר עליה. וכן גם בעניין ירושלים. כאן אין כל גמישות. אני מצטער, הייתי מאושר מאוד להגיד כן, אבל כל פעם שאני מביט במפה אני מנוענע בראשי, כי אין כל דרך אפשרית להתפשר על ירושלים. היא לב

העולם. לכן יש לנו אינטרס מדיני גדול — וכמה מחברי הכנסת רמזו על כך — שלפחות ידידנו בעולם, או דעת הקהל הבלתי משוחדת בעולם, יהיו משוכנעים בכנות רצוננו לשלום.

אינני מקבל את הגירסה שהושמעה כאן — אמנם בשם חוגים בלתי-ידועים — שאין לשום ממשלה הסמכות לוותר על זכויות של מסורת עתיקת יומין. אין אנו דנים עכשיו, לא על גבולות קבועים ולא על השטחים ועתידם. אבל רואה אני חובה לעצמי לומר זאת — ואני מקווה שאני אומר זאת לא רק על דעתי — שלא ההלכה תקבע את הגבולות, ואפילו לא ההיסטורוסופיה האידיאולוגית הפוליטית. גבולות נקבעים על-ידי הממשלה באישור הכנסת. זוהי החלטה מדינית-אסטרטגית, שאסור ליטול אותה מידי המוסדות המחוקקים והמבצעים של מדינות. כמובן, יש משקל רב לזיקתנו ההיסטורית, כשם שיש משקל רב לאינטרסים הבטחוניים שלנו. אבל יש גם משקל רב לאפשרויות המדיניות שבתוכן אנו פועלים בעצבנו את גבולות המדינה.

אני מצטער מאוד שחברי הכנסת שוסטק השתמשו במונחים, שלדעתי, אדוני היושב-ראש, אין להם מקום במינוח הפרלמנטרי, כאשר ניסה לציין הודעת לשכת ראש הממשלה, והודעתי אני היום מעל במת הכנסת, בניין הראיון של ראש הממשלה ב"ניויווק", כ"ערמה ורמאות". ואף הריחיק לכת עד כדי השוואת מעשה זה עם שיטות של הרודנים המצריים, המדברים בעת ובעונה אחת בשתי לשונות: לשון מתונה לפעמים בתרגום אנגלי, ולשון קיצונית בתרגום ערבי.

אין אנו ראוים להגדרה כזאת.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):
אמרתי "להבדיל".

סגן ראש הממשלה י. אלון:

הבדלה במקרה זה אינה מבדילה, כי האנלוגיה היא שמדברת בעד עצמה. גם הודעת לשכת ראש הממשלה, וגם דברי היום בכנסת — לא העלימו דבר. ואינני יודע מדוע צריך חברי-כנסת בישראל להסית את מערכת "ניויווק" לצאת לקרב על אמת עם ממשלת ישראל. זה מה שנחוצ לנו היום? לא פגיעה לא במהימנותם של כתבי ה"ניויווק" ולא הסתרת מאומה ממה שידוע לנו על דבריו של ראש הממשלה עם כתבי ה"ניויווק". העובדה היא, שבנוסף המונח לפנינו, והוא היחיד שנמשך לעיונו של ראש הממשלה על-ידי כתבי ה"ניויווק", לא הייתה מצויה הפיסקה העוסקת בעניין שכס, ג'נין וכו'. ואני אמרתי בעצמי, שאינני מוציא מכלל אפשרות, שאב שיחה חפשית ודברי רקע יכולים היו הכתבים להתרשם שהצעה כזאת יכולה להיות קיימת. אבל עובדה היא, שאת הפיסקה הזאת לא הגישו לראש הממשלה כדרך שהגישו את המסמך כולו. האם אין זה מקובל לעתים שמדינאים משוחחים גם שיחות רקע עם עתונאים? לכן כל מה שנאמר בנושא זה הוא אמת. כאשר אני קורא את הנוסח שאושר על-ידי ראש הממשלה, לרבות אותן התשובות שקראתי באוזנם בעניין ירושלים וה"פתח", אני מרשה לעצמי לומר, חברי הכנסת, שהראיון של ראש הממשלה שלה מהווה תרומה לשיפור התדמית של ישראל מול התקפת השלום המזויפת של נשיא מצרים באותו שבו עון שבוע קודם לכן.

לעצת אחיתופל להקים מעין אידגון מחתרת חצי-רשמי, ישראלי או כלל-יהודי, שהוא ישא באחריות למבצעים וישיחרר את ממשלת ישראל או מדינת ישראל לשכנותיה פתרון הנוגד את מטרותם, שהיא — מועצת הבטחון של אידגון האומות המאוחדות. איננו מסתתרים מאחורי כתפיה של מחתרת או מחתרת למחצה, ואנו נאבקים על זכותנו להתגונן.

יאסר עראפאת, זה שהוכתר לאחרונה כראש המחתרת, מינוס אלה שלא הצטרפו אליה, אמר רק אתמול בשבועון "רו-אל-יוסף" המצרי: "לוחמי גרילה פלשתינאים ימשיכו להילחם בישראל גם אם יושג הסדר במזרח התיכון". כלומר, אידגוני מחתרת אלה רואים באפשרות של הסדר או באפשרות של שלום בין ישראל לשכנותיה פתרון הנוגד את מטרותם, שהיא — חיסולה של ישראל.

היאוש מסיכוי השלום, או הזנחת מדיניות של שלום פעילה, כמוהם כנצחון מוסרי של אידגוני הטירוד והחבלה הערביים.

חברי הכנסת, אם לא זכינו בשלום, או לפחות במשא-ומתן גלוי למען השלום. עד היום הזה — אין זה באשמתה של מדינת ישראל. ואינני יורד לסוף הגיון גם של מדינאים ישראליים, המבקשים להטיל את האחריות להעדר השלום על כתפיה של ישראל דווקא. יש לנו נימוקים רבים מדוע עלינו להאמין בשלום ולנקוט במדיניות שלום, שלא רק צריכה להיעשות, אלא גם להיראות. קודם כל, משום שאיש אינו יודע מתי וכיצד ייווצרו התנאים לשלום. שנית, עלינו לעודד אפילו מתי מעט ערבים בכל מקום שהם מצויים, שהגיעו לכלל מסקנה — ולו גם בדיעבד — שלשלום משרת את האינטרסים האמיתיים של עמיהם יותר מאשר מצב לוחמות. מדוע לא נעודדם על-ידי מדיניות מוצהרת, כנה, אמיתית ומוסמכת, של מדינת ישראל? שלישית, אני מוצא טעם חינוכי פנימי למדיניות שלום גלויה ומוצהרת. אנו רוצים שבני הדור הצעיר שלנו יחיו בתקווה לשלום, לכל יידיהם אל מדותיו היאוש, שבהכרח עלול להוליד לשנאה. השנאה איננה המוטיב הדרוש להעמיד לוחמים נועזים בקרבנו.

כל מי שקורא את מכתבי הנופלים — שלא נועדו מלכתחילה לפירסום — מוצא שברוב המכריע של המקרים, לוחמינו — וזה המאפיין את צה"ל — אינם נדחים למעשי גבורה בדחף השנאה האיויב. אדרבה, לא פעם אתה נפעם מהלבטים המוסריים הפוקדים אותם לעת מלחמה פנים-אל-פנים. הדחף העיקרי, תרשו לי לומר — ואל יישמעו דברי כמליצה — הוא דחף האהבה; אהבת העם, אהבת הארץ, אהבת החיים ואהבת השלום. לכן גורסים אנו מדיניות של שלום גם כערך מחנך, כערך מוסרי, סביבו יתלכד העם, לאורו יתחנך הדור הצעיר, בשמו יגן צה"ל על מדינת ישראל.

אבל יש גם נימוק תועלת, דיפלומטי, אם אתם רוצים, אבל לא תכסיטי. בכלל אין מצב טוב יותר בחיים המדיניים מאשר אותו מצב שבו המטרה והתכסיס — אין ביניהם סתירה. ממשלות ערב הן שנושאות באחריות להתמדת מצב הלוחמות. "לזכותן" ייאמר כי אינן מסתירות זאת. מדוע עלינו לשאת נאומים של "אף שעל" הפוטרם אותם מאחריות, הנותנים להם ציטטין, שהנה ישראל היא שיש לה כוונות של התפשטות, ולא למדינות ערב כוונות למחיקת עם מעל מפת

— הצעת סיעת המרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (אלון, ש. תמיר, סרדינס); מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (סרדינס, ליאור); הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת (סרדינס, אוניה); חילופי גברי בוועדות הכנסת (סרדינס, אוניה) —

הזולת. בינתיים המדיניות שלהם לשלום עוד לא נתקבלה על דעת הערבים יותר מתכנית אלון או תכניתו של כל שר אחר.

הייתי רוצה, אם אפשר — אינני יודע אם יש לכך יסוד תקנוני — שהצבעת האמון לממשלה ולמדיניותה תהיה בהודמנות זו גם הצבעת אי-אמון למדיניות חסרת האחידות של המרכז החפשי.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

ניווכח תוך כמה חודשים, מר אלון, מי אחראי ומי הפרתקן.

הי"ר מ. סרדינס:

אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה

בעד הצעת סיעת המרכז החפשי להביע

אי-אמון לממשלה — 5

נגד — 74

נמנעים — 7

ההצעה להביע אי-אמון לממשלה לא נתקבלה.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

עוד תתחרטו על הצבעה זו.

לא ארחיב את הדיבור. אני רוצה לומר שדברי על מדיניות הממשלה נאמרו על דעת הממשלה ולאחר שנועצתי בראש הממשלה. הוא עצמו ביקשני לומר, ואמרתי זאת בצורה אחרת בתשובתי הראשונה, שאין לראות בראיון הודעה מדינית של הממשלה, אם כי נאמרו שם דברים גדולים וחשובים שהם מעוגנים במדיניות הממשלה והחלטות הכנסת. ומה פסול מוצאים חברי הכנסת בכך שממשלת ישראל והכנסת אימצו לעצמן ניסוח שבמשפט אחד הוא זהה גם עם החלטת מועצת הבטחון?

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

כל החלטת מועצת הבטחון.

סגן ראש הממשלה י. אלון:

האם החתירה לגבולות בטוחים ומוסכמים היא חתירה פסולה? האם אין אנו רוצים גבולות שניתן להגן עליהם? האם אין אנו שואפים לכך שהצד השני יכיר בגבולות אלה? ואם הצד השני מסרב להכיר בהם, כלום עלינו לשחרר אותו מאחריותו לסירוב זה?

לכן אינני רואה כל סיבה מדוע לא תאכז הממשלה בהצבעת אמון רבתי. הייתי מציע לאותם חברי הכנסת המבקשים להימנע — אם כי יש לי יסוד להניח שהרוב מובטח גם בלעדיהם — לא להתבלבל ולא לבלבל את

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הונחו על שולחן הכנסת מסקנות הוועדה המשותפת (של ועדת החינוך והתרבות וועדת הכלכלה) בעניין הקמת המרכז לחקר ההתיישבות.

כן הונחה הצעה לתיקון סעיף 47(3)(ב) לתקנון הכנסת.

הי"ר מ. סרדינס:

אבקש את מזכיר הכנסת להודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מזכיר הכנסת ה. ליאור:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי היום

ג. הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

לתשומת-לבה של הכנסת: חבר-הכנסת שלמה כהן-צידון הודיע ליושב-ראש הכנסת וכן לוועדת הכנסת על הצטרפו לסיעת המרכז החפשי. אני מביא זאת לידיעת הכנסת.

הי"ר מ. סרדינס:

הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

ברוך אוניה (י"ר ועדת הכנסת):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. יש לי הודעה

ד. חילופי גברי בוועדות הכנסת

הכספים חבר-הכנסת שופמן במקום חבר-הכנסת צימרמן; מן; לוועדת הכנסת נכנסת חברת-הכנסת רזיאל-נאור במקום חבר-הכנסת שופמן.

הי"ר מ. סרדינס:

הואיל ואין התנגדות, אני קובע שהכנסת אישרה חילופי גברי אלו.

הי"ר מ. סרדינס:

הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת על חילופי גברי בוועדות הכנסת.

ברוך אוניה (י"ר ועדת הכנסת):

אני מרשה לעצמי לבקש את אישור הכנסת לחילופי גברי דלהלן: מטעם סיעת גח"ל נכנס לוועדת

ה. שאלות ותשובות

מאורגנים ממזרח ירושלים, מיהודה ומשומרון, רובם בחברות בנייה ציבוריות ופרטיות.

נוכח העובדה שהעסקת פועלים בלתי-מאורגנים, שלא גשלו על-ידי שירות התעסוקה, נוגדת את החוק ומהווה פגיעה בזכויותיהם של העובדים המאורגנים, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם הפירסום בעתון תואם את המציאות?
2. האם ערך שירות התעסוקה סקר על ממדי העבודה הבלתי-מאורגנת בבנייה?
3. אם כן — מה הם ממציא הסקר?
4. האם נקט שירות התעסוקה אמצעים למניעת עבודה בלתי-מאורגנת בבניין?
5. כמה תביעות משפטיות הוגשו מאז 1 בינואר 1968 נגד קבלני בניין על העסקת עובדים שלא באמצעות שירות התעסוקה?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

1. הפירסום נכון.

2-3. לא.

4. נעשים מאמצים למניעת עבודה בלתי מאורגנת.
5. הוגשו לבית-המשפט 100 תביעות, ועוד שלו-שיש נוספות הן בתהליך הכנה למשפט.

5. תלונה של פועלים ממזרח ירושלים

על מנהלי עבודה, המאלצים אותם

להפריש להם חלק משכרם

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוליו שאלה את שר העבודה ביום ל' בחשוון תשכ"ט (21 בנובמבר 1968):

בעתון "למרחב" מיום 19 בנובמבר 1968 כתב חיים גורי, "חגי", שבחוג בית המאורגן על-ידי ההסתדרות במזרח ירושלים התלוננו פועלים ערביים, המועסקים בעבודות יזומות בייצור ובהכשרת קרקע, שמנהלי העבודה מכריחים אותם לשלם להם בקשיש. בכתבה נמסר שתלונה על כך הוגשה למינהלת המוסד, אך ביניים מוסיפים לעבוד אותם מנהלי עבודה ומאלצים את הפועלים הערביים להפריש להם חלק משכרם.

נוכח חומרת התלונה וההשלכות שיהיו מהתנהגות כזו מצד מנהלי עבודה במוסד ציבורי, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם הוגשה תלונה למשרד העבודה על המקרה שפורסם בעתון?
2. אם כן — הנחקרה התלונה?
3. אם לא — המוכן כבוד השר לבדוק את המקרה?
4. מה יש בדעת השר לעשות כדי למנוע תופעות כאלה בעתיד?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

1. לא הוגשה כל תלונה למשרד בנושא הנדון.
- 2-3. על אף זאת בדק מנהל שירות התעסוקה את הנושא, ונדע לו שהפועלים הגישו תלונה למועצת פועלי ירושלים. זו העבירה את התלונה לתקירת המש-טרה.

היו"ר מ. סרדינס:

נשמע עכשיו שאלות ותשובות.

1. ידיעה על הפסקת עבודתם של

160 פועלים בצפת

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר העבודה ביום כ"ז בחשוון תשכ"ט (18 בנובמבר 1968):

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

- א. הגכונה הידיעה ש-160 פועלים, שעסקו בעבודות יזומות בצפת ובסביבה, הופסקה עבודתם?
- ב. אם כן, מדוע?
- ג. כיצד תובטח פרנסתם של פועלים אלה?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

א-ב. הידיעה אינה נכונה.

ג. פועלים, שלא הופנו לעבודה יזומה, יסודו עבודה טבעית מצויה, או יכונו להכשרה מקצועית.

2. תעסוקה למובטלי צפת

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר העבודה ביום כ"ז בחשוון תשכ"ט (18 בנובמבר 1968):

כפי שהתפרסם בעתונות, הוחמר לאחרונה מצב האבטלה בצפת עקב הוראות משרד העבודה לשירות התעסוקה במקום שלא לספק למובטלים עבודה יזומה, ואילו מקורות תעסוקה אחרים טרם הובטחו.

מספר המובטלים בצפת הגיע בראשית חודש נובמבר ל-160 איש בקירוב.

אי לזאת הנני לשאול את כבוד השר:

אילו צעדים בדעת משרד העבודה לנקוט כדי להבטיח תעסוקה למובטלי צפת?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

זה עתה השיבתי על שאלתה של חבר-הכנסת לוי באותו הנושא.

3. מספר המובטלים בשל הפסקת העבודות היוזמות

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר העבודה ביום כ"ז בחשוון תשכ"ט (18 בנובמבר 1968):

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיבני:

1. מה מספר המובטלים שנוספו עם הפסקת העבודות היוזמות?
2. כיצד בדעת משרד העבודה להתגבר על מצב האבטלה בהעדר עבודה יזומה?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

1-2. בתקופה האחרונה אין גידול במספר המובטלים.

4. עבודה בלתי-מאורגנת בירושלים

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוליו שאלה את שר העבודה ביום כ"ט בחשוון תשכ"ט (20 בנובמבר 1968):

בעתון "למרחב" מיום 15 בנובמבר 1968 פורסם: "דובר מועצת פועלי ירושלים מסר, שלפי הערכת המועצה מועסקים בבירה כ-700 פועלים ערבים בלתי-

2. אם כן — מה עושה משרד העבודה כדי להגיע לנתונים מוסמכים על המחסור הצפוי בשנים הקרובות בטכנאים ובמהנדסים?

3. מה עושה משרד העבודה כדי להתגבר על מחסור זה בכוח-אדם?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

1. הידיעה נכונה בחלקה.

2. במחקר כוח-אדם של טכנאים ומהנדסים, הנוגע לעתיד, איננו יכולים להביא נתונים מוסמכים אלא רק תחזיות.

בנושא זה, של מתן תחזיות כוח-אדם על-ידי הרשות לתיכנון כוח-אדם, יש שיפור משנה לשנה.

3. משרד העבודה מעודד הפניה לקורסים של טכנאים ומהנדסים בעצה אחת עם הסכנון, וגם הגיע להישגים יפים בשטח זה.

אשר להמהנדסים — הסכנון מפתח עצמו ויגדל משנה לשנה.

9. פנייה בדבר הפיכת לשכת העבודה באשקלון ללשכה אווירית

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוליו שאלה את שר העבודה ביום ו' בכסלו תשכ"ט (27 בנובמבר 1968): בעתונות פורסם שמועצת פועלי אשקלון פנתה בדרישה אל משרד העבודה שיכיר בלשכת העבודה במקום כלשכה אווירית.

נוכח העובדה שלשכת העבודה באשקלון משרתת אזור נרחב למדי ובעל אוכלוסיה גדולה, שבו מרוכזים מקורות תעסוקה רבים ומגוונים, רצוני לשאול את כבוד השר:

מה הם השיקולים שהגיעו את משרד העבודה להחליט שלא להקנות מעמד של לשכה אווירית ללשכת העבודה של אשקלון?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

שיקולי תעסוקה הגיעו את הנהלת שירות התעסוקה לקבוע באשדוד את המרכז התעסוקתי לכמה מישובי הדרום.

10. הפסקה בעבודת שימוץ הכביש באר-שבע-דימונה

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוליו שאלה את שר העבודה ביום ו' בכסלו תשכ"ט (27 בנובמבר 1968):

בעתונות פורסם שראש מועצת דימונה ומזכיר מועצת הפועלים במקום פנו למשרד העבודה בתלונה על אי-סיום סלילת קטע באורך של עשרה קילומטר בכביש באר-שבע-דימונה.

נוכח העובדה שבכביש זה קרו תאונות רבות ובהן נהרגו ונפצעו רבים, ונוכח הסכנה שבתקופת החורף יגדל חוסר הבטיחות בכביש, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. מה הסיבות שגרמו להפסקת העבודה בשימוץ הכביש באר-שבע-דימונה?

2. האם תחודש העבודה בימים הקרובים?

3. אם לא, מה הסיבות לכך?

4. משרדנו פועל פעולה רבה על מנת להרגיל את פועלי מזרח ירושלים למוסד עבודה הנהוג אצלנו, ולשרש מנהגים שהיו מקובלים בעבר.

6. תקלות בתחבורה בין תל-אביב לנמל-התעופה לוד

חברת-הכנסת ש. כהן-צידון שאל את שר העבודה ביום ו' בכסלו תשכ"ט (27 בנובמבר 1968):

כבוד השר מתבקש להשיבני:

1. מדוע רבו התלונות על קשיי התנועה בכבישים בין תל-אביב לנמל-התעופה לוד?

2. מה הצעדים שנקטו ושינקטו כדי לשים קץ לתקלות בתחבורה בין תל-אביב לנמל-התעופה לוד?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

1. התלונות הן בגלל עומס התנועה בשעות מסו-ימות, ותנועה איטית בשטח יהוד.

2. בימים אלה תושלם הרחבת קטע כביש קיים בין צומת מסובין ליהוד לשלושה נתיבים.

הכביש המהיר תל-אביב-לוד נמצא בשלב מת-קדם של סלילה. לכשייפתח, תיפתר הבעיה.

7. תלונות על קשיי התנועה בין תל-אביב לנמל אשדוד

חברת-הכנסת ש. כהן-צידון שאל את שר העבודה ביום ו' בכסלו תשכ"ט (27 בנובמבר 1968):

כבוד השר מתבקש להשיבני:

1. מדוע רבו התלונות על קשיי התנועה בין תל-אביב לאשדוד?

2. מה הצעדים שנקטו ושינקטו כדי לשים קץ לתקלות בתחבורה בין תל-אביב לנמל אשדוד?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

1. לא ידוע לי על שום תלונות הקשורות בקשיי תנועה בכביש זה.

2. לעתיד מתכננת מחלקת העבודות הציבוריות סלילת כביש מהיר תל-אביב-אשדוד.

8. תחזיות על כוח-אדם של מהנדסים וטכנאים

חברת-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר העבודה ביום ו' בכסלו תשכ"ט (27 בנובמבר 1968):

בעתון "דבר" מיום 13 בנובמבר 1968 נמסר, תוך הסתמכות על מקורות ממשלתיים מוסמכים, כי "לממ-שלת ישראל אין נתונים מדויקים על המחסור הנוכחי בכוח-אדם ואין בדיה תחזיות מעודכנות על המחסור הצפוי בשנים הקרובות בטכנאים ובמהנדסים".

לכתב העתון נאמר מפי אותם חוגים כי העדר נתונים מדויקים על המחסור בכוח-אדם פוגע פגיעה רצינית באפשרויות לתיכנון כלכלי בכלל ולתיכנון הפי-תוח התעשייתי בפרט. העדר הנתונים מונע גם כל אפשרות לתיכנון רציונלי של פיתוח רשת החינוך המק-צועי והגבוה של טכנאים ומהנדסים.

אי לזאת הוגי לשאול את כבוד השר:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה, במלואה או בחלקה?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

1. ביצוע העבודה שתוכננה לשנת כספים זו הסתיים.

2. לא.

3. אין אפשרות לשפץ כביש זה בחורף, מבחינה טכנית. עם תום עונת הגשמים נמשיך בעבודה ונסיים את הרחבת הכביש ושיקומו.

11. הסכום הנדרש להשלמת הכביש דימונה-באר-שבע

חבר-הכנסת א. טיאר שאל את שר העבודה ביום ו' בכסלו תשכ"ט (27 בנובמבר 1968):

כביש באר-שבע-דימונה הופסקה עבודת הסייל של קטע באורך של 10 ק"מ. ראש המועצה המקומית דימונה ומוזכיר מועצת הפועלים שם מצביעים, כפי שהם מצוטטים בעתון "הארץ" מיום 24 בנובמבר 1968, כי בקטע זה אירעו לאחרונה תאונות, וכי המשך המצב הנוכחי של קטע בלתי-סלול עלול לעלות בחיי אדם.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מה הסיבות להפסקת סלילת הקטע בן עשרה ק"מ בכביש דימונה-באר-שבע?

2. מהו הסכום הנדרש לסיום עבודת הסלילה?

3. מתי, לפי תכנית המשרד, תושלם העבודה בקטע זה?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

1. ראה התשובה שהשיבתי זה עתה על שאלתה של חברת-הכנסת ארבלי-אלמוליו באותו נושא.

2. כ-2 מיליון לירות.

3. ראה התשובה שהשיבתי זה עתה על שאלתה של חברת-הכנסת ארבלי-אלמוליו באותו נושא.

12. ביצוע המלצותיה של ועדת העבודה על תיקון חוק הנוער העובד

חברת-הכנסת ש. ארבלי-אלמוליו שאלה את שר העבודה ביום ו' בכסלו תשכ"ט (27 בנובמבר 1968):

בתאריך י"ט באדר תשכ"ח (19 במארס 1968) הניחה ועדת העבודה על שולחן הכנסת מסקנות בדבר הבטחת יום לימודים בשבוע לערים עובדים בלתי-מקצועיים. המסקנות הוגחו בעקבות ההצעה לסדר-היום מתאריך 22 בפברואר 1967 שהוגשה על-ידי והועברת על-ידי הכנסת לדיון בוועדת העבודה.

במסקנות בסעיף 2 נאמר: "חוק הנוער העובד יקין את העיסוקים הבלתי-מקצועיים או עיסוקים שחוק החניכות לא הכריז עליהם עדיין שהם מקצועות חני-כות. בהתאם לחוק זה יחויבו כל הנערים העובדים ללמוד יום לימודים אחד בשבוע מקצועות קרובים לעיסוק ומקצועות כלליים. הוועדה ממליצה שחוק זה יובא לאישור הכנסת בהקדם האפשרי על מנת שאפשר יהיה לבצע אותו תוך שנה".

מאחר שכבר חלמו שישה חודשים מאז הוגחו המסקנות על שולחן הכנסת, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם הובאו המסקנות לידיעת כבוד השר?

2. האם משרד העבודה עומד להגיש בזמן הקרוב את התיקון להצעת החוק כפי שהמליצה הוועדה?

3. אם כן, מתי?

4. אם לא, מה הסיבות לכך?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

1. כן.

2. כן.

3-4. לאחר סיום הטיפול בנושא על-ידי היועצים המקצועיים והיועץ המשפטי.

13. מענק לילדים מטעם המוסד לביטוח לאומי לסוגים שונים של עובדים

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר העבודה ביום י"ב בכסלו תשכ"ט (3 בדצמבר 1968):

נמסר לי כי המוסד לביטוח לאומי מעניק לשכירים את קיצבת הביטוח הלאומי למשפחות בנות שלושה ילדים באמצעות מעבידיהם, אך אינו מעניק קיצבה כנ"ל לעובדים עצמאיים.

מאידך גיסא נמסר לי כי קיצבה כנ"ל ניתנת לחברי קיבוצים ומושבים.

הנני מבקש לדעת:

1. האם הידיעה דלעיל נכונה?

2. אם הידיעה נכונה — מהי סיבת ההבחנה בין עובדים עצמאיים לבין חברי מושבים וקיבוצים?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

1. החלק הראשון של הידיעה — נכון. המוסד לביטוח לאומי מעניק לעובדים שכירים, באמצעות מעבידיהם, קיצבאות לילדי עובדים. נכון שהזכות לקבלת קיצבת ילדי עובדים אינה מוענקת לילדי עובדים עצמאיים, וזאת על-פי הוראות חוק הביטוח הלאומי.

כן נכונה הידיעה שקיצבת ילדי עובדים ניתנת מיום 1 בנובמבר 1968 גם לילדי חברי הקיבוצים, וזאת על-פי תקנות שר העבודה שפורסמו ביום 31 באוקטובר 1968. לא נכונה הידיעה שגם חברי מושבים עובדים מקבלים את ההקצבה לילדי עובדים.

2. על-פי חוק הביטוח הלאומי והתקנה הנ"ל, דיוגם של חברי קיבוץ המועסקים בקיבוץ כדון עובדים שכירים, והקיבוץ נחשב כמעבידם.

היו"ר מ. סרדינס:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה-כוה חדש):

אולי יכול כבוד השר להסביר לנו, מדוע חבר קיבוץ הוא שכיר, כשאינו מקבל משכורת, ואינו עצמאי ככל עצמאי אחר?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

פשוט משום שלעצמאים אחרים איננו מנכים אחוז מסויים בעד ילדים, ועם הקיבוצים עשינו הסכם. הוא הדין למושבים. איננו מנכים להם בעד מענק לילדים, ולכן קיבוצים — כן, ומושבים — לא.

4. המפעל משלם למדור התשלומים של שירות התעסוקה את שכר העבודה ברוטו, הכולל תשלומים סוציאליים.

5-6. מדור התשלומים מנכה מס הכנסה על-פי הוראת נציבות מס הכנסה ומס רכוש מיום 8 בדצמבר 1968 כלהלן: (א) נשים עובדות, רווקות או נשואות ללא ילדים — 10%; (ב) נשואות עם ילדים — 5%; (ג) אם עולה השכר היומי מעל ל-20 ל"י — על-פי תקנות שכר עבודה — הלוח היומי; (ד) הסכומים שנוכו מועברים לאוצר על-ידי מדור התשלומים.

הי"ר מ. סרדינס:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת טיאר.

אברהם טיאר (המרכז החפשי):

אדוני כבוד השר, האם הניכויים נעשים לפי החוק המצרי או החוק הישראלי?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

ניכויים על-פי החלטה ישראלית.

16. עמדת משרד העבודה לגבי מקרים של לחץ על

המסרבים להסכים לניכוי מס מפלוגות

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר העבודה ביום י"ג בכסלו תשכ"ט (4 בדצמבר 1968):

בידיעה שנתפרסמה ב"הארץ" ו"ידיעות אחרונות" של יום 1 בדצמבר 1968 נמסר, כי הופעל לחץ על עובדי "אתא" עקב סירובם להסכים לניכוי מס המפלוגות.

בקשר לכך הגני מבקש לדעת:

1. האם קיים במשרד העבודה, הממונה על הפעלת חוק הגנת השכר, מדור הסברה?

2. אם קיים מדור מיוחד להסברה — האם הופעל מדור זה כדי להסביר להמוני העובדים את זכויותיהם לגבי ניכוי מס המפלוגות?

3. האם חוקר משרד העבודה מקרים של הפעלת לחץ על המסרבים להסכים לניכוי מס המפלוגות?

4. אם מקיים משרד העבודה חקירות כג"ל — האם נחקרת אמיתותה של הידיעה הנ"ל?

5. אם נערכה חקירה — מה היו ממצאיה?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

1. קיימת מחלקת הסברה במשרד העבודה.

2. לא קיים מדור מיוחד.

3-4. בהעדר תלונה — אין חוקרים.

5. לא נערכה כל חקירה.

17. ניתוק אילת ממרכז המדינה בשל הצפת הכביש

בימות הגשמים העזים

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר העבודה ביום י"ג בכסלו תשכ"ט (4 בדצמבר 1968):

מדי חורף, כשקד גזברים הגשמים, מוצפים בבישים משויימים ובמיוחד הכביש לאילת, עד כי מנותקים ישובים בארץ ממרכז המדינה.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

מה הצעדים שנקט משרד העבודה לחיזוק יסודי של כבישים אלה, כדי שהגשמים לא ינתקו מקומות ישוב ממרכזי המדינה?

14. מחיקת נציגי הפקידים של "אתא כורדני" מרשימת הצירים לוועידת הסתדרות הפקידים

חבר-הכנסת א. טיאר שאל את שר העבודה ביום י"ב בכסלו תשכ"ט (3 בדצמבר 1968):

פקידי בית-החרושת לטקסטיל "אתא כורדני" מיהו בפני מוזכר ההסתדרות על מחיקת נציגיהם מרשימת הצירים לוועידת הסתדרות הפקידים, צעד שנגקט, לדברי פקדי בית-החרושת זה, בתגובה על התנגדות רוב עובדי המפעל לשלם את המס המפלט. על כך מוסר עתון "הארץ" מיום 1 בדצמבר 1968.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נמחקו נציגי בית-החרושת "אתא כורדני" מרשימת הצירים לוועידת הסתדרות הפקידים?

2. האם נעשה הדבר מטעמים הקשורים בסירוב רוב עובדי אותו בית-החרושת לשלם את מס המפלוגות?

3. אם כן, מה נעשה כדי להעמיד את הסתדרות העובדים על חובתה על-פי החוק שלא לקיים שום כפייה ו/או לחץ למען תשלום המס?

4. אם לא, מה הן הסיבות למחיקה?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

1, 2, 4. מחיקה או אי-מחיקה, של נציגי "אתא כורדני" מרשימת הצירים לוועידת הסתדרות הפקידים, הוא עניין פנימי של ההסתדרות. משרד העבודה אינו מתערב בדבר.

3. לא ידוע לי על חובה כזאת על-פי כל חוק.

15. העסקת עובדות מרצועת עזה במפעל "שמר" שבקיבוץ יד-מרדכי

חבר-הכנסת א. טיאר שאל את שר העבודה ביום י"ג בכסלו תשכ"ט (4 בדצמבר 1968):

בתשובה לשאלתה בכנסת מסר כבוד השר, כי 200 עובדות מרצועת עזה הועסקו במפעל "שמר" שבקיבוץ יד-מרדכי.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מה היו סוגי העבודות, שהועסקו בהן 200 נשים אלה?

2. מה היה השכר הממוצע לעובדת מרצועת עזה בכל אחד מסוגי העבודה הנ"ל?

3. מה המחיר הממוצע של שכר העבודה בסוג תעסוקה זה לעובדת יהודיה?

4. האם, כיצד ולמי שילם מפעל "שמר" את התשלומים הסוציאליים בעד העובדות מרצועת עזה?

5. האם וכיצד נוכח במקור מס ההכנסה בעד עובדות אלה?

6. אם נוכח, מתי ולמי הועבר?

שר-העבודה י. א. אלמוגי:

1. עבודות שימורים ליצוא.

2. 6.75 ל"י ליום נטו, לאחר ניכוי בעד ההסעה לעבודה ומנה.

3. 10.49 ל"י ליום, כשזמה מפחיתים: א. תנאים סוציאליים; ב. מס הכנסה על-פי החוק?

כן עלינו לדעת כי ההסעה למקום העבודה היא על חשבון הופעלת.

שרי העבודה י. א. אלמוגי:

ניתוק הדרך לאילת בא, בממוצע, פעמיים שלוש בשנה.

הקמת גשרים מעל הוואדיות הגדולים החוצים את הכביש תעלה, באומדן ראשון, כ-5 מיליון לירות.

בהתחשב בזמן הניתוק ובאפשרות של קשר אווירי, אין הצדקה להשקעה כזאת בשלב זה.

18. מצב הכבישים באזור שומרון

חברת הכנסת ט. סנהדראי שאלה את שר העבודה ביום כ' בכסלו תשכ"ט (11 בדצמבר 1968):

באזור שומרון יש כבישים רבים הטעונים שיפור, והם: כביש פרדס-חנה-חדרה, כביש פרדס-חנה-בני-מינה, כביש העלייה לזכרון-יעקב, כביש היציאה מכרכור בדרך לוואדי ערה, ועוד.

בעונת הגשמים עשויים כבישים לא-תקינים לגרום תאונות חמורות.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

מה עושה משרד העבודה לשיפור מצב הכבישים הנ"ל בפרט וכבישי הארץ בכלל?

שרי העבודה י. א. אלמוגי:

מחלקת העבודות הציבוריות ביצעה שיפורים רבים בכבישי האזור. הכבישים נמצאים במצב עביר גם בימות הגשמים.

לגבי כל כבישי הארץ מבצעות מע"ץ עבודות אחזקה על-פי הצרכים והתקציב הנתון.

19. ביטול ההקצבה לעבודות יזומות בנצרת

חבר הכנסת ה. טובי שאל את שר העבודה ביום כ"ו בכסלו תשכ"ט (17 בדצמבר 1968):

בביקורת של ועדת העבודה, ביום 28 בנובמבר 1968, בעיריית נצרת, העלה ראש העיריה טענה נגד החלטת משרד העבודה לבטל ההקצבה בסך 400,000 לירות, שאושרה קודם במסגרת עבודות יזומות. מאחר שהקצבה זו נכללה בתקציב עיריית נצרת, יגרום ביטולה להפסקת סלילתם של כבישים חיוניים בעיר נצרת.

הנני לשאול את כבוד השר:

- מדוע החליט משרד העבודה לבטל ההקצבה בסך 400,000 לירות לעיריית נצרת לצורך עבודות יזומות?
- נוכה הקשיים הגדולים, שגרמה החלטה זו לעיר-יית נצרת, המוכן כבוד השר לעיין בהחזרת ההקצבה הנוכחית?

שרי העבודה י. א. אלמוגי:

1. העבודות היוזמות קוצצו בנצרת כמו בשאר חלקי הארץ, מכיוון שבמצב של מחסור בידים עובדות במשק אין הצדקה ליוזם עבודות.

2. עניין בעיות התקציב של העיריות נתון בתחום סמכותו של משרד הפנים ולא של משרד העבודה.

20. איסור על יבוא ספרים עבריים הודפסים בחוץ-לארץ

חבר הכנסת ג. כהן שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ' בחשוון תשכ"ט (11 בנובמבר 1968):

מרצה לספרות עברית באוניברסיטת תל-אביב ביקש להזמין בדרך מסחרית רגילה ספרים עבריים שהופיעו

בסדרת Literaria Judaica, היוצאת לאור בני-יורק על-ידי AMS Press בשיתוף עם "בני ברית".

המורה הנ"ל נענה, כי הדבר הוא בלתי-אפשרי, מפני שהוא בניגוד לחוק הקיים (בקשר לספרים המוד-פסים בחוץ-לארץ באותיות עבריות), המאפשר רכישת ספרים כאלה רק בשביל ספריות והמונע לכישתם על-ידי מורים, סטודנטים ושאר תושבי ישראל.

הספרים שהופיעו בקטלוג של Literaria Judaica, ואשר אותם ביקש המרצה הנ"ל להזמין, הם משל סופרים כגמ. שייקבין, ר.א. ברוידס, י. ויסברם, א.ו. דבניובין, פ. סמולנסקין, משוררים ודרמטורגים כפרנקו מגנס, רומנלי, דוד זמושטש, לטריס, ג. ה. ויזל, שלום הכהן, ועוד יצירות רבות בתחום הספרות, השירה והדרמה. כל היצירות נמנות עם הקטליקה של הספרות העברית בגולה עד סוף המאה ה-19, וברובן המכריע אינן מצויות למכירה בישראל מכבר.

מניעת רכישתם פוגעת בתרבות העברית בכלל ובלימודים האקדמיים של הספרות בפרט.

מאחר שלא היה בכוננת המחוקק למנוע מן הקורא הישראלי לסגויו השונים רכישת ספרים מן הסוג הנ"ל, אודה לכבוד השר אם ישיבני:

האם יתוקן החוק כדי שיאפשר רכישת ספרים מן הסוג הנ"ל בישראל?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

ספרים בשפה העברית המודפסים בחוץ-לארץ אינם מותרים בדרך כלל ביבוא — וזאת כדי להגן על התעשייה המקומית. לפי אמנה בין-לאומית אין להטיל מכסים על יבוא ספרים.

אשר לנושא השאלתה, לא ידוע למשרד למי פנה המרצה וממי נתקבלה תשובה שלילית. לו היתה הפנייה מגיעה למשרד, יש להניח כי היו מתירים יבוא הספרים המבוקשים.

21-22. עידוד השקעות בתעשייה**ביהודה ובשומרון**

חבר הכנסת א. אבנרי שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ' בחשוון תשכ"ט (11 בנובמבר 1968):

בידיעה שנתפרסמה ב"ידיעות אחרונות" של יום 8 בנובמבר 1968 נמסר, כי אנשים אשר ישקיעו בשטחים המוחזקים השקעה מאושרת יקבלו, בנוסף על ההקלות במס הניחנות "למשקיע מאושר", גם הלוואה של 50% על ההשקעה, בתנאים נוחים, וכן "ערבות פוליטית" על ההשקעה.

הנני מבקש לדעת:

- האם הדיעה הנ"ל נכונה?
- האם מעודדת הממשלה השקעות בשטחים המוחזקים?
- האם ניתנות הקלות למשקיעים בשטחים המוחזקים, ואם כן — אילו הקלות?
- אם ניתנות ערובות להשקעה — מה הן הערובות?

חבר הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ"ח בחשוון תשכ"ט (19 בנובמבר 1968):

כפי שנתפרסם בעתונות וב"קול ישראל", הודעת

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. מה מצב התעסוקה כיום ברצועה?
2. מה מצבם של ענפי החקלאות והתעשייה לעומת תקופת השלטון המצרי?
3. האם פותחו בתקופת שלטוננו מפעלים חדשים, ואם כן, אילו הם?
4. האם קיימות תכניות פיתוח לרצועה?
5. אם כן, אילו תכניות ומתי יתחילו בביצוען?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

1. עניין התעסוקה שייך למשרד העבודה.
2. מצבם של מפעלי התעשייה כיום טוב משהיה בזקופת השלטון המצרי. בעניין מצבם של ענפי החקלאות השיב שר החקלאות ביום ב' בשבט תשכ"ט (21 בינואר 1969).

3. מאז השלטון הישראלי ברצועת עזה פותחו מפעלים חדשים לשיווק מקומי וליצוא, ובתוכם: 1. שני בתי אריזה (אחד של ישראלי ואחד של תושב מקומי). 2. מפעל לאיסוף ועיבוד של פסולת נחושת ופליז בעזה. 3. מפעל לשימורי דגים באל-עריש. 4. מפעל הקיקיון באל-עריש. 5. הרחבת מפעלי קונפקציה. 6. הרחבת מפעלי שטיחים. 7. הרחבת מפעלי ריהוט.
- 4-5. קיימות תכניות להקמת מפעלים נוספים.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

לתשומת לב השר, אין שום חבר כנסת באולם. אני חושב שאין זה לכבודה של הכנסת שכבוד השר משיב בשעה שאין חברי כנסת.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אני מציע לנעול את הישיבה. עלבון הוא לכנסת לקיים ישיבה בשעה כזאת.

הי"ר מ. סרדינס:

חברי הכנסת אבנרי, או שתשב או שתצא.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

אני חושב שלכבוד הכנסת הוא לנעול את הישיבה.

25. טענותיהם של סייטונאי בשר בדבר טיבו

של הבשר הקפוא המיובא

חברי הכנסת א. אבנרי שאל את שר המסחר והתעשייה ביום ו' בכסלו תשכ"ט (27 בנובמבר 1968):

בידיעה שנתפרסמה ב"הארץ" של יום 22 בנובמבר 1968 נאמר כי סייטונאי הבשר בתל-אביב סירבו יום קודם לכן לקבל בשר קפוא עקב איכותו הגרועה, לדעתם. בהמשך הידיעה נמסר, כי לטענת סייטונאי הבשר, הבשר המחולק הוא בעל שיעור שומן גבוה. כן טענו הסוחרים כי הבשר משחיר במחסני הקירור.

הנני מבקש לדעת:

1. האם נבדקו טענות הסיטונאים?
2. מה העלתה הבדיקה?
3. אם אכן נמצא כי גרעש בשר באיכות גרועה — מה הסיבות לכך?
4. האם נכון הוא כי בעקב אחווי השומן הגבוהים שבבשר נאלצים הקצבים להעלות את המחיר לצרכן ומייקרים בכך את המחיר על קילו בשר?

לאחרונה כי הוחלט לעודד השקעות הון של משקיעים יהודיים בהקמת מפעלי תעשייה בגדה המערבית.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיבני:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה במלואה או בחלקה?
2. אם לא — מה בדיוק אמרת בנושא זה?
3. האם נמסרה הודעתך בהתאם להחלטת הממשלה?
4. האם העניין יובא על-ידך לדיון בכנסת או באחת מוועדותיה לפני ביצועו?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

הידיעות שנתפרסמו בעניין עידוד השקעות בתעשייה ביהודה ובשומרון היו בהתאם להחלטות שנתקבלו בשעתן. בינתיים קיבלה הממשלה החלטה שונה, ואף היא נתפרסמה לאחר שנמסרה על-ידי מי שהוסמך לכך.

23. פעולת משרד המסחר והתעשייה להגברת

היצוא ליבשת אפריקה

חברי הכנסת ש. תמיר שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ"ז בחשוון תשכ"ט (18 בנובמבר 1968):

ב"מעריב" מיום 11 בנובמבר 1968 מוסר סופרו הדיפלומטי של העתון, כי הכלכלה האוסטרלית, שהראתה מרץ ותושיה, היא הנהנית העיקרית מחסימת תעלת סואץ, ויצואה כבש שווקים גרחבים ביבשת אפריקה, בתחומים שניוונו קודם לכן בסחרות אירופיות, בעוד שהתעשייה הישראלית, שצריכה היתה להיות, למעשה, הנהנית העיקרית, "גילתה אולטימם מדהימה". אמנם, כותב אותו עתונאי, חל גידול ניכר ביצוא הישראלי לארצות אפריקה בששת החודשים הראשונים של 1968 לעומת אותה תקופה בשנה הקודמת, אך "הסכום הכללי קטן בהרבה ממה שניתן היה, לדעת נציגים ישראליים, להשיג".

אבקש את כבוד השר להשיבני:

מה פעל משרד המסחר והתעשייה כדי שהתעשייה הישראלית תגדיל את יצואה לארצות אפריקה, באותם תחומים שחסימת תעלת סואץ הביאה לידי מגיעתו או התייקרותו של שיווק סחורות אירופיות שם?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

משרד המסחר והתעשייה נקט כמה צעדים לקידום היצוא למזרח אפריקה. שופרו שירותי התובלה הימית; גדל מספר האניות ורבתה תדירות הפלגותיהן. משרד המסחר והתעשייה תומך מתקציבו בהפעלת קווים אלה. המשרד מכסה את הפרשי ההובלה היבשתית לנמל אילת. בתמיכתו הכספית של המשרד הוגדל כוח-האדם בנמל אילת. אורגנה משלחת יצואנים למזרח אפריקה. בשנת 1968 הוגדל מספר הנספחים המסחריים במזרח אפריקה לארבעה. כן פועל המשרד להגדלת היבוא מארצות מזרח אפריקה, על-ידי רכישת גרעינים וסחורות אחרות, לשם איוון הסחר והגברת התנועה דרך נמל אילת. אלו הפעולות שפעל המשרד.

24. מצב התעשייה ברצועת עזה

חברי הכנסת ד. לוי שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ"ח בחשוון תשכ"ט (19 בנובמבר 1968):

לפני חודשים מספר דובר הרבה על מצב האבטלה ברצועת עזה.

7. אילו הם המפעלים הישראליים המייצרים מכשירי טלוויזיה?

8. האם נבדקה והושוותה רמת הביצוע של המכשירים מתוצרת הארץ למכשירי טלוויזיה מתוצרת חוץ?

9. אם כן, מה היו מסקנות בדיקות אלה?

10. מה הסיבות לייקור מכשירי טלוויזיה מיובאים?

11. מה שיעור הייקור לעומת מחיר אותם מכשירי רים קודם ההעלאה, ולעומת מחירי המכשירים מתוצרת הארץ?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

1. כיום מצויים בישראל, לפי האומדן, קרוב למאה אלף מכשירי טלוויזיה.

2-3. אין לנו נתונים נפרדים לאוכלוסיה היהודית ולאוכלוסיה הערבית. ניתן להעריך כי מתוך כלל מכשירי הטלוויזיה, 90,000 מצויים ביישוב היהודי ו-10,000 בקירוב ביישוב הערבי.

4. בידי האוכלוסיה בשטחים המוחזקים מצויים כ-5,000 מכשירי טלוויזיה.

5. בהנחה שבשנה הקרובה תופעל הטלוויזיה בארץ פן מלא, אפשר להעריך כי יקנו בין 50 ל-70 אלף מכשירים.

6. בשנת 1968 נמכרו כ-64,000 מקלטי טלוויזיה מן היבוא, ואילו המכירות מן הייצור המקומי הגיעו ל-11,000 מכשירים. אנו מניחים שהפרש המחירים שנוצר בין הייצור המקומי והיבוא יגדיל את חלקו של הייצור המקומי עד לשני שלישים מן המכירות החזויות בשנת 1969, אבל זאת איש אינו יכול לראות מראש בוודאות.

7. היצרנים המקומיים הם: "אמרון", "זניט", "פילוט", "תדיראן" והחברה לאלקטרוניקה לישראל.

8-9. הייצור המקומי עומד בביקורת הטיב מטעם החברות נותנות הידע, וטיב המקלט המקומי שווה לטיב מקלט מקביל מתוצרת חוץ.

10. כתוצאה מן הגידול הניכר שחל במכירת מקלטי טלוויזיה מן היבוא, למרות העובדה שהמקלט המקומי אינו נופל בטיבו ממקלט זהה מתוצרת חוץ, התחליטה הממשלה להגדיל את ההגנה הניתנת למקלט המקומי, על-ידי העלאת המכס, דבר אשר ייקר את המקלט המיובא, ועל-ידי הפחתת מסי הקנייה.

11. המחירים לצרכן של מקלט דומה מתוצרת חוץ עלו ב-250 לירות, מ-1,600 ל-1,850 לירות. המקלט המקומי הוול מחירי מ-150 לירות, לירות, 1,450 ל-1,300 לירות בערך.

הי"ר מ. סרדינס:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת טיאר.

אברהם טיאר (המרכז החפשי):

אדוני השר, הצבעת על מאה אלף מקלטים. האם מדובר במקלטים הנמצאים בדשות האזרחים, או יחד עם המצויים בחנויות?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:
הכוונה לנמצאים בבתי האזרחים.

5. האם נכון הוא כי בשעתו המליצה ועדה, שנתמנתה על-ידי שר המסחר והתעשייה, להתיר יבוא חפשי של בשר קפוא?

6. אם התשובה לשאלה 5 חיובית, מדוע לא בוצעו ההמלצות הנ"ל?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

1-2. טענות הסיטונאים נבדקה, ונמצא כי אחוז השומן נע בין 6.5% לבין האחוז המוסכם בחוים. המשרד אף מתנה בחווי הקנייה של הבשר אחוז שומן מקסימלי של 12%, ורובו המכריע של הבשר מכיל שיעור שומן נמוך הרבה יותר.

3. הבדיקות הראו כי הבשר שנרכש היה מאיכות מעולה.

4. טיב הבשר הקפוא אינו מחייב העלאת מחירו. נהפוך הוא, טיבו המעולה אף מכביד על האבחנה בין בשר קפוא מופשר לבין בשר טרי.

5-6. עניתי על שאלות אלה בדברי תשובתי בדיון על תקציב המשרד, ביום 28 בינואר 1969.

הי"ר מ. סרדינס:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנר. בכל זאת רואה אתה, חבר-הכנסת אבנר, שכדאי לך לשבת ולהקשיב לתשובה לשאלות.

אורי אבנר (העולם הזה—כוח חדש):

איני סבור שלכבוד הוא ליושב-ראש ולכנסת לקיים ישיבה כאשר נמצאים פה שלושה חברי כנסת. יש לי שאלה נוספת, אבל לא אליך.

האם הוועדה, שכבוד השר מינה בעניין זה, מוסמכת גם לדון בענייני המכירים וההמנות של הבשר?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

את תנאי העבודה של הוועדה, במידה שהובאו לידיעתי, קראתי מעל הדוכן הזה והם רשומים ב"דברי הכנסת". אבל ככל שהוועדה תראה צורך להזדקק לשם בירור השאלה, שלמענה התמנתה, או לשם בירור שאלות אחרות, אם הן קשורות בבירור השאלה — זה עניינה להחליט. אין היא מוגבלת בעניין זה.

26. מקלטי הטלוויזיה המצויים בארץ

חבר-הכנסת א. טיאר שאל את שר המסחר והתעשייה ביום ו' בכסלו תשכ"ט (27 בנובמבר 1968):

לאור מגמת הממשלה לייקר את מחירי מקלטי הטלוויזיה המיובאים, אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מה מספר מכשירי הטלוויזיה המצויים כיום בישראל?

2. כמה מהם ביישוב היהודי?

3. כמה מהם ביישוב הערבי שישב בישראל לפני מלחמת ששת הימים?

4. כמה מהם בידי אוכלוסי השטחים המשוחררים?

5. מהי תחזית קניית המקלטים לשנה הקרובה?

6. כמה מהם מיוצרים על-ידי בתי-חרושת ישראליים?

2. האם כבר הושתתה מסירת הזמנות חדשות מטעם מדינות אלה לישראל?
3. אם כן, האם ההשהיה היא בתחום היצוא התעשייתי, בחקלאי או בשניהם?
4. מה אחוז היצוא הישראלי לשתי ארצות אלה, לעומת כלל היצוא מישראל?
5. האם צפויים קשיים גם ביצוא הישראלי לגרמניה?

6. אם כן, אילו ענפים יושפעו מכך במיוחד?
7. מה אחוז היצוא הישראלי לגרמניה לעומת כלל היצוא הישראלי?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

- 1-3. המדיניות הכלכלית בצרפת ובבריטניה תש-מיע על היצוא מישראל כפי שתשפיע על היצוא של מדינות אחרות. עד עתה לא ידוע לנו על קשיים מיוחדים, ואף לא ידוע לנו על השהיית הזמנות.
4. שיעור היצוא לאנגליה ולצרפת בשנת 1968 הגיע ל-16% מכלל היצוא הישראלי.
- 5-7. לא נראה לנו כי צפויים קשיים ביצוא לגרמניה, שהגיע בשנת 1968 ל-8.7% מכלל היצוא הישראלי.

29. שיתוקם של שני מפעלי תעשייה באשקלון

חברת הכנסת ר. צברי שאלה את שר המסחר והתעשייה ביום י"א בכסלו תשכ"ט (2 בדצמבר 1968):

ב"דבר" מיום 26 בנובמבר 1968 הובאה ידיעה האומרת, כי באשקלון משותקים שני מפעלים שבהקמתם הושקעו קרוב לעשרים מיליון ל"י, ואשר היו צריכים לשמש מקור עבודה למאות עובדים ומקור לפיתוח העיר. האחד הוא "מפעל בניית בתים טרומיים", שהוקם על-ידי "כור" בתחום מפעל "יובל גז"; השני הוא "סרן", הנמצא עתה ברשות הבנק לפיתוח התעשייה, ואשר עקב שיתוקו התפור הצוות המקצועי שלו שבהכשרתו הושקעו לא מעט אמצעים.

אי לזאת, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם הידיעה הזאת תואמת את המציאות?
2. אם כן, מה אומר כבוד השר לעשות כדי להפעיל את "מפעל בניית בתים טרומיים", לאור ההתאוששות בממדי העלייה והבנייה לקליטתה ההולכת וגדלה, ונוכח המחסור החמור בעובדי בניין וההחלטות להפסיק עבודות פיתוח ובניין שאינן חיוניות?
3. מה הסיבה שמפעל "סרן" אינו מופעל?
4. מה אומר כבוד השר לעשות כדי שמפעל זה, שהושקע בו למעלה מ-12 מיליון ל"י, ייגאל משמונו וישמש מקור תעסוקה לתושבי אשקלון?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

1. הידיעה בעיקרה נכונה.
2. מתנהלים דיונים על הפעלת מפעל הבנייה לבתים טרומיים, בתחום מפעל "יובל-גז".
3. מפעל "סרן" נסגר מחוסר הזמנות מתאימות.
4. בתקופת המיתון הופעל "סרן" והממשלה התחייבה לכסות את ההפסדים בתקופת ההפעלה. כיום קיים באשקלון מחסור בעובדים, ובמיוחד בעובדים בענף המכתה, ואין הצדקה לקיים מפעל זה בהפסד. לכן נסגר המפעל ועומד למכירה.

27. עליית שכרם של פועלי התעשייה

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר המסחר והתעשייה ביום י"א בכסלו תשכ"ט (2 בדצמבר 1968):

בידיעה שנתפרסמה ב"ידיעות אחרונות" של יום 28 בנובמבר 1968 נמסר, כי דו"ח פנימי של משרד המסחר והתעשייה קובע כי ברבע השני של 1968 עלה השכר הממוצע לפועלי התעשייה.

הנני מבקש לדעת:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?
2. אם היא נכונה — מה שיעורו של הגידול?
3. האם גדלה, בתקופה הנדונה, או לאחר מכן, התפוקה הממוצעת של העובדים בתעשייה?
4. אם גדלה התפוקה — מה שיעורו של הגידול?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

1. הידיעה נכונה. המדובר הוא בסקירה תקופתית שוטפת, שהתבססה בעניין זה על נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
2. ברביעי השני של 1968 גדל השכר היומי הנקוב הממוצע של פועלי התעשייה ב-2.5%, לעומת הרביעי הראשון. מובן שמדובר כאן בשכר יומי ממוצע של כלל פועלי התעשייה.

3-4. בתקופה זו גדלה גם התפוקה הממוצעת ליום עבודה של פועלי התעשייה. ברביעי השני של 1968 גדלה התפוקה הממוצעת ליום עבודה (במחירים קבועים) ב-2%, לעומת הרביעי הראשון, בעוד שהשכר היומי עלה, כאמור, ב-2.5%. ברביעי השלישי גדלה התפוקה הממוצעת ליום עבודה ב-0.8%, ואילו השכר היומי עלה ב-1.3%.

היו"ר מ. סרדינס:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

האם אני למד מניסוח התשובה, כבוד השר, שכבוד השר מוצא בעצמו כי העלאה זו מוצדקת לאור עליית הפריון?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

נתבקשתי למסור אינפורמציה. מקובל בבית הזה, אך לא בכל הפרלמנטים בעולם, ששאלתה היא רק לצורך אינפורמציה. אמרתי: לא בכל הפרלמנטים בעולם, כי בדרך כלל אפשר לקבל מספרים אלה לא מעל הדוכן הזה, לא כאשר הבית מלא או כאשר איננו מלא. לא אמרתי אם מוצדק הדבר או אינו מוצדק. נתבקשתי למסור אינפורמציה ואותה מסרתי.

28. חלקן של צרפת, בריטניה וגרמניה ביצוא

הישראלי

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר המסחר והתעשייה ביום י"א בכסלו תשכ"ט (2 בדצמבר 1968):

בעקבות הצעדים, שעשו ממשלת צרפת ובריטניה על מנת לתקן את מאזן התשלומים שלהן ולהוריד את רמת החיים של אוכלוסיית שתי מדינות אלה, אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם צפויים בתקופה הקרובה קשיים ליצוא הישראלי לצרפת ולבריטניה?

כפי שאמרתי בתשובה לשאלתה הקודמת, התחייבה הממשלה לכסות את ההפסדים התיפעוליים בעת הפעלת המפעל על-ידי הכונסים.

5-6. טרם נמצאו קוונים למפעל.

32. כוונת הממשלה למכור את מניותיה בחברת "אלדא"

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר המסחר והתעשיה ביום י"ב בכסלו תשכ"ט (3 בדצמבר 1968):

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

א. האם נכונה הידיעה שהממשלה מתכוונת למכור את מניותיה בחברת "אלדא"?

ב. אם כן, מה הם תנאי המכירה?

ג. האם מכירה זו תעשה על-ידי מכרז?

ד. מה הן הסיבות למכירת "אלדא"?

שר-המסחר והתעשיה ז. שרף:

א. הממשלה מתכוונת למכור מניותיה בחברת "אלדא".

ב-ג. המכירה נעשית בדרך של מכרז.

ד. חברת "אלדא" נוסדה בשנת 1964 כדי לסלול דרך ליצוא הישראלי לארצות מתפתחות, במיוחד באסיה ובאפריקה. כיום, כאשר גורמים לא-ממשלתיים עלו על דרך זו, והיצוא הישראלי לארצות אלה קנה לו אחיזה — אין עוד הכרח בבעלות ממשלתית בחברה.

33. סיכויי היצוא לבריטניה לאור התקנות הבריטיות החדשות

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר המסחר והתעשיה ביום י"ב בכסלו תשכ"ט (3 בדצמבר 1968):

ממשלת בריטניה נקטה צעדים כדי להכביד על היבוא.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

א. מה יהיו התוצאות לגבינו מהנהגת הפקדון בשיעור של 50% מכל משלוח יבוא לתקופה של 180 יום?

ב. האם ייפגע היצוא הישראלי לבריטניה?

שר-המסחר והתעשיה ז. שרף:

א. חובת הנהגת הפקדון חלה על 20% לערך מכלל יצואנו לבריטניה, דהיינו על 14 מיליון דולר לערך. ממשלת ישראל העמידה ליצואנים של מוצרים אלה אשראי מיוחד, כדי לעזור להם.

ב. עד עתה לא נפגע היצוא הישראלי לבריטניה.

34. היצוא לגרמניה והיבוא ממנה

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר המסחר והתעשיה ביום י"ב בכסלו תשכ"ט (3 בדצמבר 1968):

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

א. מה היה היקף היצוא שלנו לגרמניה?

ב. מה היה היקף היבוא שלנו מארץ זו?

ג. האם כתוצאה ממשבר הפרנק גייצא יותר לגרמניה?

ד. אם כן, בכמה יגדל יצוא זה?

30. הקמת מפעלי תעשיה באזורי האוכלוסיה הערבית

חבר-הכנסת ש. רוזן שאל את שר המסחר והתעשיה ביום י"א בכסלו תשכ"ט (2 בדצמבר 1968):

אודה לכבוד השר אם ישיב על שאלותי הבאות:

1. האם הוקם בשנה האחרונה מפעל תעשיה כלשהו באזורי האוכלוסיה הערבית במדינת ישראל?

2. האם יעודדו יומים ומשקיעים מישראל ומחוץ-לארץ להקים מפעלים למוצרים מוגמרים וחלקי מוצרים באזורי האוכלוסיה הערבית במדינת ישראל, בדומה לעידוד שהוחלט עליו על-ידי ועדת השרים לשטחים המוחזקים?

שר-המסחר והתעשיה ז. שרף:

1. בשנת 1968 הוקמו כמה מפעלים בסיוע משרד המסחר והתעשיה. לדוגמה: חברת "מפיבה" מעפולה מקימה סניף בנצרת לתפירת גרבי סטרץ' ליצוא. כן מור-תבת שם המתפרה הקואופרטיבית ומקומות מאפיה. בעוספיה מקימים סניף של מפעל למפות פלאסטיק ליצוא, וכן מפעל למברשות לציירים ליצוא. בדלית-אל-כרמל הוקם סניף של מפעל "גיבור" לתפירת גרבי סטרץ' ליצוא.

בתיכנון נמצא מספר מפעלים גדול למדי.

2. לעידוד יומים ומשקיעים, אשר יקימו מפעלי תעשיה באזורי האוכלוסיה הערבית, ניתנים התמריצים הקיימים להשקעות בתעשיה בישראל, בהתאם לחוק לעידוד השקעות הון. תמריצים אלה עולים על התמריצים הניתנים בשטחים המוחזקים.

31. סגירת בית-החרושת "סרן" באשקלון

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר המסחר והתעשיה ביום י"ב בכסלו תשכ"ט (3 בדצמבר 1968):

בקשר לסגירת מפעל "סרן" באשקלון הגני מבקש מכבוד השר להשיבני:

1. כמה זמן סגור המפעל?

2. מה גרם לסגירתו?

3. כמה פועלים העסיק בתקופת הייצור ומה היה מחזור מכירותיו?

4. כמה הושקע בו מקורות ממלכתיות?

5. היש מעוניינים ברכישת "סרן"?

6. אם כן, מדוע אינו נמכר?

שר-המסחר והתעשיה ז. שרף:

1-2. מפעל "סרן" סגור מאז מאי 1968, מהעדר הזמנות מתאימות.

3. כאשר הופעל על ידי כונסי נכסים, מאוגוסט 1967 עד מאי 1968, הועסקו בו כ-140 עובדים, ומחזור המכירות מן הייצור הגיע ל-7 מיליון לירות.

4. מפעל "סרן" קיבל הלוואה מקרן קולי בסך 3 מיליון לירות, מתוכם 1.5 מיליון לירות בערבות הבנק לפיתוח התעשיה. כן קיבל המפעל הלוואה ישירה מן הבנק לפיתוח התעשיה בסך חצי מיליון לירות. כן נתן הבנק ערבות למפעל בסכום של 1.5 מיליון לירות, באחריות האוצר. יתרת החוב של המפעל ביום מינוי כונסי הנכסים היתה 5.3 מיליון לירות, מתוכם 3.8 מיליון לירות לבנק לפיתוח התעשיה (בכלל זה הערבות).

3. יבוא הביצים והטיפול עד למכירה לסיטונאים עלה לאוצר המדינה כ-5 מיליון ל"י. ההוצאה לביצים מקומיות מן הסוגים המקבילים מגיעה ל-4 מיליון ל"י. דהיינו, הגרעון שנגרם לממשלה מגיע למיליון ל"י לערך.
4. ההוצאה במטבע חוץ הגיעה, בקירוב, ל-1,400,000 דולר סיי"פ. לעומת זאת נגרם חסכון, כמובן קטן, במטבע-חוץ הדרוש ליבוא מספוא.

37. תכנית להקמת מפעל לזיקוק סוכר חום

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינג שאלה את שר המס' חר והתעשייה ביום כ"ו בכסלו תשכ"ט (17 בדצמבר 1968):

נמסר לי שביט החרושה לסוכר "סוגת" שבקרית-גת הגיש תכנית לזיקוק סוכר חום, שיובא לישראל במקום הסוכר הלבן המיובא, דבר שיבטיח תעסוקה קבועה ופרודוקטיבית לכמה עשרות עובדים בקרית-גת בעונה המתה.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם הוגשה תכנית כזאת על-ידי הנהלת בית-החרושה "סוגת" לאישורו של משרד המסחר והתעשייה?
2. אם כן, האושרה התכנית מבחינה עקרונית?
3. אם לא, מה הסיבות לכך?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

הנהלת מפעל "סוגת" בקרית-גת הגישה למשרד תכנית מפורטת להקמת מפעל לזיקוק סוכר חום. התכנית נמצאת בבדיקה.

38. הרכב המועצה הישראלית לצרכנות

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינג שאלה את שר המס' חר והתעשייה ביום כ"ו בכסלו תשכ"ט (17 בדצמבר 1968):

במועצה הישראלית לצרכנות, שמונתה על-ידי שר המסחר והתעשייה, לא נכללו הפעם נציגים של שני אירגוני הצרכנים הקיימים, כפי שהיה במועצה הקודמת.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. מה הסיבות לכך?
2. האם ייבדק שנית עניין צירופם של נציגי אירגוני הצרכנים למועצה הישראלית לצרכנות?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

למועצה הישראלית לצרכנות נתמנו אנשי ציבור מחוגים שונים על בסיס אישי, ולא כנציגי אירגונים. שישה מבין חברי המועצה הם חברי אירגוני הצרכנים.

39-40. יצוא מוצרים של תעשיית פרי ההדר

חברת הכנסת א. טיאר שאל את שר המסחר והתעשייה ביום ב' בטבת תשכ"ט (23 בדצמבר 1968):

1. מה היה שיעור היצוא בדולרים של תעשיית פרי ההדר בשנה האחרונה?
2. מה מספר המפעלים המשווקים פרי הדר לחוץ-לארץ?
3. מה האמצעים שעומד משרד המסחר והתעשייה לנקוט כדי להגביר את יעילות השייוק?

חברת הכנסת י. תמיר שאל את שר המסחר והתעשייה ביום י"ב בטבת תשכ"ט (2 בינואר 1969):

במדינה מייצרים 28 מפעלים את מוצרי הלואי של

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

א. היצוא מישראל לגרמניה הסתכם בשנת 1968 ב-56 מיליון דולר.

ב. היבוא מגרמניה לישראל הסתכם בשנת 1968 ב-110 מיליון דולר.

ג-ד. אנו מעריכים שהיצוא לגרמניה יגדל, אך אין ביכולתו של שום אדם לחזות את היקפו הצפוי.

35. פיקוח על המחירים באילת

חברת הכנסת מ. גז שאלה את שר המסחר והתעשייה ביום י"ג בכסלו תשכ"ט (4 בדצמבר 1968):

בבוקרי באילת שמעתי מאנשי המועצה המקומית טענות על כי רמת המחירים באילת גבוהה מאשר ביתר חלקי הארץ, וזה אמור ביחס לדברי לבוש, צרכי מזון, נעליים וצרכי יום יום בכללם.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם יש אמת בטענות אלה?
2. האם קיים פיקוח על המחירים באילת?
3. האם קיימת אפשרות להוריד את המחירים באילת או להשוותם למחירים ביתר חלקי הארץ?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

1. רמת המחירים של מוצרים כגון מוצרי מזון, דברי לבוש והנעלה ומוצרי צריכה יום-יומיים, דומה באילת לרמת המחירים ביתר חלקי הארץ. מחירי הדיהוט גבוהים יותר בגלל הוצאות ההובלה.

2. קיים מעקב ופיקוח אחר המחירים באילת, כפי שקיים ביתר חלקי הארץ.

3. כדי למנוע התייקרות של מוצרי מזון חיוניים הנשלחים לאילת, משולמת מקופת המדינה תמיכה לדמי ההובלה.

עלי לציין כי לרמת המחירים הנהוגים בצרכנות וב"המסביב לצרכן" יש השפעה חיובית על כלל המחירים באילת.

36. פריטים על יבוא ביצים

חברת הכנסת ש. שורש שאל את שר המסחר והתעשייה ביום י"ח בכסלו תשכ"ט (9 בדצמבר 1968):

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. מהי כמות הביצים מחוץ-לארץ שהובאה לארץ בחודשים האחרונים?
2. בכמה יקר יותר מחיר ביצת היבוא ממחיר הביצתה מן הייצור המקומי?
3. מה סכום הגרעון שנגרם לממשלה על-ידי יבוא זה?
4. מה היה סכום מטבע-החוץ שהוצא ליבוא זה?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

1. כמות הביצים שיובאה בחודשים ספטמבר-דצמבר 1968 מגיעה ל-34 מיליון ל"י. הצורך ביבוא זה נתעורר מכיוון שמשק הלול המקומי לא סיפק את הביקוש. משרד החקלאות פנה למשרד המסחר והתעשייה וביקש לייבא את הכמות החסרה.

2. המחירים לצרכן של ביצי היבוא זהים למחירי הביצים מן הלול המקומי.

הביא בעקבותיו מדיניות של צנע וצימצום קשרי המס-
חר אשר עלול ליצור קשיים ולפגוע ביצוא הישראלי
לאנגליה, לצרפת ולמדינות אחרות באירופה.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב על שאלותי:

1. מה היה היקף היצוא והיבוא של ישראל בשנת
1967/68 למדינות אנגליה וצרפת ומהן?

2. מה היה היקף היצוא והיבוא של ישראל במח-
צית שנת הכספים 1968/69 לאנגליה ולצרפת ומהן?

3. היש תחזית בכמה יסתכם או ייפגע היצוא
הישראלי כתוצאה ממדיניות הצנע וצימצום היבוא לאנ-
גליה ולצרפת במחצית השנייה של שנת 1968/69?

4. מה עושה משרד המסחר והתעשייה כדי לצמצם
במידת האפשר את היקף הנזק ליצוא הישראלי כתוצאה
ממשבר זה?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

1-2. היקף היבוא מצרפת לישראל הגיע בשנת
1968 ל-54 מיליון דולר, ואילו היצוא מישראל לצרפת
הגיע בשנה זו כמעט ל-31 מיליון דולר.

היקף היבוא מאנגליה לישראל הגיע בשנת 1968
ל-192.5 מיליון דולר, ואילו היצוא מישראל לאנגליה
הגיע בשנה זו ל-70.5 מיליון דולר.

3-4. אין תחזית לגבי העתיד. אין עדיין פגיעה
ביצוא, ואנו מקווים שלא תהיה פגיעה גם בעתיד.

43. **אמצעים כלפי המפעלים המאושרים שאינם עומדים
בהתחייבויות היצוא שלהם**

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר המסחר והתעשייה
ביום י"ב בטבת תשכ"ט (2 בינואר 1969):

הנני מתכבד לשאול את כבוד השר:

אילו אמצעים ינקוט משרד המסחר והתעשייה כלפי
מפעלים מאושרים אשר אינם ממלאים את התחייבות
היצוא שלהם?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

למפעלים מאושרים, שאינם עומדים בהתחייבויות
היצוא שלהם, רשאית מינהלת מרכז ההשקעות לבטל את
כתב האישור. עד עתה בוטלו 70 אישורים.

44. **קשרי סחר בין ישראל וצרפת**

בשנת 1968

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר המסחר והתעשייה
ביום י"ב בטבת תשכ"ט (2 בינואר 1969):

סופר נתון "מעריב" בצרפת מוסר בידיעה מיום
25 בדצמבר 1968, שקניות ישראל בצרפת גדלו בשנת
1968.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?

2. אם כן, מה היה שיעור הגידול ביבוא הישראלי
מצרפת בשנת 1968?

3. מה היו סעיפי היבוא הישראלי מצרפת בשנת
1968, לפי סוגי הסחורות?

4. מה היה שיעור היצוא הישראלי לצרפת בשנת
1968?

5. האם חל גידול ביצוא הישראלי לצרפת בשנה
זו לעומת שנת 1967?

פרי הדר. יש יסוד להניח שמספר מפעלים כזה גורם
לתופעות מסוימות שהן בלתי-רצויות לחרושת ההדרים,
ליצוא המוצרים ולעמידה בהתחייבות הבין-לאומית.

בקשר לכך יואיל נא השר להשיבני:

מה הן תכניות הממשלה ליעיל ולשפר את הייצור
ולהתאימו לצרכי משק ההדרים הישראלי ולצרכי השווקים
בחוץ-לארץ?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

יצוא מוצרי הדר בשנת 1968 הגיע ל-30 מיליון
דולר בקירוב.

מספר המפעלים הוא 26, אולם השיווק בחוץ-
לארץ נעשה באמצעות שישה יצואנים מורשים בלבד.
ייעול הייצור ושיפור השיווק של מוצרים אלה אינם
תלויים בממשלה אלא ביצרנים ובמשווקים, אם כי הממ-
שלה מסייעת להם בעניין זה. הוקמה מועצה המאגדת
את היצרנים, שאחת ממטרותיה ליעיל את השיווק.
המשרד יום חקיקת חוק בדבר מועצה לייצור ושיווק
של מוצרי פירות וירקות, אשר יובא בזמן הקרוב לכנסת.

דרך עיקרית ליעול הייצור בענף מוצרי הדרים היא
דרך של מיוגים. הפיצול הרב בייצור הוא בעוכרינו. כבר
נעשו מיוגים אחדים, ואנו מקווים שגם בעתיד יהיו
מיוגים כאלה.

41. **התחייבויות יצוא של המפעלים המאושרים**

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר המסחר והתעשייה
ביום י"א בטבת תשכ"ט (1 בינואר 1969):

נתון "הארץ" מיום 25 בדצמבר 1968 מוסר
שבדיקת היצוא של מפעלים מאושרים הראתה, כי חלק
ניכר מהם אינו עומד בהתחייבויות היצוא שלו.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מה מספר המפעלים שסווגו כמפעלים מאו-
שרים?

2. מה מספר המפעלים שעמדו בהתחייבויות היצוא
שלהם?

3. מה האמצעים שנוקט משרד המסחר והתעשייה
כדי לעזור למפעלים מאושרים לעמוד בהתחייבויות היצוא
שלהם?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

1. מאז קיום החוק לעידוד השקעות הון ניתנו
כ-2,670 אישורים למפעלים חדשים ו-1,350 אישורים
להרחבות מפעלים.

2. עד ראשית 1967 נעשתה בדיקת התחייבויות
היצוא על-ידי רשות המס בעת הענקת ההטבות.
מ-1967 הוחל בבדיקת האישורים ב"מרכז ההשקעות".
עד עתה בוטלו 70 אישורים.

3. משרד המסחר והתעשייה מעמיד את הכלים
לעידוד היצוא לרשות כל המפעלים, ללא הבדל אם הם
מפעלים מאושרים או לא.

42. **השפעת מדיניות הצנע שבאנגליה ובצרפת על
הסחר הישראלי**

חבר-הכנסת מ. ידיד שאל את שר המסחר והתעשייה
ביום י"ב בטבת תשכ"ט (2 בינואר 1969):

המשבר הכספי, שפקד לאחרונה מדינות באירופה,

בהתחשב במצב התעסוקה החמור בחצור, הגני לשאול את כבוד השר:

מה עושה משרד המסחר והתעשייה כדי למנוע סגירת המפעל הנ"ל?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

מפעל "סריגת חצור" נתון בקשיים כספיים. משרד המסחר והתעשייה סייע למועצת הפועלים בהפעלת המפעל בחודשיים האחרונים. נעשים מאמצים להסדיר המשך ההפעלה ולמצוא למפעל בעלים חדשים.

47. משא-ומתן על מכירת חלקה של הממשלה במפעלי רוגוזין באשדוד

חברי-הכנסת א. שוסטק שאל את שר המסחר והתעשייה ביום י"ז בטבת תשכ"ט (7 בינואר 1969):

ידיעה בעתון "הארץ" מיום 1 בינואר 1969 מוסרת על מגעים המתנהלים בין הממשלה ובין קבוצת משקיעים מבריטניה בדבר מכירת רוב המניות של הממשלה במפעלי רוגוזין באשדוד.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?

2. אם כן, מה אחוז המניות של המפעל המצוי בידי הממשלה?

3. מה הגורמים שהביאו לידי ההחלטה למכור את מניות הממשלה במפעלי רוגוזין בשעה זו דווקא?

4. מה היו רווחי הממשלה ממניותיה שבמפעל רוגוזין בשנה האחרונה?

5. מה הסכום המוצע תמורת מכירת מניות הממשלה במפעל?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

1. הידיעה נכונה.

2. 70%.

3. ההחלטה למכור את המפעל של רוגוזין איננה חדשה. הוחלט למכור את המפעל רק לגורם בין-לאומי בעל ידע ונסיון. לאחרונה נוצרו קשרים עם גורמים כאלה במסגרת מגעים שהיו בעקבות הוועידה הכלכלית. מלבד ההצעה המוכרת בשאלתה קיימות גם הצעות אחרות.

4. הרווח של המפעל, לאחר ניכוי המס, הגיע בשנת 1967/68 לסך 275,000 ל"י. החברה לא חילקה דיבידנד לבעלי מניותיה.

5. זו אינפורמציה מסחרית מובהקת, שאינה יכולה להימסר בתשובה לשאלתה.

48. גידול ביצוא היהלומים

חברי-הכנסת א. שוסטק שאל את שר המסחר והתעשייה ביום י"ז בטבת תשכ"ט (7 בינואר 1969):

ידיעה בעתון "הארץ", מיום 1 בינואר 1969, מוסרת על גידול ביצוא היהלומים בשנה האחרונה.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?

2. אם כן, בכמה מסתכם גידול זה?

3. מה מספר הפועלים המועסקים בענף היהלום-מים בארץ?

4. מה הן התחזיות לגבי היצוא בענף היהלומים בשנה הקרובה?

6. מה היבוא הישראלי הצפוי מצרפת בשנת 1969?

7. מה היצוא הישראלי הצפוי לצרפת בשנת 1969?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

1-2. היבוא מצרפת לישראל הגיע בשנת 1968 ל-54.1 מיליון דולר, לעומת 32.7 מיליון דולר בשנת 1967 ו-34.2 מיליון דולר בשנת 1966.

3. הסעיפים העיקריים הם: דגנים, כימיקלים, מוצרי טקסטיל והלבשה, מתכות — ובמיוחד ברזל ופלדה — מכונות וציוד חשמלי, כלי רכב וחלקיהם.

4-5. היצוא הישראלי לצרפת בשנת 1968 הגיע ל-30.7 מיליון דולר, לעומת 23.7 מיליון דולר בשנת 1967 ו-18.9 מיליון דולר בשנת 1966.

6-7. כפי שאמרת בתשובה לשאלתה קודמת, אין משמעות לקביעת תחזיות יבוא ויצוא לפי הארצות השונות, אפשר לדבר רק על סיכויי יבוא ויצוא בכללותם.

45. טיפוח תודעת הייצור הישראלי בקרב הציבור

חברי-הכנסת י. תמיר שאל את שר המסחר והתעשייה ביום ט"ו בטבת תשכ"ט (5 בינואר 1969):

עם תחילת שנת 1969 תגבר התחרות החוץ של מוצרים תעשייתיים לרגל החשיפה הנוספת.

מצב זה מעמיד את תוצרת ישראל על סף עידן חדש. הצרכן הישראלי חייב לדעת את חובתו לתוצרת הארץ ולטיבה העומד בהתחרות עם תוצרת חוץ.

היום פורסם בעתונות פירסום מטעם תעשיין יחיד — מר אדוארד שורץ, מרחוב הברזל 10 בתל-אביב —, ובו תיאור נאות של המצב וקריאה לטיפוח תודעת המוצר הישראלי תוך ציון שמשרד המסחר והתעשייה הוזינה משימה זו.

בקשר לכך אבקש את השר להשיבני:

מה עושה משרד המסחר והתעשייה לטיפוח תודעת הייצור הישראלי והחדרת צריכתו בקרב הציבור?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

התאחדות בעלי התעשייה בישראל עורכת כעת מיבצע "כחול לבן" לקידום תוצרת ישראל. משרד המסחר והתעשייה מממן פעולה זו. תכליתו של מיבצע זה היא להחזיר לתודעת הציבור את הישגיה ויכולתה של התעשייה הישראלית לספק את המוצרים הדרושים באיכות טובה, בעיצוב ובאריזה הולמים ובמחיר סביר.

אני מנצל הזדמנות זו, כמו כמה הזדמנויות דומות, כדי לחזור ולומר לכל אזרח כי כל מוצר שאפשר לקנותו מתוצרת ישראל — אין לקנותו מתוצרת חוץ.

46. מצבו הכספי הקשה של בית-החרושת "סריגת חצור"

חברי-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר המסחר והתעשייה ביום י"ז בטבת תשכ"ט (7 בינואר 1969):

כפי שנתפרסם בעתונות, בית-החרושת "סריגת חצור" בחצור הגלילית, המעסיק כ-100 עובדים, עומד להיסגר. מועצת הפועלים במקום, שהייתה בחודשים האחרונים אחראית לניהול המפעל, עומדת להסיר מעצמה את האחריות לניהול מפעל זה.

ההחלטה בדבר החשיפה נתקבלה בוועדה ציבורית, שמתתפים בה נציגי התעשיה, המסחר, הצרכנות, החקלאות וכו'.

נציגי משרד החקלאות הסכימו לחשיפת מוצרי עגבניות. לעומת זאת עירערו על חשיפת הסרדינים. הוחלט, לאחר דיון בעירעורם, לדחות את חשיפת הסרדינים לשנה אחת.

51. חשיפת זיתי מאכל ליבוא

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר המסחר והתעשיה ביום י"ח בטבת תשכ"ט (8 בינואר 1969):

בעתונות פורסם שהוחלט על חשיפת יבוא זיתים למאכל, על אף התנגדותם של נציגי משרד החקלאות והמרכז החקלאי.

נוכת העובדה שחשיפה זו תפגע בחקלאים בעמק בית-שאן, שגידול הזיתים הוא אחד ממקורות ההכנסה החשובים שלהם, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. מה הם היתרונות למשק מחשיפת זיתים למאכל?

2. האם החשיפה של זיתי מאכל תפגע בחקלאי ישראל בכלל ובמתיישבי עמק בית-שאן בפרט?

3. האם נוכח התנגדותם של נציגי החקלאים תיבדק שוב הבעיה?

שר המסחר והתעשיה ז. שרף:

1. המעבר מהגנה מינהלית להגנה פסקלית על הייצור המקומי מהווה, זה שנים, חלק ממדיניות הכלכלית של הממשלה. קיומה של הגנה פסקלית הוא המצב הרגיל והמובן.

2. לייצור המקומי של שימורי זיתים נקבע מכס מגן גבוה — 1.2 ל"י לק"ג ברוטו + 15% מכס על המחיר ס"פ. הייצור המקומי עשוי לעמוד בהתחרות עם היבוא, בהתחשב במכס-המגן הגבוה, בתנאי שהיצרנים המקומיים ישקדו על מוצר נאות באיכותו, באריזתו ובמחירו.

3. ביצוע החשיפה עובד עד לשמיעת עירעורם של מגדלי הזיתים.

52. ידיעה בעתונות על חשיפת סרדינים ליבוא

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר המסחר והתעשיה ביום י"ח בטבת תשכ"ט (8 בינואר 1969):

בעתונות פורסם שהוחלט על חשיפת יבוא של סרדינים על אף התנגדותם של נציגי משרד החקלאות והמרכז החקלאי.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם הפירסום בעתונות תואם את המציאות?

2. האם חשיפת יבוא של סרדינים תפגע בתעסוקתם של דיירים ישראלים?

3. אם כן, מה הם היתרונות למשק מחשיפת יבוא סרדינים?

4. האם נוכח התנגדותם של החקלאים תיבדק שנית הבעיה?

שר המסחר והתעשיה ז. שרף:

1-2. יצוא היהלומים (נטו) בשנת 1968 הסתכם בקרוב ל-195 מיליון דולר, לעומת קרוב ל-160 מיליון דולר בשנת 1967, — גידול של 23.3%.

3. מספר המועסקים בענף היהלומים מגיע ל-9,800 עובדים, ועוד כ-700-800 עובדים העוסקים בתיווך, במסחר ושיווק, במינהל וכו'.

4. אנו מצפים כי בשנת 1969 יימשך הגידול ביצוא. בתקציב הלאומי, שהוגש לכנסת, נאמד יצוא היהלומים בשנת 1969 ב-210 מיליון דולר.

49. כמות הסרדינים מן הכנרת, שהוסכם על קליטתה בייצור שימורי דגים

חברת הכנסת ד. לוי שאלה את שר המסחר והתעשיה ביום י"ז בטבת תשכ"ט (7 בינואר 1969):

התעשיה התחייבה לקלוט 750 טון סרדינים מן הכנרת.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

א. הנכונה הידיעה שהתעשיה אינה יכולה לעמוד בהסכם זה?

ב. אם כן, האם יעשה משרד המסחר והתעשיה לפיצוי הדיירים העשויים להיפגע מהפרת ההסכם?

שר המסחר והתעשיה ז. שרף:

א. למשרד המסחר והתעשיה ידוע כי המפעלים העוסקים בייצור שימורי דגים התחייבו לקלוט 570 טון סרדינים מן הכנרת. נציגי המפעלים חושבים כי המפעלים שלהם יקלטו את הכמות המוסכמת.

ב. אין שום אפשרות לפצות את הדיירים על חוסר אפשרות של מפעלים לקלוט סרדינים, ומשלם המסים אינו צריך להשתתף בעיסקה זו.

50. חשיפת סרדינים ומוצרי עגבניות ליבוא

חברת הכנסת א. תלמי שאלה את שר המסחר והתעשיה ביום י"ז בטבת תשכ"ט (7 בינואר 1969):

ב"על המשמר" מן היום נמסר, כי משרד המסחר והתעשיה הוציא הוראה לחשיפת סרדינים ועגבניות ליבוא בניגוד להצעותיהם של נציגי משרד החקלאות ונציגי החקלאים.

חשיפת הסרדינים ליבוא מחוץ-לארץ עלולה להביא לידי חיסול ענף זה בדיג הישראלי, ואילו חשיפת עגבניות ליבוא תפגע במדיניות משרד החקלאות להרחבת ייצור עגבניות לתעשיה לצורך יצוא.

אבקש מכבוד השר להשיבני:

1. מה היו הנימוקים לחשיפת שני ענפים אלה?

2. האם נעשתה החשיפה תוך התייעצות עם הנוגעים בדבר?

שר המסחר והתעשיה ז. שרף:

1. חשיפת מוצרי עגבניות — ולא עגבניות — ושימורי דגים נעשתה במסגרת מדיניות הכלכלית של הממשלה. החשיפה נעשתה תוך קביעת מכס מגן גבוה ומספיק להגנה.

2. בדיונים בעניין חשיפת מוצרים אלה הופיעו נציגי היצרנים והשתתף בהם נציג משרד החקלאות.

55. האמברגו הצרפתי והתפתחותו של המפעל "מנועי בית-שמש"

חבר-הכנסת ש. לורנץ שאל את שר המסחר והתעשייה
ביום כ"ה בטבת תשכ"ט (15 בינואר 1969):

1. האם תשפיע הטלת האמברגו על-ידי נשיא צרפת על מפעל "טורמובקה ישראל" לייצור מנוע סילון בבית-שמש?
2. אם כן, באיזה כיוון?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

לא נראה לנו שהאמברגו הצרפתי ישפיע השפעה מהותית על התפתחותו של מפעל "מנועי בית-שמש".

56. נתונים סטטיסטיים על הקיוסקים והסטייקיות

חבר-הכנסת א. טיאר שאל את שר המסחר והתעשייה
ביום כ"ה בטבת תשכ"ט (15 בינואר 1969):

לאור המספר ההולך וגדל של דוכנים למכירת סטייקים ברחובות הערים הגדולות, הנני לשאול את כבוד השר:

1. מה מספר הקיוסקים והדוכנים לסטייקים הפועלים בארץ?
2. מה הן התקנות לשמירת הנקיון ומניעת ריחות בלתי-נעימים מדוכנים אלו?
3. מה מספר המפרגסים המתקיימים מענף זה?
4. מה מספר המועסקים הכללי בקיוסקים ובדוכנים המכירה השונים?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

לשאלות 1, 3, 4: על-פי המיפקד של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שהוכן לפי הזמנת משרד המסחר והתעשייה, היו בשנת 1967/68 כ-1,620 קיוסקים וכ-115 סטייקיות. מספר המועסקים בקיוסקים היה כ-2,300, ומספר המועסקים בסטייקיות כ-380.

לשאלה 2: משרד הבריאות, הממונה על התחום הזה, התקין תקנות בדבר "תנאים מיוחדים (סניטריים) לבתי אוכל", על-פי פקודת המלאכות והתעשיות.

57. השתתפות בתערוכות ובידורים בחוץ-לארץ

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר המסחר והתעשייה
ביום כ"ה בטבת תשכ"ט (15 בינואר 1969):

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. מה הן תכניות ההשתתפות בתערוכות ובידורים בחוץ-לארץ, כפי שתוכננה החברה הישראלית לתערוכות וירידים לשנת 1969?
2. בכמה ירידים ותערוכות השתתפנו בשנה החולפת?
3. אם חלה ירידה במספר ההשתתפויות, מה הסיבה לכך?
4. האם משרד המסחר והתעשייה מעודד השתתפויות יתר בתערוכות ובידורים בין-לאומיים מטעמים פוליטיים?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

1. החברה לתערוכות וירידים מתכננת לשנת 1969 השתתפות ב-24 תערוכות וירידים.

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

ראי התשובה שהשיבתי זה עתה על שאלתה של חברת-הכנסת תלמי באותו נושא.

58. הקמת מפעל בתחום האלקטרוניקה הרפואית ליד מכון וייצמן

חבר-הכנסת א. טיאר שאל את שר המסחר והתעשייה
ביום י"ט בטבת תשכ"ט (9 בינואר 1969):

בעתון "מעריב" מיום 2 בינואר 1969 מתפרסמת ידיעה על הקמתם הקרובה של שני מפעלי תעשייה בתחום האלקטרוניקה הרפואית ליד מכון וייצמן.

הנני לשאול את כבוד השר:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן, האם משתתפת הממשלה במימון הקמת המפעלים?
3. אם כן, מה שיעור השתתפותה במימון המפעלים?
4. מה מספר המועסקים הצפויים במפעלים הללו?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

1. עומד לקום מפעל אחד — ולא שניים — בתחום האלקטרוניקה הרפואית, ליד מכון וייצמן.

2-3. המפעל קיבל מעמד של מפעל מאושר, ולפי זה זכאי להטבות הקבועות בחוק לעידוד השקעות הון. המפעל יקבל איפוא מענק, אשר יגיע במקרה זה ל-20% מכלל ההשקעה הקבועה בציוו, שהיא כ-155,000 ל"י. כן יקבל המפעל הלוואות בתנאים המקובלים.

4. לפי הצפוי יגיע מספר המועסקים במפעל ל-10-12 איש.

54. יצוא התוצרת התעשייתית מיהודה ומשומרון

חבר-הכנסת א. טיאר שאל את שר המסחר והתעשייה
ביום י"ט בטבת תשכ"ט (9 בינואר 1969):

נמסר בעתונות על גאות ללא תקדים בתעשייה בשומרון וביהודה.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מה הם יעדי היצוא של התוצרת התעשייתית מיהודה ומשומרון?
2. איזה אחוז מן התוצרת התעשייתית ביהודה ובשומרון משווק לירדן?
3. מה האמצעים שנוקט משרד המסחר והתעשייה לעידוד היצוא מן השטחים המשוחררים לארצות אחרות?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

1. התוצרת התעשייתית של יהודה ושומרון מיוצאת לארצות-הברית, ארצות אירופה וירדן.
2. שיעור היצוא לירדן שונה, בהתאם למוצר. מוצרי הטקסטיל מיועדים בעיקר לצריכה המקומית. לגבי שאר המוצרים נע שיעור היצוא לירדן בין 60% ל-80% מכלל הייצור.
3. האמצעים העיקריים הנוקטים אינם שונים מן העזרה ליצואנים בתוך מדינת ישראל.

2. בשנה החולפת השתתפה החברה ב-24 תערוכות וירידים.

3. לא חל שינוי במספר האירועים שהשתתפה בהם החברה, אולם לשנה הקרובה שמה החברה דגש חזק יותר בהשתתפות בתערוכות ענפיות מאשר כלליות.

4. השיקול העיקרי בקביעת ההשתתפות בתערוכות וירידים הוא השיקול הכלכלי והמסחרי. קיים, כמובן, גם שיקול מדיני, ולכן משתתף בהנהלת החברה לתערוכות וירידים גם נציג משרד החוץ.

58. צימצום סמכויותיה של לשכת חיפה על-ידי משרד המסחר והתעשייה

חבר-הכנסת א. לין שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ"ו בטבת תשכ"ט (16 בינואר 1969):

בעתון "הארץ" מיום 9 בינואר 1969 מופיעה כתבה על כך שמשרד המסחר והתעשייה צימצם את סמכויות הלשכה בחיפה. נאמר בכתבה כי צימצום זה גרם נזק לפיתוח התעשייה בצפון הארץ, ומקשה על התעשיינים והיבואנים לפנות למשרד המסחר והתעשייה בבעיותיהם. שאלותי הן:

1. האם אמנם צומצמו סמכויות הלשכה בחיפה?
2. אם נכונה ידיעה זו, מה הסיבות המסבירות מדיניות זו?
3. האם נערכו התייעצויות בין הנהלת המשרד לבין מוסדות מוניציפליים ואחרים בצפון הארץ לפני קבלת ההחלטה בדבר צימצום סמכויות הלשכה בחיפה?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:
השאלתה דומה לדברים שאמר חבר-הכנסת לין בוויכוח על התקציב, ואין לי מה להוסיף על מה שעניתי אז.

59. היקף הסחר עם צרפת לאחר הטלת האמברגו

חבר-הכנסת ש. לורנץ שאל את שר המסחר והתעשייה ביום כ"ו בטבת תשכ"ט (16 בינואר 1969):

1. מה הסכום הכללי בדולרים של היצוא שלנו לצרפת והיבוא מצרפת לישראל?
2. האם אחרי האמברגו תושפע מדיניות הסחר שלנו עם צרפת?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:
1. ראה התשובה שהשיבותי היום על שאלתה של חבר-הכנסת ידי בעניין זה.
2. הסחר בין ישראל לצרפת מתנהל באורח סדיר לחלוטין.

60. העסקת מרת מלכה כץ במשרד המסחר והתעשייה על-פי חוזה מיוחד

חבר-הכנסת מ. ידי שאל את שר המסחר והתעשייה ביום א' בשבט תשכ"ט (20 בינואר 1969):

עובדת משרד, הגברת מלכה כץ, הגיעה ב-31 בדצמבר 1968 לגימלאות ואושרה לה פנסיה מוגדלת בתוספת 7%.
בשנים האחרונות שובצה בתפקיד עוזר לענייני שמים וסבון. בתקן משנת 1968/69 בוטל תפקידה,

והיא הוסיפה לקבל את משכורתה מתקציב בלתי-משוברים.

לאחר שצריכה היתה לצאת לגימלאות בגלל גילה, ולמרות ביטול המשרה, בה שירתה, אושר עתה המשך העסקתה לתקופה של שנה בחצי משרה, על-פי חוזה מיוחד, בתפקיד שבוטל בתקן.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. האם נכון כי משרתה של הגברת כץ בוטלה בשנת התקציב 1968/69?

2. לכמה עובדים במשרד, שהגיעו לגיל הגימלאות, הוצע להמשיך להעסיקם על-פי חוזה מיוחד, ובאילו תפקידים?

3. האם נכון שלמספר עובדים, שטרם הגיעו לגיל הפנסיה, הוצע לצאת לגימלאות בגלל ביטול המשרה, בה שירתו?

4. מה המקצועיות המיוחדת והחיונית של מרת כץ, המצדיקה את העסקתה למרות ביטול משרתה ומעבר לגיל הפנסיה שלה?

5. האם ידוע לכבוד השר כי הגברת כץ היא עסקנית פעילה של מפלגת העבודה בתוך כתלי המשרד?

6. האם ידוע לכבוד השר כי הגברת כץ ריכזה את מיפקד מפלגת העבודה בין פקדי המשרד?

7. האם ידוע לכבוד השר כי המיפקד המפלגתי הנ"ל בוצע בין כתלי המשרד ובשעות העבודה של המשרד?

8. אילו צעדים אומר השר לנקוט כדי למנוע תופעות כאלה בעתיד?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:
1. כן.

2. 8 עובדים שהגיעו לגימלאות מועסקים כיום ביחידות שונות במשרד על-פי חוזה מיוחד.

3. נכון הוא כי הוצע למספר עובדים המתקדמים לגיל הפרישה לצאת לגימלאות, כאשר סבר המשרד כי טובת השירות מחייבת זאת.

4. הגברת כץ התמחתה בטיפול בנושאי השמנים, הכוספאות, המדריגה וכו', לרבות חלוקת חמרי גלם מיבוא ממשלתי למפעלים העוסקים בכך. שיקול זה גינע את הנהלת המשרד להעסיק את הגברת כץ על-פי חוזה לתקופה מוגבלת בחצי משרה, במגמה לסיים כמה פעולות בתחום זה שהוחל בהן בשעתן.

5-8. קיימות הוראות ברורות בתקשי"ר בנוגע לפעילות מפלגתית במשרדי הממשלה, ומשרד המסחר והתעשייה נוהג לפיהן.

61. הפחתת המכס על מוצרים שונים ורמת מחיריהם

חבר-הכנסת ש. ארבל-אלמוליו שאלה את שר המסחר והתעשייה ביום ב' בשבט תשכ"ט (21 בינואר 1969):

ביום 31 בדצמבר 1968 נכנסו לתקפם הצווים להפחתת המכס של 600 מוצרים מיובאים, דבר המחייב הפחתת המחירים של מוצרים אלה לצרכנים.

רצוני לשאול את כבוד השר:

לשאלה 2: כ-5% מכלל יבוא הסחורות.
לשאלה 4: נתון זה אינו לפירסום.

64. זכויות העדפה של חברת "מוטורולה"

חברת הכנסת א. שוסטק שאל את שר המסחר והתעשייה ביום ג' בשבט תשכ"ט (22 בינואר 1969):

פרקליט חברת "ג'נרל טלפון", מן הגדולות בעולם, השותפת בחברת "תדיראן", קובלים על ההעדפות הניתנות לחברת "מוטורולה" בייצור מכשירי קשר. כן מוסר עתון "הארץ" מיום 17 בינואר 1969.

הנני לשאול את כבוד השר:

1. האם נכונה הידיעה כי ניתנת העדפה לחברת "מוטורולה" על-ידי הממשלה בייצור מכשירי קשר לשוק האזרחי?

2. אם כן — אילו זכויות העדפה מקבלת חברת "מוטורולה"?

3. מה הסיבה למתן זכויות עודפות אלה לחברת "מוטורולה"?

4. האם הציד המיוצר על-ידי חברת "מוטורולה" מיוצר גם על-ידי חברות אחרות?

5. אם כן — האם מתכוון משרד המסחר והתעשייה לבטל את הזכויות העודפות הניתנות לחברת "מוטורולה"?

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

1-2. בעת הקמת מפעל "מוטורולה" בישראל התחייבה הממשלה כלפי המפעל, כי מוצרים חדשים שייצרו בו ייהנו מהגנה מינהלית למשך שלוש השנים הראשונות לייצורם, וכי מפעלים שלממשלה חלק בביעלות עליהם יימנעו מלייצר מוצרים מסויימים, הכלולים בקו-הייצור המתוכנן של מפעל "מוטורולה" בישראל.

3. דאינו הישג בכניסת חברת "מוטורולה", שהיא בעלת מונופול, לייצור בישראל, הן מפאת חשיבות הענף שהחברה משתייכת אליו והן מפאת עמידתה בפני החרם הערבי, בעוד שחברות אחרות נרתעו מפניו.

4. כן, בחלקו.

5. ההתחייבויות האמורות לעיל ניתנו לחברת "מוטורולה" על-פי חוזה, והחוזה בעינו עומד.

65-78. תלונות על שיווק בשך קפוא בלתי-ראוי למאכל

חברת הכנסת ט. סנהדראי שאלה את שר המסחר והתעשייה ביום ז' בשבט תשכ"ט (26 בינואר 1969):

בעתון "הארץ" מיום 22 בינואר 1969 נתפרסמה ידיעה, ולפיה משרד המסחר והתעשייה משווק בשך קפוא שנשחט לפני שנה.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. הנכונות העובדות דלעיל?

2. אם כן — מה הסיבה שמשרד המסחר והתעשייה התיר לשיווק בשך המונח שנה במחסנים ועשי לסכן את בריאות הציבור?

חברת הכנסת א. אבנרי שאל את שר המסחר והתעשייה ביום ח' בשבט תשכ"ט (27 בינואר 1969):

בידיעה שנתפרסמה ב"הארץ" של יום 22 בינואר 1969 נמסר, כי ביום 21 בינואר 1969 חילק משרד המסחר והתעשייה בתל-אביב לסיטונאי הבשר משלוחי

1. האם ירד מחיר המוצרים שהופחת המכס המוטל עליהם?

2. אם כן — מה המוצרים שכבר ירד מחירם?

3. אם לא — מה הסיבות לכך?

4. אילו צעדים ינקוט משרד המסחר והתעשייה על גנות שהפחתת המכס של מוצרים שונים תביא לידי הוזלת מחיר המוצרים?

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

קשה להניח, כי שישה שבועות לאחר שהופחת המכס על המוצרים, האמורים בשאלתה, ירדו מיד המחירים לצרכן, שכן תחילה צריך להתבצע יבוא במכס המופחת.

בתקופה הקצרה מאז ההפחתה כבר נמסר על הפחתת מחירים במספר מוגבל של מוצרים. במוצרים אחרים קיזזה הפחתת המכס התייקרות צפויה של המוצר המיובא, בגלל עליית המחירים בשוק העולמי. אנו, מכל מקום, צופים בעתיד הוזלות נוספות.

62. תחזית הסחר בין ישראל וארצות-הברית בשנת 1969

חברת הכנסת א. שוסטק שאל את שר המסחר והתעשייה ביום ג' בשבט תשכ"ט (22 בינואר 1969)

ידיעה בעתון "הצופה" מיום 16 בינואר 1969 מוסרת על עלייה צפויה בשיעור של 15% ביבוא מארצות-הברית לישראל.

הנני לשאול את כבוד השר:

1. האם נכונה הידיעה?

2. אם כן — מה הם סעיפי היבוא הצפוי מארצות-הברית לישראל בשנת 1969?

3. מהו שיעור היצוא הצפוי מישראל לארצות-הברית בשנת 1969?

4. מה הם סעיפי היצוא הצפוי מישראל לארצות-הברית בשנת 1969?

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

כפי שאמרתי בתשובה לשאלתה קודמת, אין טעם בעריכת תחזית יבוא ויצוא לארצות השונות. אלו ניתנות לשינויים תדירים בעקבות מאורעות שונים שאין לחזותם מראש.

63. נתונים על הסחר בין ישראל וצרפת

חברת הכנסת א. שוסטק שאל את שר המסחר והתעשייה ביום ג' בשבט תשכ"ט (22 בינואר 1969):

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מה היה הסכום הכולל של היצוא מצרפת לישראל בשנת 1968?

2. איזה אחוז היווה היבוא מצרפת מכלל היבוא של ישראל בשנת 1968?

3. מה היו סעיפי היבוא העיקריים מצרפת?

4. איזה אחוז מכלל היבוא מהווים מוצרים לא-בטחוניים מכלל יבוא זה?

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

לשאלות 1, 3: ראה התשובה שנתתי היום לשאלת-תה של חברת הכנסת שמואל תמיר באותו נושא.

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר המסחר והתעשייה
ביום ט' בשבט תשכ"ט (28 בינואר 1969):

"הארץ" של יום 26 בינואר 1969 מוסר כי הוטרניר המחוזי של נתניה החרים ביום ו', 24 בינואר 1969, 2 טון בשר קפוא פגום מאותו משלוח הבשר שהוחרם בתל-אביב. ההחרמה נעשתה — לפי המסופר בעתון — לאחר שבדק הוטרניר את הבשר והחליט כי הוא עלול לסכן את בריאות הציבור.

בהמשך הידיעה נמסר, כי פקידי משרד המסחר והתעשייה ידעו כי כמויות נוספות של בשר פגום שווקו לנתניה ולערים אחרות, אולם לא עשו דבר למניעת המכירה.

הנני מבקש לדעת:

1. האם הידיעה דלעיל נכונה?
2. אם היא נכונה — מדוע לא פעלו פקידי המשרד למניעת מכירת הבשר הפגום כמפורט לעיל?
3. האם נכונה הטענה, הכלולה ב"הארץ" של יום 26 בינואר 1969, ולפיה הבשר נבדק רק בהגיעו לבית הקירור אך אינו נבדק בהוצאתו ממנו?

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר המסחר והתעשייה
ביום ט' בשבט תשכ"ט (28 בינואר 1969):

"הבשר הקפוא, שמשך המסחר והתעשייה חילק אתמול בתל-אביב, עושה רושם כי הוא טוב רק למאכל כלבים, ויש גם כלבים שסירבו לאכלו" — דברים אלה אמר הוטרניר הראשי של מחוז תל-אביב ד"ר י. מוריס לכתב "הארץ" (23 בינואר 1969).

לפי הוראת הוטרניר הראשי עוכבה חלוקת הבשר בתל-אביב. לפי ידיעות, שהתפרסמו בעתונות, בשר זה חולק לאחר מכן במקומות שונים בארץ.

אי זלאת הנני לשאול את כבוד השר:

1. מה עלה בגורל הבשר הקפוא שהוטרניר הראשי קבע שאינו ראוי למאכל?
2. מה כמות הבשר שנפסלה לשיווק על-ידי הוטרניר הראשי בתל-אביב?
3. כיצד אירע הדבר שבשר בלתי-ראוי לאכילה נמסר לשיווק?
4. אילו צעדים נוקט משרד המסחר והתעשייה כדי להבטיח שבשר קפוא, שאינו ראוי לאכילה, לא ישווק לצרכנים?

חבר-הכנסת ש. ארבל-אלמוזליו שאלה את שר המסחר והתעשייה ביום ט' בשבט תשכ"ט (28 בינואר 1969):

נוכח החלטתו של הוטרניר הראשי של מחוז תל-אביב לעכב מכירת הבשר הקפוא המאוחסן בבתי-הקירור, מאחר שקיים חשש שהוא מקולקל כתוצאה מאחסונו בבתי-הקירור מאז ינואר 1968, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם קיימות הוראות על הזמן המקסימלי המותר לאיחסון בשר קפוא בבתי-הקירור לפני שיווק?
2. אם כן, כמה זמן מותר להחזיק בשר קפוא בבתי-הקירור?
3. האם נערכות בדיקות על טיב הבשר לפני הוצאתו מבתי-הקירור לשיווק?
4. אם כן — על-ידי מי?

בשר קפוא שנשחטו בפברואר ומארס לפני שנה. בהמשך הידיעה נמסר כי קצבים, שקיבלו ביום 21 בינואר 1969 חלקים מבשר זה, החזירוהו בטענה כי הבשר שחור ואינו ראוי לאכילה.

הנני מבקש לדעת:

1. האם הידיעה דלעיל נכונה?
2. בדרך כלל, בתום כמה זמן ממועד השחיטה מוציאים בשר קפוא למכירה בשוק?
3. האם נוהגים לבדוק את טיבו של הבשר הקפוא בטרם מוציאים אותו למכירה בשוק?
4. אם אכן הוצא למכירה בשר קפוא שנשחט לפני למעלה משנה — כיצד אירע הדבר?

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר המסחר והתעשייה
ביום ח' בשבט תשכ"ט (27 בינואר 1969):

"הארץ" של יום 24 בינואר 1969 מוסר, כי ועדה בראשותו של ד"ר מאיר מרחב, שנתמנתה מטעם משרד המסחר והתעשייה, הגישה בפברואר 1968 מסקנות, ובהן תבעה כי יש להנהיג ליברליזציה ביבוא הבשר ולאפשר מתן רשיונות יבוא גם לסוחרים.

המלצות אלה — לפי הידיעה ב"הארץ" — נגנזו, דו"ח הוועדה לא פורסם וחבריה נתבקשו להחזיר את העותקים שבידם.

הנני מבקש לדעת:

1. האם הידיעה דלעיל נכונה?
2. מדוע לא בוצעו המלצות הוועדה?

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר המסחר והתעשייה
ביום ח' בשבט תשכ"ט (27 בינואר 1969):

"הארץ" של יום 24 בינואר 1969 מוסר, כי פקידי משרד המסחר והתעשייה העלימו ביום 23 בינואר 1969 את הבשר הישן, שחלוקתו עוכבה, ולא איפשרו לרופא המחלקה הוטרנירית של תל-אביב לבדוק. בהמשך הידיעה נמסר, כי הפקידים פתחו בצעדים לטישטוש העובדות בפרשת חלוקתו של הבשר הקפוא, שנשחט לפני שנה. כך, למשל, נעלם הבשר מן המקום ששם עוקל על-ידי הוטרניר הראשי של תל-אביב והועבר לבתי הקירור הממשלתיים לבשר בחולון, הנמצאים מחוץ לתחום השיפוט של תל-אביב, ושאינם נתונים לפיקוחו של הוטרניר הראשי של תל-אביב. כן לקחו פקדי המשרד וטרינר ממקום מרוחק המועסק על-ידי הממשלה, ושמומחיותו היא בחלב, כדי לבדוק בשר זה. עוד נמסר כי פקדי המשרד מפעילים לחץ על עובדי המחלקה הוטרנירית בתל-אביב לטשטש את המקרה, וכן גם על סיסטואי הבשר.

הנני מבקש לדעת:

1. האם בעקבות הפירסומים הנ"ל נערכה חקירה?
2. אם נערכה חקירה — מה היו מימצאיה?
3. האם נכון הוא, כי על שקי הבשר, שהיו בבית הקירור בתל-אביב, הודבקו תעודות המורות כי הבשר מעוקל לצרכי בדיקה וטרינרית, ואין להזיזו ממקומו?
4. אם התשובה לכך חיובית — מדוע הועבר הבשר לחולון (אם בכלל)?

הנושטחים בגובה של 25 ס"מ מן הרצפה ו-60 ס"מ מן התקרה, ובמרחק מתאים מן הקירות. בהמשך הידיעה נמסר, כי פקדי המשרד מאלצים את בעל חדר הקירור להכניס בשר קפוא בכמויות המחייבות אותו להפך את הוראות התברואה. עקב הצפיפות — נאמר בהמשך הידיעה — אין האוויר פועל כשורה ויכולת להיגרם תופעות של קילקול בשר.

הגני מבקש לדעת:

1. האם נבדקו הטענות דלעיל?
2. אם נבדקו — מה העלתה הבדיקה?
3. האם בעקבות הבדיקה הוסקו מסקנות כל-שהן, ואם כן — מה היו מסקנות אלה?

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר המסחר והתעשייה
ביום י"ז בשבט תשכ"ט (5 בפברואר 1969):

פקידי משרד המסחר והתעשייה מאלצים את בעלי בתי הקירור לבשר להפך את הוראות הוטריונים, ובכך מסייעים לקילקול הבשר הקפוא — כך מוסר מר יגאל לביב בעתון "הארץ" מיום 31 בינואר 1969.

אבקש את כבוד השר להשיביני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן — האם נכונה הידיעה, כי לפי הוראות פקדי משרד המסחר והתעשייה מאוחסן הבשר בדחיסות גדולה במחסנים, בצורה הנוגדת את הוראות הוטריונים?

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר המסחר והתעשייה
ביום י"ז בשבט תשכ"ט (5 בפברואר 1969):

בעתון "הארץ" מיום 2 בפברואר 1969 מוסר מר יגאל לביב, כי דו"ח צוות הוטריונים, בראשות ד"ר ראובן קטהייך, העלה כי ניתנו הוראות שיווק, עוד ביולי אשתקד, לבשר שהיה במחסני הקירור של "טמפו".

אבקש את כבוד השר להשיביני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן — מה היו הסיבות שהביאו לידי עיכוב בשיווק הבשר?
3. מה הנוהלים הקבועים לגבי שיווק בשר הנמצא במחסני קירור?

חברת-הכנסת ט. סנהדראי שאלה את שר המסחר והתעשייה ביום י"ז בשבט תשכ"ט (5 בפברואר 1969):

"הסערה הציבורית שקמה באחרונה סביב הבשר הקפוא לא היתה קמה אילו היה בשר זה נמצא בפיקוח מתמיד ורצוף של הרופאים הוטריונים, מן הרגע שהגיע למל ועד קנייתו על-ידי הצרכן" — זו היתה דעתם של משתתפי הדיון בנושא זה שנערך באסיפה הכללית השנתית של הסתדרות הרופאים הוטריונים, שנתקיימה בתל-אביב.

אודה לכבוד השר אם ישיביני:

האם יש בדעת משרד המסחר והתעשייה לשנות את הנוהל הקיים ולקיים פיקוח מתמיד ורצוף על הבשר מן הנמל דרך מחסני האיסוח והקירור עד לאיטליונים — כפי שדרשו הרופאים הוטריונים?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

על עניין יבוא הבשר הקפוא ועל אמצעי הפיקוח על איכותו עמדתי בדברי בדיון בכנסת על תקציב המשרד לשנת 1969/70. אף הודעתי על הקמת ועדת

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר המסחר והתעשייה
ביום י' בשבט תשכ"ט (29 בינואר 1969):

"הארץ" של יום 28 בינואר 1969 מוסר, כי לפני שלושה שבועות בערך החזיר צה"ל 360 טון בשר למשרד המסחר והתעשייה מפני שלא התאים לדרישות הצבא לגבי טיבו.

בהמשך הידיעה נמסר מפי דובר משרד הבטחון כי אין זו הפעם הראשונה שצה"ל מחזיר בשר שאינו מתאים לדרישותיו. בהמשך הידיעה נאמה, כי הבשר שהוחזר שווק על-ידי משרד המסחר והתעשייה לאזרחים.

הגני מבקש לדעת:

1. האם הידיעה דלעיל נכונה?
2. אם הבשר הוחזר —
- א. מה טענו לגבי טיבו?
- ב. מדוע שווק הבשר המוחזר בשוק האזרחי?

חבר-הכנסת א. טיאר שאל את שר המסחר והתעשייה
ביום י' בשבט תשכ"ט (29 בינואר 1969):

בידיעה שמוסר כתב עתון "הארץ", מר יגאל לביב, ביום 22 בינואר 1969, נאמר כי משרד המסחר והתעשייה משווק בשר קפוא שנשחט לפני שנה. כן מוסיפה הידיעה כי הקצבים החזירו בשר זה בטענה כי הוא שחור ואינו ראוי למאכל.

אבקש את כבוד השר להשיביני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן — מה הסיבה שלא שווק בשר טרי?
3. האם נערכו בדיקות לוודא שהבשר שסופק אמנם ראוי למאכל ואינו עלול לגרום מחלות?
4. אילו אמצעי ביקורת ופיקוח נוקט המשרד לאי-הישנות תופעות מסוג זה?

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר המסחר והתעשייה
ביום י' בשבט תשכ"ט (29 בינואר 1969):

באיטליונים אחדים שבאיור תל-אביב שווקו לאחרונה רבעי בקר הנושאים חותמת של צה"ל, וגמסר כי אלה רבעי בקר שצה"ל פסל אותם בשבילו והחזיר מאות טונות למשרד המסחר והתעשייה. דובר משרד הבטחון אישר את הדבר.

אודה לכבוד השר אם ישיביני:

1. האם החזיר צה"ל למשרד המסחר והתעשייה מאות טונות של בשר?
2. מדוע הוחזר בשר זה?
3. האם הבשר שהוחזר שווק לאזרחים?
4. האם נוהג משרדן לשווק לאזרחים בשר שצה"ל מחזיר?
5. האם מחיר ק"ג בשר מהג"ל שווה למחיר ק"ג בשר רגיל, או שהסיבות שפסלוהו בצה"ל גורעות מערכו וממחירו?

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר המסחר והתעשייה
ביום ט"ו בשבט תשכ"ט (3 בפברואר 1969):

בידיעה שנתפרסמה ב"הארץ" של יום 31 בינואר 1969 נמסר, כי פקדי משרד המסחר והתעשייה מאלצים את בעלי בתי הקירור לבשר להפך את הוראות הוטריונים לגבי השארת רווחים בין משטחי הבשר, הנחת

חברת י"ן, ישיבה שע"ד, כ"ג שבט תשכ"ט (11 פברואר 1969)
— שאלות ותשובות (שרף, סרדינס, אבנרי, שוסטק) —

2. אם כן — מה מספר הפועלים שיעסיק בית-חרושת זה?
3. מה שיעור הייצור הצפוי של בית-החרושת?
4. אילו מפעלי תעשייה נוספים ביהודה ובשומרון זכו להלוואות?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

1. לבית-החרושת לשוקולד בשועפאט אושרה הלוואה בסך 100,000 לירות.
2. במפעל יועסקו 50 עובדים.
3. היקף הייצור עשוי להגיע ל-50 טון לחודש.
4. המפעל נמצא בשועפאט שהיא בתחומי ירושלים השלמה, ואין להלוואה שניתנה לו קשר עם הטיפול במפעלי תעשייה ביהודה ובשומרון.

81. פיתוח תעשיות עתירות-מדע ליד אוניברסיטת תל-אביב

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר המסחר והתעשייה ביום י' בשבט תשכ"ט (29 בינואר 1969):
נמסר בעתונות על השקעות לפיתוח תעשיות עתירות-מדע ליד אוניברסיטת תל-אביב.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונות הידיעות?
2. אם כן — אילו מפעלי תעשייה מתוכננים?
3. האם תשתתף הממשלה בהשקעות לפיתוח תעשיות אלו?
4. אם כן — באילו סכומים?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

- 1-2. מתגבשות תכניות לפיתוח תעשיות עתירות-מדע ליד אוניברסיטת תל-אביב.
- 3-4. על פרטי העידוד שמעניקה הממשלה לפיתוח תעשיות עתירות-מדע עמדתי בדברי בכנסת ביום 27 בינואר 1969, בפתיחת הדיון על תקציב המשרד לשנת 1969/70.

82. ידיעה על עיכוב בעבודתה של הוועדה לענייני הבשר הקפוא

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר המסחר והתעשייה ביום י"ז בשבט תשכ"ט (5 בפברואר 1969):
בעתון "הארץ" מיום 31 בינואר 1969 נמסר, כי שופט בית-המשפט העליון לשעבר, מר אולשן, קובל שלא נמסרו לו פרטי מינויו ליושב-ראש ועדת הבדיקה לענייני הבשר הקפוא. כן לא מונה איש מקשר לצורך עזרה בעבודת הוועדה, ולכן מתעכבת תחילת עבודתה.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן — מה הסיבה לעיכובים החלים בהפעלת הוועדה שמינה כבוד השר?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

ועדת הבירור לעניין הבשר הקפוא החלה בעבודתה עם מינויה, עוד לפני שהוגשה שאלתה זו.

הי"ר מ. סרדינס:

הישיבה הבאה של הכנסת מחר בשעה 11.30, ישיבה זו נעולה.

בירור — על-פי חוק ועדות חקירה — בראשותו של מר י. אולשן, נשיא בית-המשפט העליון לשעבר וב-השתתפות חבר-הכנסת נ. שם-טוב והאלוף (במילואים) שלמה שמיר. הוועדה בודקת עתה את הנושא, ואיני רואה אפשרות להשיב עתה על עשרות שאלות ספציפיות, כל עוד לא סיימה הוועדה את בירורה.

ברגע שתגיש הוועדה את הדיון-וחשבון, הוא יפורסם ברבים.

הי"ר מ. סרדינס:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

שאלה נוספת לכל השאלות שלי: האם מתשובת השר אפשר ללמוד שהוועדה מוסמכת לטפל בכל העניינים שהוזכרו בשאלות?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

בכל העניינים שהוזכרו בשאלות, הקשורים במהומה שהיתה באותו זמן, והיא מוסמכת לטפל בהקשר זה בכל דבר המשתמע מסדרי היבוא או הקשור בהם, ובמה שעשוי להשתמע לגבי הפיקוח על הטיב ועל האכיות.

79. מרטים על הסחר בין ישראל ובריטניה

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר המסחר והתעשייה ביום ט' בשבט תשכ"ט (28 בינואר 1969):

על-פי ידיעה בעתון "מעריב" מיום 23 בינואר 1969 גדל היצוא הבריטי לישראל בשנה שעברה ב-75%, והוא עומד עתה, בקירוב, על 80 מיליון לירות שטרלינג.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן — מה היו סעיפי היצוא העיקריים של בריטניה לישראל?
3. בכמה הסתכם היצוא הישראלי לבריטניה בשנת 1968?
4. מהי התחזית הצפויה של היצוא הישראלי לבריטניה בשנת 1969?
5. מהי התחזית הצפויה של היצוא הבריטי לישראל בשנת 1969?

שר-המסחר והתעשייה ז. שרף:

לשאלות 1, 3: את התשובה נתתי הערב, בהשיב על שאלתה של חבר-הכנסת יד. לשאלה 2: כמחצית היבוא הוא יהלומים גלמיים שנקנים דרך אנגליה. השאר: מתכות למיניהן, ציוד תעשייתי, חמרי גלם, כימיקלים, כלי-רכב. לשאלות 4, 5: אני חוזר ואומר שאין משמעות לתחזית יבוא ויצוא לפי הארצות.

80. חידוש הייצור בבית-החרושת לשוקולד בשועפאט

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר המסחר והתעשייה ביום ט' בשבט תשכ"ט (28 בינואר 1969):

בית-החרושת לשוקולד בשועפאט יחדש את הייצור, לאחר שקיבל הלוואה בסך 150,000 ל"י מן הרשויות הישראליות.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?